

KALLELSEDatum
2023-11-01Instans
ValnämndenSida
1(2)

Valnämndens ledamöter och ersättare kallas härmed till sammanträde i Kommunstyrelsens sessionssal, Stadshuset, **måndagen den 13 november 2023 kl. 18:00**

Valnämndens sammanträde är öppet för allmänheten (utom vid ärenden som avser myndighetsutövning eller sekretess)

Inledning

Sammanträdet inleds med en presentation från Studieförbundet Vuxenskolan om tillänkta studiecirklar i samband med valet.

Därefter ges en dragning från omvärldsbevakning av norska valet samt erfarenhetsutbyten från nätverkskonferens.

Vilhelm Norén (S)
Valnämndens Ordförande

Anna Enochsson
Valledare

Förhinder anmäls alltid till Anna Enochsson, 033 357055 eller via e-post: anna.enochsson@boras.se

Ärende

1. Val av justerare
2. Godkännande av föredragningslista
3. Delegationsbeslut 2023-11-13
Dnr 2023-00045 1.1.3.0
4. Anmälningssärenden 2023-11-13
Dnr 2023-00041 1.1.3.0
5. Deltagande i kurser och konferenser för Valnämnden 2023
Dnr 2023-00048 2.3.2.2
6. Tertial 2 2023 för Valnämnden
Dnr 2023-00043 1.2.4.1
7. Arvodesnivåer till röstmottagare i samband med EU-valet 2024
Dnr 2023-00047 1.4.3.2
8. Rutiner inför rekrytering av röstmottagare i samband med EU-valet 2024
Dnr 2023-00044 1.4.3.0
9. Förtidsröstningslokaler vid Europaparlamentsvalet 2024
Dnr 2023-00021 1.4.3.0
10. Vallokaler för Europaparlamentsvalet 2024
Dnr 2023-00020 1.4.3.0
11. Sammanträdesdagar för Valnämnden 2024
Dnr 2023-00046 1.1.3.1
12. Övrigt
13. Nästa sammanträde
14. Ajournering

Jacob Ingvarsson
Handläggare
0734-327171

Datum
2023-11-13

Instans
Valnämnden
Dnr VAL 2023-00045 1.1.3.0

Delegationsbeslut 2023-11-13

Valnämndens beslut

Redovisade delegationsbeslut läggs till handlingarna.

Ärendet i sin helhet

1. Delegationsbeslut avseende röstmottagare som inte ska tjänstgöra i EU-valet 2024.

Beslutet expedieras till

Ingen expediering

Vilhelm Norén (S)
Valnämndens ordförande

Carl Morberg
Avdelningschef

Anna Enochsson
Handläggare
0768-880755

Delegationsbeslut avseende personer som inte ska tjänstgöra i EU-valet 2024

Delegationsart

Med stöd av Valnämndens beslut om delegation 2020-12-01 § 30 meddelas följande beslut:

Beslut

Valledaren beslutar att följande personer i bifogad lista inte får tjänstgöra i EU-valet 2024.

Sammanfattning

Valledaren har delegation på att både tillsätta och ta bort röstmottagare för att få tjänstgöra i val.

Beslutet expedieras till

1. Ingen expediering

Valnämnden

Anna Enochsson
Handläggare

Jacob Ingvarsson
Handläggare
0734-327171

Datum
2023-11-13

Instans
Valnämnden
Dnr VAL 2023-00041 1.1.3.0

Anmälningsärenden 2023-11-13

Valnämndens beslut

Redovisade anmälningsärenden läggs till handlingarna.

Ärendet i sin helhet

1. Kommunfullmäktiges beslut 2023-08-24 § 150 Delårsrapport januari - april 2023 för nämnderna
2. Kommunstyrelsens beslut 2023-08-21 § 284 Redovisning av Borås Stads inkomna synpunkter 2022
3. Kommunfullmäktiges beslut 2023-08-24 §144 Valdistriktsindelning för Borås Stad inför EU-valet 2024
4. Länsstyrelsens informationsbrev 2023:4
5. Köer och valdeltagande i de allmänna valen 2022 (rapport)
6. Länsstyrelsens informationsbrev 2023:5 till valnämnden
7. Valmyndighetens nyhetsbrev för kommuner 2023:10V

Vilhelm Norén (S)
Valnämndens ordförande

Carl Morberg
Avdelningschef

§ 128

Åtgärdsplan för budget i balans

Ärendenummer: 2023-138

Samhällsbyggnadsnämndens beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att anta föreslagen åtgärdsplan och sända densamma till Kommunstyrelsen för yttrande.

Ärendebeskrivning

Samhällsbyggnadsnämnden visar efter tertial 1 ett prognosticerat underskott för år 2023 på 5 500 tkr, varav 1 300 tkr är godkända att ta från nämndens ackumulerade överskott. För att kunna nå en budget i balans under innevarande år har Samhällsbyggnadsförvaltningen upprättat ett förslag på åtgärdsplan.

En åtgärd är att minska omfattningen på nämndens planerade studieresa.

En ytterligare åtgärd är att tillskriva Kommunstyrelsen om att Samhällsbyggnadsnämnden ska avsluta avtal med externa plankonsulter och istället ersätta med egen personal. Detta möjliggör att debitera exploatör för den interna tid som läggs ner i planarbete men förutsätter omprioritering av kommunala planer i produktionsplan 2023.

Den sista åtgärden i förslaget innebär att tillskriva Kommunstyrelsen om att Samhällsbyggnadsnämnden ska avbryta beställningar av utredningar inom ramen för framtagande av planprogram och detaljplaner på kommunal mark.

De två åtgärder gällande planarbete som föreslås vidtas får effekter som sträcker sig åtskilliga år framåt i tiden. Planarbeten som pausas riskerar att redan gjorda utredningar blir inaktuella eller att andra förändringar medför att redan utfört planarbete blir inaktuellt. I den mån nya planarbeten startas upp kommer dessa att kräva plankapacitet under flera år framöver, och i samma utsträckning minska plankapaciteten för att återuppta de pausade planarbetena.

Detaljplanen utgör endast ett delmoment i samhällsbyggnadsprocessen som helhet. Vad gäller detaljplanearbete på kommunal mark utgör därmed kostnaderna för detaljplanearbetet endast en mindre del av kommunens totala ekonomi kopplad till att förädla marken till förmån för ett kommunalt behov eller för att kunna sälja marken till en privat exploatör. I det senare fallet skapar då detaljplanens byggrätter betydande värden som kommunen får tillbaka i samband med markförsäljningen. I den utsträckning som detaljplanearbeten avseende kommunal mark pausas skjuts därmed dessa kommande, retroaktiva intäkter ytterligare längre fram i tiden.

Beslutsunderlag

Åtgärdsplan för att nå budget i balans

Produktionsplan 2023, reviderad 230516

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen

Datum
2023-05-25Sara Wingren
sara.wingren@boras.se

Åtgärdsplan för att nå budget i balans

Samhällsbyggnadsnämnden visar efter tertial 1 ett prognosticerat underskott för år 2023 på 5 500 tkr, varav 1 300 tkr är godkända att ta från nämndens ackumulerade överskott. För att kunna nå en budget i balans under innevarande år har Samhällsbyggnadsförvaltningen upprättat denna åtgärdsplan.

De två åtgärder gällande planarbete som föreslås vidtas får effekter som sträcker sig åtskilliga år framåt i tiden. Planarbeten som pausas riskerar att redan gjorda utredningar blir inaktuella eller att andra förändringar medför att redan utfört planarbete blir inaktuellt. I den mån nya planarbeten startas upp kommer dessa att kräva plankapacitet under flera år framöver, och i samma utsträckning minska plankapaciteten för att återuppta de pausade planarbetena.

Förvaltningsorganisationen är redan i dagsläget hårt belastad och bemannad med svårrekryterade kompetenser. Kompetensförsörjningsmässigt tenderar nya tjänster att bli tillsatta av personer som är i början av sitt yrkesliv, varför förvaltningen lägger mycket tid och kraft på introduktion och kompetensutveckling.

Förvaltningen arbetar aktivt med vakansprövning när en ledig tjänst uppstår och har som ambition att kompetensväxla för att säkerställa att back-up-lösningar finns på plats. I de fall uppkomna vakanser inte tillsätts riskerar det att leda till svåra prioriteringsbehov i verksamheten, att det visar sig svårt att rekrytera till dem när ekonomin sedan tillåter och att flera juniora personer då behöver skolas in samtidigt. I förvaltningens förslag till prognos har arbetet med aktiv vakansprövning och kompetensväxling resulterat i en positiv budgetavvikelse med närmare 4 mnkr. Därutöver gäller generell återhållsamhet på förvaltningen sedan tidigare.

Detaljplanen utgör endast ett delmoment i samhällsbyggnadsprocessen som helhet. Den föregås av ett behov eller en idé och efterföljs av ett genomförande där skapade bygggrätter nyttjas via bygglov, markberedning, byggnation och mycket mer. Vad gäller detaljplanearbete på kommunal mark utgör därmed kostnaderna för detaljplanearbetet endast en mindre del av kommunens totala ekonomi kopplad till att förädla marken till förmån för ett kommunalt behov eller för att kunna sälja marken till en privat exploatör. I det senare fallet skapar då detaljplanens

byggrätter betydande värden som kommunen får tillbaka i samband med markförsäljningen.

I dagsläget får Samhällsbyggnadsnämnden inga intäkter för nedlagda timmar eller kostnader för planarbete på kommunal mark förrän i samband med att bygglov beviljas utifrån en laga kraft-vunnen plan. Därmed inkommer planavgifterna för kommunal mark retroaktivt, från några månader till åtskilliga år efter avslutat planarbete. När de väl kommer kompenserar de för kostnader som upparbetats tidigare år. I den utsträckning som detaljplanarbeten avseende kommunal mark pausas skjuts därmed dessa kommande, retroaktiva intäkter ytterligare längre fram i tiden.

Under framtagandet av denna åtgärdsplan har Samhällsbyggnadsförvaltningen inhämtat bedömning av konsekvenser från Lokalförsörjningsförvaltningen och Stadsledningskansliet. Utöver deras bedömning har förvaltningen internt belyst åtgärderna ur planperspektiv såväl som mark- och exploatering samt strategisk samhällsplanering.

Åtgärd

Minska omfattning på nämndens studieresa från två dagar med övernattnig till en heldag. Justera målpunkt för besök från Malmö/Köpenhamn till närområdet.

Ekonomisk effekt

Åtgärden bedöms totalt motsvara 150 tkr i minskade kostnader för 2023.

Konsekvens

Förkortad resa innebär mindre möjligheter till dialog mellan politiker och tjänstepersoner. Resa till målpunkt i närområdet kan dock innebära bättre möjligheter till framtida samverkan.

Åtgärd

Föreslå för Kommunstyrelsen att Samhällsbyggnadsnämnden avslutar avtal med externa plankonsulter och istället utför planarbetet med egen personal. Detta möjliggör att debitera exploatör för den interna tid som läggs ner i planarbete men förutsätter omprioritering av kommunala planer i produktionsplan 2023.

Ekonomisk effekt

Att avsluta avtal enligt ovan per 30 juni bedöms motsvara en ökad intäkt på 1 000 tkr för de detaljplaner som tas fram åt privat exploatör. Det medför även minskade konsultkostnader på knappt 300 tkr för detaljplanearbete på kommunal mark. Dessutom för åtgärden med sig minskade utredningskostnader på 1 100 tkr för de planprogram och detaljplaner på kommunal mark som behöver pausas. Nettoeffekt cirka 2 400 tkr.

Konsekvens

Överförs handläggningen av de detaljplaner som idag utförs av externa plankonsulter medför detta en minskad produktion av detaljplaner och planprogram samt att ambitionsnivån i nuvarande produktionsplan inte kan hållas. Ett flertal detaljplaner på kommunal mark samt planprogram kommer behöva pausas för att motsvara den arbetsinsats som krävs för att överta handläggandet av de detaljplaner som idag utförs av konsulter.

De planprogram och detaljplaner på kommunal mark som föreslås pausas är följande:

Alideberg, Lundby 1:1 med flera – Planprogram

Syfte: utreda möjligheten för utbyggnad av Borås Simarena

Brämbult, del av Källbäckstryd 1:366, Brämbults Torg

Syfte: möjliggöra för trygghetsboende och se över ytorna kring ICA, park, torg och parkering.

Centrum norr, program

Syfte: utreda förutsättningarna för ett flertal planuppdrag inom den norra delen av centrum.

Parkstaden, del av Parkstaden 1:1, Ramnäs 5 och 6

Syfte: Skapa byggrätter för studentbostäder, bekräfta Särilaskolans utbyggnad så att den blir planenlig, samt skapa flerbostadshus på privat mark.

Sandared, Sandared 1:89

Syfte: Skapa byggrätter för villabebyggelse

Viared, del av Viared 5:1, Viared Östra

Syfte: skapa industrimark

Viskafors, Rydboholm 1:342 Södra Skansen-området

Syfte: skapa byggrätter för villabebyggelse

Viskafors, Rydboholm 2:1 mfl

Syfte: skapa byggrätter för nya bostäder, marken är delvis privatägd och delvis kommunägd.

Åtgärd

Föreslå för Kommunstyrelsen att Samhällsbyggnadsnämnden avbryter beställningar av utredningar inom ramen för framtagande av planprogram och detaljplaner på kommunal mark.

Ekonomisk effekt

Att avbryta utredningar enligt ovan per 30 juni bedöms totalt kunna motsvara cirka 3 500 tkr i minskade utredningskostnader.

Konsekvens

Åtgärden kommer medföra en minskad produktion av planprogram och detaljplaner samt att flera detaljplaner på kommunal mark måste prioriteras ned till förmån för de detaljplaner som tas fram tillsammans med privata exploatörer/fastighetsägare.

De planprogram och detaljplaner på kommunal mark som föreslås omfattas av utredningsstopp är följande:

Viared 13:1, Trafikplats Boråstorpet

Det råder ett stort behov av ett nytt trafikmot i höjd med Boråstorpet i syfte att skapa förbättrad trafiktillgänglighet till Viared och trafiksäkerhet på R40. Både verksamheter inom området och Trafikverket är angelägna om att ett nytt trafikmot anläggs.

Trafikverket kräver detaljerade projekteringsskisser på utformning av motet, vilket måste handlas upp av extern konsult, för att detaljplanarbetet ska kunna gå vidare. Ett senareläggande av detta projekt kommer att innebära att problemen kvarstår.

Industriområdena Gässlösa 5:1, Rydboholm 1:342 (Väg 27/41); Kyllared, Svensgårde 3:1, del av Kyllared södra; Osdal 2:1, Ellipsen; Viared, del av Viared 5:1, Viared Östra

Uppskattat behov av mark för nyetablering, expansion och flytt av industriverksamheter bedöms idag vara cirka 700 ha. Näringslivet har uppskattat att dessa etableringar omfattar cirka 6 000 arbetstillfällen.

Ett senareläggande av dessa planer kommer att senarelägga byggstarter och därigenom riskera att mista dessa etableringar, inklusive många arbetstillfällen, till andra kommuner.

Mycket arbete i form av dialoger, framtagande av kostsamma utredningar med mera har dessutom redan gjorts i dessa planprojekt. Även efter detaljplanerna är klara återstår mycket arbete innan färdiga och byggklara industritomter kan tas fram. Vägar, infrastruktur, markberedningar med mera ska projekteras och genomföras. Därför är det av stor vikt att fortsätta planarbetet så att byggprocessen inte förskjuts i tid. Dessutom bedöms detaljplanekostnaderna som relativt små i förhållande till kommande exploateringskostnaderna och intäkter.

Den detaljplan som kommit längst i processen är Kyllared, vilken kan utgöra ett alternativ för utflytt av befintliga verksamheter i våra stadsutvecklingsområden, samt en ny plats för ÅVC.

Kommunala villatomter

Kommunfullmäktige har uttryckt en tydlig ambition att prioritera detaljplaner som möjliggör fler villatomter. Utifrån rådande konjunktur bedöms efterfrågan för stunden som låg.

Detaljplaner för Bosnäs utreder möjligheten för cirka 30-35 kommunala villatomter och en fördröjning av planarbetet innebär att entreprenaden för utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp i området försvåras till viss del.

*Kommunal service**Dalsjöfors, Tummarp 1:116, Tummarpsskolan*

Om inte en nybyggnation sker kommer skolan inte kunna erbjuda alla elever i upptagningsområdet en plats på skolan, samt att byggnadens skick riskerar att ytterligare försämrats. Efter genomförande av projektet kan Kerstinsgårdens paviljonger avetableras och fler 7-9 platser möjliggöras på Dalsjöskolan.

En senareläggning av projektet innebär att inflyttning kan ske tidigast 2027. Grundskolenämnden önskar inflyttning sommaren 2026.

LSS- bostäder

En inbromsning av detaljplaner för LSS-bostäder innebär att ett nettotillskott på denna typ av bostäder uteblir och att beviljade beslut av LSS-lägenheter inte kan verkställas och därmed kvarstår bostadskön.

De planerade LSS-bostäderna på Hemmansgatan är ett ersättningsboende för befintliga, ej ändamålsenliga bostäder som inhyrs externt. En försenad byggnation kommer därmed innebära att problemet med befintliga lokaler kvarstår.

Nytt Våbo

Då det råder en bostadskö för denna typ av boende kommer ett senareläggande av byggnation av ett nytt vård- och äldreboende att innebära uteblivet nettotillskott av bostäder och att kön kvarstår.

Detaljplaner och program som ska prioriteras 2023

Planerna i tabellen nedan är uppräknade baserat på de geografiska zonerna för bostadsutbyggnad.
Planerna står under respektive zon i bokstavsordning och därmed utan inbördes rangordning.

Nr	Namn	Syfte/Användning	Uppdrag gavs	Antal bostäder	Komplexitet låg (L), medel (M), hög (H)	Preliminärt antagande	Status/kommentar	Zon
1	Bergslena, Bromsen 3 och 4	Bostäder, centrumverksamhet	2021	ca 50-200	H	hösten 2025	Föregås av planprogram då frågor om exempelvis trafik rör ett flertal prioriterade planuppdrag.	röd
2	Bergslena, Flugan 9	Centrumändamål, kontor, skola, bostäder, samt möjliggöra utbyggnad av bussgata	2016	ca 50-100	H	våren 2025	Föregås av planprogram då frågor om exempelvis trafik rör ett flertal prioriterade planuppdrag.	röd
3	Bergslena, Guldbaggen 1 med flera	Bostäder, centrumverksamhet	2018	ca 100-300	H	våren 2025	Föregås av planprogram, se ovan under ärende Bergslena, Flugan 9.	röd
4	Centrum, Horngäddan 8 med flera	Kontor mm.	2015	-	H	våren 2023	Detaljplanen har splittrats och västra delen återstår med bl.a. kontor.	röd
5	Centrum, Viskaholm 2	Bostäder, centrumverksamhet	2017	ca 200-400	H	våren 2023	Granskningen är gjord. Synpunkter från Lst och exploateringskostnader hanteras.	röd
6	Centrum (norr), området längs Yxhammarsgatan, Västerlånggatan och Österlånggatan m fl	Planprogram - görs som underlag inför kommande detaljplaneläggning av flera centrala uppdrag.	2016-2021	-	H	Våren 2025	Ska ange riktlinjer, förutsättningar och lämplig etappindelning för prioritering av framtida planarbeten	röd
7	Centrum (väster), området omfattar stationsområdet med närområdet	Planprogram görs som underlag inför kommande detaljplaneläggning inom ramen för ny järnväg	2022	-	H	Våren 2024	Ingår i Stora projekt: Ny järnväg. Ska ange riktlinjer, förutsättningar och lämplig etappindelning för prioritering av kommande planarbeten	röd
8	Göta, Blåklinten 1, Norsen 8 och Centrum, kvarteret Astern, Pulsenområdet	Kontor, bostäder, service, handel och verksamheter.	2019 + 2020	ca 150-300	H	hösten 2023	Samråd har genomförts under hösten 2022.	röd
9	Centrum - Regementet (sydväst), området västerut från stationen till regementet	Planprogram görs som underlag inför kommande detaljplaneläggning inom ramen för ny järnväg	2022	-	H	Våren 2024	Ingår i Stora projekt: Ny järnväg. Ska ange riktlinjer, förutsättningar och lämplig etappindelning för prioritering av kommande planarbeten	orange
10	Erikslund, del av Lundby 1:1, Erikslundsskolan	Skola	2020	-	M	våren 2023	ANTAGEN	orange
11	Getängen, Getängen 23 med flera, Haléns	Möjliggöra bostäder och centrumverksamhet.	2017	ca 200-300	H	hösten 2024	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022.	orange
12	Parkstaden, del av Parkstaden 1:1, Almås Plats	Bostäder, flerbostadshus	2020	ca 20-50	H	våren 2024	SBN HAR I BESLUT 2023-03-23 PRIORITERAT DENNA DETALJPLAN OCH GODKÄNT ÖKAD KOSTNAD	orange
13	Parkstaden, Ramnås 5 med flera	Bostäder (studentlägenheter)	2020	ca 80-120	H	hösten 2023	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022.	orange
14	Regementet, Osdal 3:4, etapp 2	Bostäder med mera	2008	ca 100-300	H	våren 2025	Inväntar besked från Trafikverket angående järnvägskorridorer och stationslägen.	orange
15	Östermalm, Liljedal 11, Tåget	Bostäder	2021	ca 40-60	M	hösten 2024	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022.	orange
16	Östermalm, Solhem 1 med flera	Bostäder, flerbostadshus	2016	ca 80-120	H	hösten 2022	ANTAGEN	orange

Nr	Namn	Syfte/Användning	Uppdrag gavs	Antal bostäder	Komplexitet låg (L), medel (M), hög (H)	Preliminärt antagande	Status/kommentar	Zon
17	Alideberg, Lundby 1:1 med flera	Planprogram - med syfte att tydliggöra en helhetssyn för området.	2022	-	H	hösten 2023	Programarbetet har inletts med skisser mm under 2022.	gul
18	Bergdalen, Norrmalm 1:1, Tokarpsberg	Bostäder, flerbostadshus	2015	ca 30-150	H	hösten 2023	Granskningen planeras efter att exploateringskostnader hanterats.	gul
19	Hulta, Hultabacke 1	Ny mottagningsstation för el	2020	-	M	våren 2023	PLANEN ÄR UTE PÅ GRANSKNING OCH BEDÖMNINGEN ÄR ATT PLANEN INTE KOMMER ATT BELASTAS MED YTTERLIGARE KOSTNADER	gul
20	Hulta, Femman 43	Bostäder	2016	ca 5-20	M	hösten 2023	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022.	gul
21	Hässleholmen, del av Hässleholmen 3:1, Bodavallen	Idrottsområde, utökning av Bodaskolans verksamhet	2020	-	H	våren 2023	PLANEN ÄR UTE PÅ GRANSKNING OCH BEDÖMNINGEN ÄR ATT PLANEN INTE KOMMER ATT BELASTAS MED YTTERLIGARE KOSTNADER	gul
22	Hässleholmen, Reven 1 och 6	Bostäder	2021	ca 40-60	M	våren 2024	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022.	gul
23	Källbäckeryd, del av Källbäckeryd 1:366, Brämhults Torg	Bostäder, trygghetsbostäder, torg	2020	ca 20-40	H	hösten 2023	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022, samt ett inriktningsbeslut. Planarbetet ska även omfatta Brämhults torg med omnejd.	gul
24	Norra Sjöbo, Torpa-Sjöbo 2:1, Långestenslyckan	Bostäder med mera	2017	ca 100-200	H	hösten 2024	SBN HAR I BESLUT 2023-03-23 PRIORITERAT DENNA DETALJPLAN OCH GODKÄNT ÖKAD KOSTNAD	gul
25	Tullen, Enhörningen 7	Bostäder, flerbostadshus	2020	ca 20-30	M	hösten 2023	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022	gul
26	Dalsjöfors, Gårda 6:1 m.fl.	LSS/SOL-bostäder	2020	ca 6	M	hösten 2023	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022	blå
27	Dalsjöfors, Tummarp 1:29 m.fl.	Flerbostadshus	2020	ca 80 - 120	H	hösten 2023	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022	blå
28	Dalsjöfors, Tummarp 1:116 med flera, Tummarpskolan	Skola, Bostäder	2021	ca 15-40	H	hösten 2023	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022	blå
29	Fristad, Hedagården 1:73	Bostäder, radhus/flerbostadshus	2021	ca 20-30	M	hösten 2023	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022	blå
30	Viskafors, Viskarhult 2:68 med flera	LSS/SOL-bostäder	2021	ca 5-10	M	våren 2023	ANTAGEN	blå
31	Viskafors, del av Rydboholm 1:342, Södra Skansenområdet	Bostäder, villatomter	2020	ca 10-30	M	våren 2024	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022.	blå
32	Viskafors, Rydboholm 2:1 med flera	Bostäder	2022	ca 20-50	M	Våren 2025	Planbesked gavs sep 2022	blå
33	Sandared 1:89	Bostäder, villatomter	2022	ca 10-50	H	hösten 2025	Befintlig äldre detaljplan medger villatomter, men måste omprövas med hänsyn till naturvärden, topografi och vägar med mera.	blå
34	Bosnäs, Bosnäs 3:1 med flera	VA-saneringsområde/utbyggnadsområde Område för permanentboende, fler villatomter	2012	ca 20-40	H	hösten 2023	Samråd har genomförts.	grön
35	Ekås, Sundshult 1:44	Bostäder, villatomter	2020	ca 15-30	M	våren 2024	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022	grön

Nr	Namn	Syfte/Användning	Uppdrag gavs	Antal bostäder	Komplexitet låg (L), medel (M), hög (H)	Preliminärt antagande	Status/kommentar	Zon
36	Gässlösa 5:1, Rydboholm 1:342, längs väg 27/41	Verksamheter, cirka 150 hektar	2020	-	H	hösten 2024	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022 Kräver förarbete i form av förprojektering, utredningar med mera.	grön
37	Kyllared, Svengärde 3:1	Verksamheter, cirka 3-5 hektar	2019	-	M	hösten 2023	Samråd har genomförts. Granskning planeras när innehåll och anpassningar gjorts av detaljplanen med utgångspunkt från trafik, naturvärden mm.	grön
38	Osdal, del av Osdal 2:1	Verksamheter och torrhamn, ca 80 ha	2020	-	H	våren 2025	Området omfattar kommunal mark, innan detaljplanarbetet startas bör ett inriktningsbeslut tas av Kommunstyreslen som tydliggör vilket användning som ska prioriteras.	grön
39	Sandhult, Råddehult 1:1	Bostäder, villatomter	2020	ca 5-10	M	hösten 2023	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022	grön
40	Sjömarken, Lindebergshult 1:252 med flera	Bostäder, flerbostadshus och villor	2012	ca 60-75	H	våren 2023	Planen är ute på granskning och det återstår en mindre arbetsinsats	grön
41	Sparsör, Sölebo 1:54	Bostäder, parhus/mindre flerbostadshus	2015	ca 30-80	H	hösten 2023	Samråd har genomförts. Granskning kan ske när frågor kring väganslutning och trafik mm har lösts.	grön
42	Svaneholm, Bogryd 4:7	Bostäder	2020	ca 5	M	våren 2023	SKA ANTAS I MAJ	grön
43	Viared, del av Viared 13:1, nytt trafikmot vid Boråstorpet	Trafikmot	2020	-	H	våren 2023	Samråd har genomförts. Granskning kan ske när frågor kring markavvattning mm har lösts.	grön
44	Viared, del av Viared 5:1, Viared Östra	Verksamheter, cirka 30-40 hektar	2009	-	H	våren 2024	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022 Detaljplanen kan komma att delas upp i två detaljplaner där den östra delen antas först.	grön
45	Viskafors, Kinnarumma-Fagerhult 4:2 med flera	Verksamheter, cirka 90-130 hektar	2014	-	H	hösten 2024	Planarbetet har inletts med utredningar och skisser under 2022 Kräver förarbete i form av förprojektering, utredningar med mera.	grön
46	Ej definierad plats	Byggande i kommunal regi såsom LSS/SOL-boenden, förskolor, skolor, Vård- och äldreboenden, idrottsanläggning mm	-	-	M-H	hösten 2024/ våren 2025	Inget planuppdrag ännu. Lokalisering finns ej.	-
47	Ej definierad plats	Byggande i kommunal regi såsom LSS/SOL-boenden, förskolor, skolor, Vård- och äldreboenden, idrottsanläggning mm	-	-	M-H	hösten 2024/ våren 2025	Inget planuppdrag ännu. Lokalisering finns ej.	-
48	Ej definierad plats	Byggande i kommunal regi såsom LSS/SOL-boenden, förskolor, skolor, Vård- och äldreboenden, idrottsanläggning mm	-	-	M-H	hösten 2024/ våren 2025	Inget planuppdrag ännu. Lokalisering finns ej.	-
49	Ej definierad plats	Byggande i kommunal regi såsom LSS/SOL-boenden, förskolor, skolor, Vård- och äldreboenden, idrottsanläggning mm	-	-	M-H	hösten 2024/ våren 2025	Inget planuppdrag ännu. Lokalisering finns ej.	-
50	Lockryd	Batterifabrik och företagspark i Svenljunga kommun	2021	-	H	hösten 2023	Borås förväntas erbjuda planstöd i arbetet med att ta fram detaljplanen	-

§ 150

Dnr KS 2023-00432 1.2.4.1

Delårsrapport januari - april 2023 för nämnderna

(Kommunfullmäktiges tryckta handlingar 2023, nr 117, B 2560)

Kommunfullmäktiges beslut

Utan omröstning beslutar Kommunfullmäktige:

Delårsrapport januari-april 2023 godkänns.

Tekniska nämndens kommunbidrag ökas med 4 100 tusen kronor för anpassning till verkliga kapitalkostnader under 2023.

Det utökade kommunbidraget på 500 tusen kronor för Klimatanpassning och krisberedskap i KF-budget 2023 flyttas från Miljö-och konsumentnämnden till Samhällsbyggnadsnämnden som konsekvens av den nya

Samhällsbyggnadsorganisationen.

Ärendet 2023-00481 "Åtgärdsplan för budget i balans 2023 från

Samhällsbyggnadsnämnden" behandlas i samband med delårsrapporten.

Att delårsrapport januari-april 2023 godkänns med ändringen att uppdraget om att genomföra en ny, politiskt ledd, utredning om framtidens kollektivtrafik genom stadens centrala delar markeras som "Delvis genomfört".

Reservationer

Mot beslutet reserverar sig Lars-Gunnar Comén (M), Jonas Garmarp (M), Mattias Karlsson (M), Lotta Löfgren Hjelm (M), Birgitta Bergman (M), Anna Christensen (M), Anette Nordström (M), Marie Fridén (M), Lina Nilsson (M), Annette Carlson (M), Martin Nilsson (M), Hasse Ikävalko (M), Elvira Löwenadler (M), Björn-Ola Kronander (M), Hans Gustafsson (KD), Gunilla Christoffersson (KD), Helena Ishizaki (KD), Niklas Arvidsson (KD), Magnus Sjödahl (KD), Jonathan Tellbe (KD) och Lisa Berglund (KD) till förmån för reservationen i Kommunstyrelsen.

Vidare reserverar sig Andreas Exner (SD), Ann-Charlotte Blomqvist (SD), Martin Sörbom (SD), Käthy Johansson (SD), Tomas Brandberg (SD), Leif Häggblom (SD), Lars-Erik Johansson (SD), Crister Spets (SD), Emilia Silbvers (SD), Jan Nilsson (SD), Kristian Silbvers (SD), Maria Lindgren (SD), Björn Qvarnström (SD) och Anders Alftberg (SD) mot beslutet.

Kommunstyrelsens beslut 2023-06-19, § 254

Utan omröstning beslutar Kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsen beslutar för egen del enligt särskilda bemyndiganden i KF Budget 2023:

Kommunfullmäktige

Följande nämnder erhåller utökade kommunbidrag 2023 med anledning av Kommunals löneavtal 2023. Medlen finns avsatta centralt vilket innebär att tillskotten inte får någon resultateffekt på kommunen som helhet.

Förskolenämnden 1 450 tusen kronor
 Grundskolenämnden 2 300 tusen kronor
 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 400 tusen kronor
 Sociala omsorgsnämnden 2 400 tusen kronor
 Fritids- och folkhälsonämnden 300 tusen kronor
 Tekniska nämnden 150 tusen kronor
 Arbetslivsnämnden 150 tusen kronor
 Individ- och familjeomsorgsnämnden 100 tusen kronor
 Vård- och äldreomsorgsnämnden 5 650 tusen kronor

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta:

Delårsrapport januari-april 2023 godkänns.

Tekniska nämndens kommunbidrag ökas med 4 100 tusen kronor för anpassning till verkliga kapitalkostnader under 2023.

Det utökade kommunbidraget på 500 tusen kronor för Klimatanpassning och krisberedskap i KF-budget 2023 flyttas från Miljö- och konsumentnämnden till Samhällsbyggnadsnämnden som konsekvens av den nya Samhällsbyggnadsorganisationen.

Ärendet 2023-00481 "Åtgärdsplan för budget i balans 2023 från Samhällsbyggnadsnämnden" behandlas i samband med delårsrapporten.

Att delårsrapport januari-april 2023 godkänns med ändringen att uppdraget om att genomföra en ny, politiskt ledd, utredning om framtidens kollektivtrafik genom stadens centrala delar markeras som "Delvis genomfört".

Reservationer

Mot beslutet reserverar sig Annette Carlson (M), Marie Jöreteg (M), Niklas Arvidsson (KD) och Helena Ishizaki (KD) till förmån för Annette Carlson (M) och Niklas Arvidssons (KD) yrkande att Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta: Kommunstyrelsen beslutar för egen del enligt särskilda bemyndiganden i KF Budget 2023: Följande nämnder erhåller utökade kommunbidrag 2023 med anledning av Kommunals löneavtal 2023. Medlen finns avsatta centralt vilket innebär att tillskotten inte får någon resultateffekt på kommunen som helhet.

Förskolenämnden 1 450 tkr
 Grundskolenämnden 2 300 tkr
 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 400 tkr
 Sociala omsorgsnämnden 2 400 tkr
 Fritids- och folkhälsonämnden 300 tkr
 Tekniska nämnden 150 tkr
 Arbetslivsnämnden 150 tkr

Kommunfullmäktige

Individ- och familjeomsorgsnämnden 100 tkr
Vård- och äldreomsorgsnämnden 5 650 tkr
Borås Stads nämnder uppmanas förbereda verksamheten inför budgetåret 2024 genom att se över kostnader samt identifiera vad som inte ingår i nämndens grunduppdrag.

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta:

Delårsrapport januari-april 2023 godkänns.

Tekniska nämndens kommunbidrag ökas med 4 100 tkr för anpassning till verkliga kapitalkostnader under 2023.

Det utökade kommunbidraget på 500 tkr för Klimatanpassning och krisberedskap i KF-budget 2023 flyttas från Miljö- och konsumentnämnden till Samhällsbyggnadsnämnden som konsekvens av den nya Samhällsbyggnadsorganisationen.

Ärendet 2023-00481 "Åtgärdsplan för budget i balans 2023 från Samhällsbyggnadsnämnden" behandlas i samband med delårsrapporten.

Uppdraget om framtidens kollektivtrafik genom stadens centrala delar anses delvis genomfört.

Vidare reserverar sig Andreas Exner (SD) och Kristian Silbvers (SD) mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

När Kommunfullmäktige antog budgeten för 2023 var det i ett svårt och osäkert ekonomiskt läge. Ett ekonomiskt resultat på historiskt låga -64 mnkr präglades av hög inflation, höjda elpriser och kraftigt höjda pensionskostnader. Nämndernas kommunbidrag ökade med 6,9 (4,6) % jämfört med föregående års budget främst beroende på höjda personalomkostnadspålägg (PO) drivet av de ökade pensionskostnaderna. Satsningar på 51 (145) mnkr utöver de ordinarie ramarna kunde ändå göras för att möta verksamheternas utmaningar och i vissa fall strukturella underskott. Utöver detta fick nämnderna 19 (21) mnkr i målgruppsrelaterade volymförändringar enligt befolkningsprognoser redan i vårens rambeslut. Återhämtningen efter coronapandemin såg bra ut under 2022. Ekonomin blev inte så negativ som kunde befarades. Kommunernas resultat för 2022 hamnade också på en hög nivå tack vare stigande skatteintäkter. Detta förbyts fort i och med kriget i Ukraina som bl.a. bidragit till högre inflation som har påverkat våra kostnader negativt inte minst pensionerna. Huruvida tillväxten avmattas och därmed också skatteunderlaget återstår att se. Hittills har motståndskraften på skattesidan hållit emot relativt bra men uppväger inte kostnadsökningarna.

Sammantaget beräknas kommunen hamna på ett resultat som är klart bättre än budgeterade -64 mnkr. I dagsläget med hänsyn taget till nämndernas bedömda utfall ligger årsprognosen just nu på +98 mnkr för staden som helhet och beror till största delen på realisationsvinster på +130 mnkr bl.a. avseende försäljning

Kommunfullmäktige

av mark till Rättscentrum. Nämnderna redovisar ett förväntat sammantaget underskott för helåret 2023 på -100 mnkr utifrån ett periodresultat tom april på +28 mnkr. I den centrala bufferten finns avsatt 80 mnkr för ökade elkostnader så det totala nettot för nämndverksamheten blir då -20 mnkr i praktiken. Årsprognosen för Borås Stads bolag är ett resultat på totalt 97 mnkr. Prognosen är 81 mnkr sämre än budget, bestående av positiv avvikelse för bostadsbolagen med 5 mnkr och negativ avvikelse för stadshuskoncernen med 86 mnkr. Den stora avvikelsen beror främst på lägre elintäkter i Borås Energi och Miljö AB. Kommunstyrelsen bedömer att stadshuskoncernen kommer att generera ett positivt resultat 2023, och att underskottsbolagen, utifrån lämnade årsprognoser, kan finansieras med koncernbidrag.

Kommunkoncernens totala ekonomi och finansiella ställning är i grunden god med över tiden goda resultat i kommunen och en relativt stark soliditet. Bolagen visar överlag svagare resultatnivåer och har små marginaler att hantera de kostnads- och ränteökningar som uppstått utifrån olika omvärldsfaktorer. De ökade kostnaderna slår direkt mot resultatet vilket syns i flertalet av bolagens inlämnade prognoser. Det är också tydligt att investeringstakten har påverkats av de stigande räntorna och inflationen, det är flera projekt som har skjutits fram i tiden. För att behålla en god ekonomisk hushållning och samtidigt hantera demografiska utmaningar, fortsatt höga investeringsnivåer samt en ökad skuldnivå är det mycket viktigt att generera goda resultat för såväl kommun som bolag. Det gäller att få en rimlig investeringstakt som motsvarar de förändrade behoven och samtidigt ha en beredskap för förändrade ränte- och inflationsnivåer och andra förändringar som kan komma att uppstå i omvärlden.

Beslutsunderlag

1. Delårsrapport januari-april 2023
2. Åtgärdsplan för budget i balans från Samhällsbyggnadsnämnden

Borås Stad Delårsrapport

Januari-april 2023

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Kommunens resultat 2023	4
Nämndernas resultat 2023	5
Nettoinvesteringar.....	10
Intern kontroll	12
Jämställdhetsperspektivet	12
Uppdrag från Kommunfullmäktige	13
Bolagens resultat 2023	20
Stadshuskoncernen	20
Bostadsbolagen	22
Förbunden	23
Beslut	24

Sammanfattning

När Kommunfullmäktige antog budgeten för 2023 var det i ett svårt och osäkert ekonomiskt läge. Ett ekonomiskt resultat på historiskt låga -64 mnkr präglades av hög inflation, höjda elpriser och kraftigt höjda pensionskostnader. Nämndernas kommunbidrag ökade med 6,9 (4,6) % jämfört med föregående års budget främst beroende på höjda personalomkostnadspålägg (PO) drivet av de ökade pensionskostnaderna. Satsningar på 51 (145) mnkr utöver de ordinarie ramarna kunde ändå göras för att möta verksamheternas utmaningar och i vissa fall strukturella underskott. Utöver detta fick nämnderna 19 (21) mnkr i målgruppsrelaterade volymförändringar enligt befolkningsprognoser redan i vårens rambeslut.

Återhämtningen efter coronapandemin såg bra ut under 2022. Ekonomin blev inte så negativ som kunde befarades. Kommunernas resultat för 2022 hamnade också på en hög nivå tack vare stigande skatteintäkter. Detta förbyts fort i och med kriget i Ukraina som bl.a. bidragit till högre inflation som har påverkat våra kostnader negativt inte minst pensionerna. Huruvida tillväxten avmattas och därmed också skatteunderlaget återstår att se. Hittills har motståndskraften på skattesidan hållit emot relativt bra men uppväger inte kostnadsökningarna.

Sammantaget beräknas kommunen hamna på ett resultat som är klart bättre än budgeterade -64 mnkr. **I dagsläget med hänsyn taget till nämndernas bedömda utfall ligger årsprognosen just nu på +98 mnkr för staden som helhet** och beror till största delen på realisationsvinster på +130 mnkr bl.a. avseende försäljning av mark till Rättscentrum. Nämnderna redovisar ett förväntat sammantaget underskott för helåret 2023 på -100 mnkr utifrån ett periodresultat tom april på +28 mnkr. I den centrala bufferten finns avsatt 80 mnkr för ökade elkostnader så det totala nettot för nämndverksamheten blir då -20 mnkr i praktiken.

Årsprognosen för Borås Stads bolag är ett resultat på totalt 97 mnkr. Prognosen är 81 mnkr sämre än budget, bestående av positiv avvikelse för bostadsbolagen med 5 mnkr och negativ avvikelse för stadshuskoncernen med 86 mnkr. Den stora avvikelsen beror främst på lägre elintäkter i Borås Energi och Miljö AB. Kommunstyrelsen bedömer att stadshuskoncernen kommer att generera ett positivt resultat 2023, och att underskottsbolagen, utifrån lämnade årsprognoser, kan finansieras med koncernbidrag.

Kommunkoncernens totala ekonomi och finansiella ställning är i grunden god med över tiden goda resultat i kommunen och en relativt stark soliditet. Bolagen visar överlag svagare resultatnivåer och har små marginaler att hantera de kostnads- och ränteökningar som uppstått utifrån olika omvärldsfaktorer. De ökade kostnaderna slår direkt mot resultatet vilket syns i flertalet av bolagens inlämnade prognoser. Det är också tydligt att investeringstakten har påverkats av de stigande räntorna och inflationen, det är flera projekt som har skjutits fram i tiden.

För att behålla en god ekonomisk hushållning och samtidigt hantera demografiska utmaningar, fortsatt höga investeringsnivåer samt en ökad skuldnivå är det mycket viktigt att generera goda resultat för såväl kommun som bolag. Det gäller att få en rimlig investeringstakt som motsvarar de förändrade behoven och samtidigt ha en beredskap för förändrade ränte- och inflationsnivåer och andra förändringar som kan komma att uppstå i omvärlden.

Kommunens resultat 2023

Resultaträkning, mnkr

Budgetuppföljning 2023-04	Jan-April 2022	Jan-April 2023	Bokslut 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Avvikelse mot budget
Nettokostnader	-2 124,3	-2 396,6	-6 896,3	-7 443,2	-7 486,6	-43,4
Avskrivningar	-101,0	-108,4	-309,1	-320,0	-325,0	-5,0
Verksamhetens nettokostnader	-2 225,3	-2 505,0	-7 205,4	-7 763,2	7 811,6	-48,4
Skatteintäkter	1 975,2	2 002,2	5 775,1	5 963,0	6 006,4	43,4
Generella statsbidrag mm	555,8	585,4	1 712,8	1 709,2	1 738,1	28,9
Finansnetto	10,9	21,5	29,2	27,0	35,0	8,0
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	316,6	104,1	311,7	-64,0	-32,0	32,0
Realisationsvinster från markförsäljning	51,2	129,0	89,1	0,0	130,0	130,0
Kommunens resultat	367,8	233,1	400,8	-64,0	98,0	162,0

Ökning av verksamhetens nettokostnader	3,7 %	12,6 %	6,5 %	7,3 %	8,4 %
därav nämnderna			5,1 %	6,9 %	9,0 %
Ökning av skatte- och bidragsintäkter	5,1 %	2,2 %	5,6 %	5,1 %	3,4 %
Årets resultat/skatte- och bidragsintäkter, %	14,5	9,0 %	5,4 %	-0,8 %	1,3 %
Nettoinvesteringar	135	224	750	800	900
Självfinansiering av investeringarna			95 %	32 %	47 %

Kommunens totala resultat beräknas i dagsläget till +98,0 mnkr inklusive försäljning av mark och fastigheter som bidrar med nettointäkter på f n 130 mnkr. Stor post här är försäljning av mark till det nya Rättscentrat vid Brodal.

Avskrivningar på tidigare gjorda investeringar beräknas till 325,0 mnkr och är 5,0 mnkr högre än budget.

Skatteintäkter och generella statsbidrag beräknas i dagsläget sammantaget till +72,3 mnkr bättre än den budget som KF beslutade om i december.

Finansnettot beräknas i dagsläget till 35,0 mnkr vilket är 8,0 mnkr bättre än budget. Förbättringen beror på en positiv utveckling av våra fondplaceringar och en lägre upplåningsvolym än budgeterat.

Balanskravsresultat för 2023 kan i dagsläget beräknas till ca -20 mnkr. Realisationsvinster och utnyttjande av tidigare års öronmärkningar är då exkluderade. Ett negativt balanskravsresultat i Bokslut 2023 hanteras då genom att ta Resultatutjämningsreserven RUR i anspråk.

Nämndernas resultat 2023

Driftredovisning, tkr

Nämnd/budgetram	Ingående ack resultat	Budget 2023	Nettokostn tom april	Resultat tom april	Nettokostn prognos 2023	Resultat prognos 2023
Kommunfullmäktige	0	16 500	-2 694	2 784	-16 500	
Stadsrevisionen	1 349	6 500	-1 747	399	-6 500	
Kommunstyrelsen						
- stadsledningskansliet	5 000	165 615	-46 962	7 707	-170 855	-5 240
- samhällsbyggnad	585	-102	10 293	10 169	-671	-773
- kommundemensamt	0	136 950	-41 118	4 532	-136 950	
Valnämnden	0	3 050	-691	320	-3 050	
Överförmyndarnämnden	0	9 450	-3 051	56	-9 450	
Lokalförsörjningsnämnden	27 071	40 900	-33 174	-19 541	-101 500	-60 600
Fritids- och folkhälsonämnden						
- fritid- och folkhälsa	0	256 300	-85 175	-122	-267 990	-11 690
- föreningsbidrag	0	45 900	-20 379	2 012	-45 400	500
Servicenämnden	29 822	-5 000	1 657	-10	5 000	
Samhällsbyggnadsnämnden	20 109	30 500	-14 028	-3 861	-36 000	-5 500
Tekniska nämnden						
- väghållning, parker mm	40 088	183 200	-69 873	-8 141	-186 850	-3 650
- persontransporter	0	80 400	-30 669	-3 952	-88 896	-8 496
Miljö- och konsumentnämnden	1 055	31 150	-10 491	-174	-33 450	-2 300
Kulturnämnden	8 515	207 900	-61 814	11 499	-206 720	1 180
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	26 380	665 500	-203 756	9 050	-662 500	3 000
Arbetslivsnämnden	3 000	254 100	-75 854	3 717	-254 100	
Sociala omsorgsnämnden	26 556	803 750	-260 071	-3 530	-805 750	-2 000
Förskolenämnden	39 718	910 000	-288 758	4 815	-910 000	
Grundskolenämnden	26 303	1 778 950	-589 668	1 162	-1 778 850	100
Individ- och familjeomsorgsnämnden	0	420 300	-135 020	5 009	-425 300	-5 000
Vård- och äldreomsorgsnämnden	30 000	1 554 900	-491 646	4 097	-1 554 900	
Summa	285 551	7 596 713	-2 454 689	27 997	-7 697 182	-100 469

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige räknar med ett resultat lika med budget vid årets slut. Den positiva avvikelser per april beror på att partistöd och utbildningsbidrag till partierna inte är utbetalda än.

Stadsrevisionen

Stadsrevisionen räknar med ett 0-resultat vid årets slut.

Kommunstyrelsen

Stadsledningskansliet

Stadsledningskansliet prognosticeras hålla budget. Ett par större negativa avvikelser, 1,5 miljoner för utökad politiskt organisation och 1,5 miljoner som en nettoeffekt av utbetalande av stöd till fiberförening, antas kunna täckas av andra positiva avvikelser. De positiva avvikelserna är framför allt vakanser.

Samhällsbyggnad

Samhällsbyggnadsramen prognosticeras göra ett överskott på 0,7 miljoner. Mark och exploaterings har blivit av med en stor arrendeintäkt värd 0,7 miljoner. Ramens avdelningar tros dock göra en positiv avvikelse rörande vakanser på minst 1,4 miljoner, vilket ger en totalprognos på en positiv budgetavvikelse på 0,7 miljoner.

Kommungemensam verksamhet

Den kommungemensamma verksamheten prognosticeras att hålla budget.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden redovisar en budgetavvikelse till och med april månad på +56 tkr. Prognosen för helåret är att nämnden har en ekonomi i balans.

Av det totala antalet aktiva ärenden utgör cirka 60 procent traditionella godman- och förvaltarskap enligt föräldrabalken. Resterande del är ärenden avseende bland annat legalt förmynderskap, särskilt förordnade vårdnadshavare, godmanskap i jävsituationer och för bortavarande/okända dödsbodelägare samt godmansförordnande för ensamkommande barn.

Valnämnden

Valnämnden räknar med ett resultat lika med budget.

Lokalförsörjningsnämnden

Lokalförsörjningsnämnden prognostiserar ett underskott med 60,6 mnkr vid årets slut. Underskottet beror främst på ökade elkostnader och hög indexförändring på hyreskostnader i jämförelse med budget. Det beror även på lägre intäkter på omsorgsboendena eftersom dessa budgeteras som fullt uthyrda.

Slutprognosen för Myråsskolans om- och tillbyggnad beräknas avvika med 25 mnkr (11 %) mot godkänd utgift och Byttorpskolans om- och tillbyggnad med 16 mnkr (10 %).

I april 2023 fanns det 17 st. varav 3 st. inhyrda objekt i lokalbanken. I april 2022 var det 15 st. varav 5 st. inhyrda.

Service-nämnden

Service-nämnden räknar med ett resultat på +5,0 mnkr vid årets slut vilket är lika med Kommunfullmäktiges godkända budget som innefattar ett resultatkrav på +5,0 mnkr. Utfallet till och med april uppgår till +1,7 mnkr vilket är i linje med budget och en årsprognos som förväntas att uppnå det uppsatta resultatmålet för 2023. Nämnden beskriver att sysselsättningen varit god under periodens första månader.

Fritids- och folkhälsonämnden

Fritid och folkhälsa

Fritids- och folkhälsonämnden beräknar för Fritidsramen ett underskott på -11,7 mnkr vid årets slut. Största avvikelserna finns inom anläggnings- och badenheterna med underskott på -8,1 resp. -5,4 mnkr. På anläggningssidan är största avvikelsen ökade hyror för Borås Arena, Borås Arena 2, Sjuhäradshallen och Ryda fotbollshall. Orsaken är bl.a, högre räntor på Borås Arena AB's lån och högre konsumtionsavgifter.

I arbetet med Budget 2023 aviserade Fritids-och folkhälsonämnden befarade avvikelser på intäktsidan som beror på momsavsättning och allmänt lägre nivå på intäkterna för Stadsparksbadet. Under årets första månader har verksamheten arbetat med olika insatser inom badenheten som gett positiva effekter. Det syns också på intäktsidan där den negativa avvikelsen är lägre än befarat. Förhoppningen är att den positiva trenden fortsätter även framåt. Nämnden buffert hjälper till att hålla det totala underskottet nere.

Föreningsbidrag

Föreningsbidrag räknar med ett överskott på +0,5 mnkr vid årets slut. Funktionshinder- och pensionärsföreningarna har ännu ej kommit upp i samma verksamhetsnivå som före pandemin. På ungdomssidan (6-20 år) är verksamheten mer i närheten av vad det var före pandemin.

Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsnämndens prognos för helåret är ett underskott på -5,5 mnkr. Främsta orsakerna är lägre intäkter för bygglov, mätninguppdrag och planarkitekternas nedlagda tid. Dessutom beräknas högre kostnader för utredningar i samband med detaljplanarbetet. Utöver det har nämnden tidigare fått godkänt att använda 1,3 mnkr av det ackumulerade resultatet för flygburen laserskanning som även det ingår i prognosresultatet.

Nämnden redovisar per april ett resultat på -4,0 (-0,2) mnkr. Intäkterna är 1,9 mnkr lägre än budgeterat för perioden och totalt ca 6,0 mnkr lägre jämfört med motsvarande period förra året. Antalet inkomna bygglovsärenden för perioden är betydligt lägre än tidigare år.

Samhällsbyggnadsnämnden har i ett separat ärende inkommit med "Åtgärdsplan för budget i balans". En åtgärd som beskrivs är att Samhällsbyggnadsnämnden ska avsluta avtal med externa plankonsulter och istället ersätta detta med egen personal. Detta möjliggör då att debitera exploitörer för den interna tid som läggs ner i planarbete men förutsätter omprioritering av kommunala planer i produktionsplan 2023.

Den andra åtgärden i förslaget innebär att tillskriva Kommunstyrelsen om att Samhällsbyggnadsnämnden ska avbryta beställningar av utredningar inom ramen för framtagande av planprogram och detaljplaner på kommunal mark. Samhällsbyggnadsnämnden konstaterar att de två beskrivna åtgärderna gällande planarbete som föreslås vidtas får effekter som sträcker sig åtskilliga år framåt i tiden. Planarbeten som pausas riskerar att redan gjorda utredningar blir inaktuella eller att andra

förändringar medför att redan utfört planarbete blir inaktuellt. I den mån nya planarbeten startas upp kommer dessa att kräva plankapacitet under flera år framöver, och i samma utsträckning minska plankapaciteten för att återuppta de pausade planarbetena.

Kommunstyrelsen konstaterar att Samhällsbyggnadsnämnden i enlighet med regler för hantering av befarade underskott i verksamheten utarbetar en handlingsplan för att uppnå budgetbalans. Detta ansvar åvilar alla nämnder. I det här fallet önskar nämnden återkoppling från Kommunstyrelsen utifrån de långsiktiga effekter som åtgärdsprogrammet kan komma att orsaka. Frågan har diskuterats och är strategisk viktig för stadens förmåga att kunna utveckla staden. Kommunstyrelsen förutsätter att Samhällsbyggnadsnämnden även framöver besitter förmåga att utföra planarbete på kommunal mark även om detta inte ger några omedelbara intäkter. Finansieringen av detta uppkomna läge kommer att diskuteras i samband med budgetarbetet 2024. För innevarande år noterar kommunstyrelsen att Samhällsbyggnadsnämnden lagt en prognos på -5,5 mnkr vilket också är inräknat i stadens totala prognos. Bedömningen från kommunstyrelsens sida är att nämnden då avvaktar med att genomföra sina beskrivna åtgärder.

Tekniska nämnden

Väghållning, skog, parker mm

För Väghållning skog parker mm beräknas ett negativt resultat vid årets slut på -3,6 mnkr jämfört med kommunbidraget. Nämnden anger att de största negativa avvikelserna avser vinterväghållning -5,6 mnkr samt trafikbelysning -1,1 mnkr vilket förutsätter att nämnden erhåller statligt elstöd med 3,4 mnkr. För att minska nämndens underskott är flertalet besparingsåtgärder inplanerade under året. Nämndens buffert på 1,6 mnkr gör att det totala beräknade underskottet kan hållas nere. Kommunbidraget till Tekniska nämnden föreslås att ökas med 4,1 mnkr utifrån verkliga kapitalkostnader 2023 i enlighet med gängse modell.

Persontransporter

För Persontransporter beräknas ett negativt resultat på -8,5 mnkr för helåret. Jämförs utfallet jan-april 2023 med samma period förra året har nettokostnaderna ökat med 5,4 mnkr motsvarande 22 %. Den stora negativa årsprognosen beror främst på hög avtalsmässig indexuppräknning i kombination med ökat resande inom färdtjänsten. Resandevolymen inom färdtjänsten har hittills under året ökat med 15 % jämfört med förra året då pandemin delvis påverkade åkandet.

Miljö- och konsumentnämnden

Miljö- och konsumentnämndens prognos för helåret är ett negativt resultat på -2,3 mnkr. Utfallet för jan-april är minus -0,2 mnkr.

Nämndens verksamhet och då framförallt miljötillsyn påverkas av stor personalomsättning och svårigheten att bemanna och rekrytera leder till att verksamheten får prioritera om och utföra färre antal timmar tillsyn vilket bl a leder till lägre intäkter.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beräknar i dagsläget ett överskott på +1,2 mnkr jämfört med kommunbidraget vid årets slut. Nämnden anger att avvikelsen beror på -0,5 mnkr för Konstmuseet gällande förstudie av "Art Center" och -0,3 mnkr för årsbidrag till Kulturföreningar. Nämndens avsatta buffert på 2,0 mnkr finansierar ovanstående och ger ett bedömt överskott på +1,2 mnkr för hela nämndens verksamhet vid årets slut.

Arbetslivsnämnden

Arbetslivsnämnden resultat är plus 3,7 mnkr efter april, prognosen för helåret 2023 är ett nollresultat.

Ekonomiskt bistånd är samhällets yttersta skyddsnet och tillämpas när alla andra resurser har undersökts och uttömts. Rätt till ekonomiskt bistånd prövas individuellt. Uppdraget är att bistå enskilda individer så att de utifrån sina förutsättningar ska kunna uppnå egen försörjning. Nettokostnaden för ekonomiskt bistånd är till och med april 19 565 tkr. Budgeten för samma period är 20 333 tkr, nettokostnaden jämfört med budget är 768 tkr lägre. Jämfört med samma period 2022 är nettokostnaden 822 tkr lägre.

Sociala omsorgsnämnden

Sociala omsorgsnämnden redovisar ett resultat till och med april på minus -3,5 mnkr. Prognosen för helåret är i nuläget -2 mkr. Nämnden har en volymökning inom daglig verksamhet, där antalet deltagare med verkställda beslut har ökat vilket resulterar i ökade kostnader för nämnden. Ny lag kring 11-timars dygnsvila som kommer att träda i kraft den 1 oktober 2023 innebär ökade kostnader för förvaltningen.

Förskolenämnden

Förskolenämnden prognostiserar ett resultat i balans vid årets slut. Utfall för perioden jan - april är +4,8 mnkr i jämförelse med periodens budget. Under perioden har intäkter av förskoleavgifter och statsbidrag varit högre än budget medan kostnaderna för kostverksamheten varit högre än budget, bland annat har livsmedelskostnaden ökat med ca 25 % jämfört med samma period 2022.

Under perioden januari - april har antalet inskrivna barn i Borås Stads egna förskolor varit 102 färre än under motsvarande period förra året. Antalet barn i fristående förskolor har varit fyra fler medan fristående pedagogisk omsorg har minskat med sju platser. Sammantaget, när även köpta och sålda platser till annan kommun räknas med, har Förskolenämnden betalningsansvar för 101 färre barn under januari-april 2023 än under motsvarande period 2022.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden prognostiserar ett resultat i balans vid årets slut. Utfall för perioden jan - april är +1,2 mnkr i jämförelse med periodens budget. Under perioden har nämnden haft högre personalkostnader än budget delvis beroende på extra utbetalningar av semesterdagar med anledning av sänkt gräns för sparade dagar. Intäkterna har varit högre men beror bland annat på erhållna engångsersättningar.

Antal elever i grundskola var i april 12 473, vilket är en ökning med 98 elever i jämförelse med april 2022, varav elever i fristående skola ökat med 17 elever till 1 805 elever. Antal elever i förskoleklass har minskat med 6 elever till 1 372, varav elever i fristående förskoleklass däremot ökat med 9 elever till 119 elever.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden planerar att inte använda bufferten under året vilket skulle innebära ett resultat på ca +7 mnkr vid årets slut. I nuläget prognostiseras ett överskott med 3 mnkr. Utfall för perioden jan - april är +9 mnkr i jämförelse med periodens budget.

Det finns osäkerhet beträffande elevantal till höstterminen vilket kan påverka köpta och sålda platser för alla verksamheter. Med anledning av världsläget kan flyktingströmmar, som påverkar sfi och språkinträdning, vara svårprognostiserade. Det finns även osäkerhet vad gäller prisutvecklingen på exempelvis livsmedel och läromedel.

I april 2023 fanns det 3 994 elever från kommunen i gymnasieskola, 27 elever färre jämfört med april 2022. I Borås Stads gymnasieskolor var det däremot fler elever, 4 349 elever i april 2023, vilket innebär 82 elever fler jämfört med april 2022.

Individ- och familjeomsorgsnämnden

Individ- och familjeomsorgsnämnden resultat efter april är plus 5 mnkr.

Nämnden förväntas ha ökade kostnader för externt köpt vård under den senare delen av året vilket medför att nämnden beräknas göra ett underskott med -5 mnkr för år 2023. Medeltalet för antalet barn och unga med heldygnsinsatser var i genomsnitt 204 st under perioden jan-april vilket jämfört med 186 st samma period 2022 och 178 st under 2021.

Det är svårt att rekrytera socionomer och nämnden behöver använda sig av konsulter för att hålla bemanningen. Det är av central betydelse för såväl kvalitet i verksamheten som för budgeten att öka rekrytering och minska personalomsättningen. En plan finns för minskning av antalet konsulter under återstoden av 2023 samtidigt som flera personalrekryteringsinsatser görs.

Vård- och äldrenämnden

Vård- och äldrenämndens prognos för helåret 2023 visar på ett resultat i nivå med budget. För perioden jan - april redovisar nämnden ett resultat på 4,1 mnkr. Nämnden ser att volymerna/insatserna ökar mer än vad som förväntats i budget, vilket har en direkt påverkan på kostnaderna. Sedan 2022 har nämnden haft en ansträngd situation med kö till vård- och omsorgsboenden. Det in sin tur ger effekter på beläggningssituationen inom korttid som i sin tur ger effekter på beslutade och utförda timmar inom hemtjänsten. Hela insatskedjan får en direkt påverkan på nämndens ekonomi.

Antal utförda hemtjänsttimmar under perioden har ökat till 53 505 jämfört med 51 028 samma period förra året.

Nettoinvesteringar

Total investeringsbudget 2023 uppgår till 1 386,0 mnkr, varav 281,9 mnkr avser ej förbrukade investeringsmedel från tidigare år. Till och med april har investeringsutgifterna uppgått till 223,9 (135,3) mnkr. Nämndernas prognoser för 2023 visar på en sammanlagd investeringsvolym om 1 235,0 mnkr, vilket innebär en positiv avvikelse mot budget på 151 mnkr. Baserat på tidigare års erfarenhet så görs bedömningen att investeringsutgifterna 2023 för staden som helhet kommer att uppgå till ca 900 mnkr.

Investeringsredovisning, mnkr

Verksamhetsområde	Utgift Jan-April 2023	Budget 2023	Prognos 2023	Avvikelse
Gemensamma funktioner	36,5	230,5	217,8	12,7
Gator, vägar och parker	11,7	216,7	162,8	53,9
Fritid och kultur	8,7	164,7	143,4	21,3
Förskola	5,9	56,9	57,1	-0,2
Grundskola	123,8	362,9	397,4	-34,5
Gymnasieskola	3,4	67,4	9,3	58,1
Vård och omsorg	27,0	233,9	197,8	36,1
Inköp av fastigheter	4,6	30,0	36,6	-6,6
Affärsverksamhet	2,3	23,0	12,8	10,2
Summa nettoinvesteringar	223,9	1 386,0	1 235,0	151,0

Nedan kommenteras orsaker till 2023 års större budgetavvikelser.

Gator, vägar och parker

Byggstarten av Nybron har försenats i väntan på dom i Mark- och miljödomstolen. Efter en gynnsam dom har nu projekteringsarbetet påbörjats. Byggnationen planeras att starta till hösten under förutsättning att beslut om budget fattas. Delar av den första och andra etappen av Kronängsparken måste saneras från förorenade massor innan projektet kan återupptas. Saneringsarbetet är planerat att påbörjas under våren och arbetet med etapp ett och två kommer därefter igång i september.

Grundskola

Om- och tillbyggnaden av Myråsskolan pågår och kommer att vara färdigställd sommaren 2023. Den totala utgiften för projektet prognostiseras till 255 mnkr vilket betyder att budgeten kommer att överskridas med 25 mnkr. Avvikelsen beror på att fukt och asbest har upptäckts i befintliga byggnader vilket har varit tvunget att åtgärdas. Extra beställningar för bättre funktion har även tillkommit under produktionen. Projektet har också genomförts under en tid då det rått stora allmänna prisökningar i byggbranschen.

Gymnasieskola

Om- och tillbyggnation av Bäckängsgymnasiet kommer att starta senare än planerat. Omtag på projekteringen görs för att säkerställa lokalbehovet och projektomfattningen. Byggnationen kan troligen startas sommaren 2024. Projektet att utöka Sven Erikssonsgymnasiets lokaler kommer också att starta senare än planerat. Orsaken till förseningen är en utdragen projektering. Preliminär byggstart är satt till december 2023.

Vård och omsorg

Budgetavvikelsen inom verksamhetsområde Vård och omsorg förklaras till stor del av att bygglov för Björkbo och Rydsvägens LSS-boende har överklagats. Båda projekten har kunnat starta under våren 2023 och beräknas vara klara att tas i bruk våren 2024. Åsahagsvägens LSS-boende är också försenat och orsaken är att detaljplanen har överklagats. Tid för byggstart planeras när detaljplanen är antagen. Detaljplanearbetet för Gårda LSS-boende har dragit ut på tiden och omprövning av lokaliseringen pågår. Projektstarten av Servicebostaden på Hermansgatan har senarelagts på grund av osäkra omständigheter i detaljplanearbetet.

Intern kontroll

Nämnderna har följt upp kontrollmomenten enligt sina antagna interna kontrollplaner vilket innebär att kontrollmoment med kontrollfrekvens månad, kvartal och tertial har följts upp.

De nämnder som redovisar avvikelser i uppföljningarna har beslutat om åtgärder för att minimera avvikelserna.

Nämndernas uppföljning redovisas i sin helhet i respektive nämnds delårsrapport per april.

Jämställdhetsperspektivet

Borås Stad arbetar aktivt med att utveckla och förstärka jämställdheten mellan män och kvinnor, pojkar och flickor. Kommunfullmäktige arbetar utifrån det nationella jämställdhetspolitiska övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. För att uppnå detta ska Borås Stad arbeta med jämställdhetsintegrering, som innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska beaktas i all politik som påverkar människors villkor, så att alla kvinnor och män, flickor och pojkar kan leva jämställda liv.

En del av Borås Stads utvecklingsarbete sker på regional nivå där Borås Stad medverkar i Länsstyrelsens länsövergripande jämställdhetsnätverket. Under våren 2023 har Stadsledningskansliet medverkat på en nätverksträff i Göteborg där syftet har varit att ta fram en ny länsövergripande strategi för jämställdhetsintegrering för perioden 2024-2027.

I det lokala arbetet med jämställdhetsfrågor har Kommunfullmäktige under våren antagit ett ”Program för Mänskliga rättigheter på lokal nivå” som syftar till att förstärka arbetet med mänskliga rättigheter. I programmet ingår arbetet med jämställdhet där det framgår att de övergripande inriktningarna i programmet är:

- att mänskliga rättigheter respekteras, skyddas, uppfylls, granskas och främjas i Borås på ett sådant sätt att alla invånare i Borås får sina rättigheter garanterade på ett likvärdigt sätt
- att alla människor i Borås ska bli lyssnade på
- att Borås Stad arbetar rättighetsbaserat, där universell utformning inkluderas och medborgarna har inflytande över beslut som rör dem
- att kommunens ansvar för de mänskliga rättigheterna är synligt och närvarande i det kommunala arbetet, och att tjänstepersoner och valda företrädare inom Borås Stad har medvetenhet och kunskap om dem.

Vidare har Kommunfullmäktige under våren reviderat ett antal styrdokument som berör området jämställdhet. Ett av dessa är ”Riktlinjer för styrdokument” som är ett övergripande dokument som beskriver riktlinjer för hur alla stadens styrdokument ska utformas och på vilken nivå dem ska beslutas på. I dokumentet finns det bestämmelser om att styrdokumenterna ska ha en tydlig koppling till Borås Stads vision och Agenda 2030, där social hållbarhet tydlig anger att jämställdhet och jämlikhet innebär att människor lever ett gott liv med god hälsa utan orättfärdiga skillnader.

Staden fortsätter också sitt arbete med ”Socialt hållbart Borås” som är namnet på Stadens långsiktiga arbete för att uppnå mer jämlika livsvillkor och god hälsa för alla invånare. Nämnder, förvaltningar och bolag bidrar på olika sätt till att skapa mer jämlika livsvillkor och en god hälsa för alla invånare.

I Borås Stads budgetarbete har jämställdhetsperspektivet tagits bort och ersatts av begreppet Mänskliga rättigheter för att belysa att dem är ömsesidigt samverkande och odelbara. Det ankommer på varje nämnd att från och med 2024 beskriva på vilket sätt nämnden avser att arbeta för att främja mänskliga rättigheter.

De enskilda nämndernas arbete för jämställdhet framgår i rapportering av tertial 1.

Uppdrag från Kommunfullmäktige

Uppdrag	Ansvarig nämnd/bolag	Status T1 2023
Borås Stad ska fortsätta stötta Borås kvinno- och tjejjour, och tillsammans med jouden undersöka intresse och möjlighet att inrätta ett föreningsdrivet kvinnohus i kampen mot våld i nära relationer.	Individ- och familjeomsorgsnämnden	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar Ett arbete för att se över möjligheten för att utveckla stödet till att bli ett föreningsdrivet kvinnohus har påbörjats. Intresse och förutsättningarna för Borås kvinno- och tjejjour för denna utveckling ska även göras i detta arbete. Planering är att uppdraget avrapporteras under hösten 2023. (Individ- och familjeomsorgsnämnden)		
Borås Stad ska utreda hur fordonstrafik kan flyttas bort från högskolans område, så att Akademiplatsen kan bli ett studenttorg som förbättrar Borås studentliv.	Samhällsbyggnadsnämnden Tekniska nämnden	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar Förvaltningen har enligt Produktionsplan för samhällsbyggnadsprocessen 2023 påbörjat ett planprogram för norra centrum, vilket bland annat innefattar Akademiplatsen. Frågor rörande trafik måste utredas i nära samarbete med Tekniska förvaltningen och kräver att en trafikutredning tas fram. Samhällsbyggnadsnämnden saknar idag medel för eventuella kostnader relaterade till en sådan utredning. (Samhällsbyggnadsnämnden) För närvarande pågår arbete med ett planprogram för området kring högskolan. Inom ramen för planprogrammet kommer en trafikutredning att genomföras för att beskriva möjligheterna och de konsekvenser i vägnätet som det medför att flytta bort fordonstrafiken från högskoleområdet i syfte att göra Akademiplatsen till ett studenttorg. (Tekniska nämnden)		
Den närmare utformningen av regler som gör det möjligt för restauranger att hålla uteserveringar öppna året runt ska utredas.	Tekniska nämnden	● Genomfört
Nämndens/bolagets kommentar Redan idag finns det möjlighet enligt gällande regler för uteserveringar att hålla öppet året runt. (Tekniska nämnden)		
Kulturnämnden ska utreda förutsättningar för att göra Kulturskolan avgiftsfri.	Kulturnämnden	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar En omvärldsanalys kring avgiftsfri kulturskola har gjorts och information kommer delges på Kulturnämnden 15 maj. Därefter kommer ärendet skrivas fram till Kulturnämnden i oktober. (Kulturnämnden)		
Miljö- och konsumentnämnden ska under 2023 följa eventuellt ökade behov av budget- och skuldrådgivning, rapportera till Kommunstyrelsen, och om så krävs är stadens ledning beredd att föreslå förstärkning av nämndens budget.	Miljö- och konsumentnämnden	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar <i>Budget- och skuldrådgivningen</i> har fått in fler ärenden jämfört med samma period förra året. Topparna med högst inflöde av ärenden var i januari, februari och från mars och april har vi sett en nedgång i antalet ärenden jämfört med de två första månaderna. Totalt inflöde första tertialen var 271 nya ärenden. I nuläget bedöms resurserna vara tillräckliga utifrån den ärendemängd och förebyggande arbete som bedrivs. Denna bedömning kan komma att ändras framåt beroende på hur utvecklingen tar sig då prognosen är att behovet av budget- och skuldrådgivningen kommer att öka. Uppdragets status bedöms i nuläget vara stabilt men det kan ändras fort utifrån rådande ekonomiska läget i samhället. Vi följer utvecklingen och behovet med noggrannhet. (Miljö- och konsumentnämnden)		
Staden ska ta fram ett samlat styrdokument för hållbart byggande, som även innefattar träbyggande.	Samhällsbyggnadsnämnden	◆ Delvis genomfört

Uppdrag	Ansvarig nämnd/bolag	Status T1 2023
<p>Nämndens/bolagets kommentar</p> <p>Uppdraget om att revidera träbyggnadsstrategin övergår till att ta fram styrdokument för hållbart byggande under 2023, där även riktlinjer för träbyggande ska inarbetas. Avsikten är att samla och utveckla samtliga av stadens riktlinjer för hållbart byggande med mera till ett styrdokument.</p> <p>Överlämningsarbetet till Miljö- och klimatavdelningen har påbörjats och kontakter har tagits med bland andra finansavdelningen för fortsatt arbete. (Samhällsbyggnadsnämnden)</p>		
<p>Borås Stads riktlinjer för alkoholserving ska revideras så att de serveringsställen, som uppfyller villkoren, ska kunna beviljas serveringstid som längst till kl. 03.00.</p>	<p>Miljö- och konsumentnämnden</p>	<p> Genomfört</p>
<p>Nämndens/bolagets kommentar</p> <p>Miljö- och konsumentnämnden beslutade 2023-01-24 om nya riktlinjerna för alkoholserving, för perioden 2023-01-24--2026-12-31. De serveringsställen, som lämnar in en ändringsansökan och uppföljer villkoren, kan nu beviljas serveringstid som längst till kl. 03.00. (Miljö- och konsumentnämnden)</p>		
<p>En utredning ska göras dels om hur Borås Stad på bästa sätt kan vidareutveckla arbetet med att på sina egna marker uppnå ökad variation i skogslandskapet, pröva alternativa brukningsmetoder, återskapa våtmarker och öka den biologiska mångfalden, dels om hur skogen bäst kan fungera som kolsänka.</p>	<p>Kommunstyrelsen Tekniska nämnden</p>	<p> Delvis genomfört</p>
<p>Nämndens/bolagets kommentar</p> <p>Då uppdraget kopplar an både till Miljöprogram och Energi- och Klimatstrategi har förvaltningen planerat att i samverkan med andra berörda förvaltningar tillsätta en arbetsgrupp, för att utreda frågorna. En handlingsplan och konsekvensbedömning kommer arbetas fram som beskriver hur målen med uppdraget kan nås (Kommunstyrelsen)</p> <p>En utredning genomförs under 2023 och återrapporteras så snart den är färdigställd.</p> <p>Genomförda åtgärder: Uppföljning av handlingsplan för energi och klimatåtgärder har återrapporterats till nämnd. Rapport om Borås stads ängs-, åker- och betesmarker har redovisats för nämnd inklusive förslag till åtgärder. Information om Klimatanpassning och pågående arbete har delgivits nämnd. Information om bekämpningsarbetet mot invasiva arter har delgivits nämnd. Tecknat överenskommelse med SGU, Sveriges Geologiska Undersökning, om forskningsprojekt som undersöker påverkan på grundvatten vid återvätning, Kråkered. Planerade åtgärder: Presentera en utredning om hur Borås Stad på bästa sätt kan vidareutveckla arbetet med att på sina egna marker uppnå ökad variation i skogslandskapet, pröva alternativa brukningsmetoder, återskapa våtmarker och öka den biologiska mångfalden, dels om hur skogen bäst kan fungera som kolsänka. Fortsatt restaurering av betesmark Projektera återvätning/restaurering av våtmark på kommunal mark Fortsätta undersöka möjligheter till att skapa fler dagvattenfördröjningsmagasin/våtmarker/dammar på kommunens mark (Tekniska nämnden)</p>		
<p>Möjligheten att låta Viskans park fortsätta mot Sandared, Dalsjöfors, Viskafors och Fristad ska utredas.</p>	<p>Samhällsbyggnadsnämnden Tekniska nämnden</p>	<p> Delvis genomfört</p>
<p>Nämndens/bolagets kommentar</p> <p>Att utreda hur en fortsättning på det centrala stråk Viskans park utgör, och se möjligheterna med att binda de yttre orterna mot centralorten på ett nytt och innovativt sätt, behöver göras i flera steg. Ambitionen är att i ett första steg belysa och visualisera potentialen och utifrån detta återkomma för politisk bedömning om fortsatta vägval avseende genomförbarhet och ekonomi. Detta arbete beräknas påbörjas under sommaren. (Samhällsbyggnadsnämnden)</p> <p>En utredning genomförs under 2023 och återrapporteras så snart den är färdigställd. (Tekniska nämnden)</p>		

Uppdrag	Ansvarig nämnd/bolag	Status T1 2023
Lokalförvaltningsnämnden ska göra en inventering och presentera ett förslag till hur Borås Stad kan öka takten när det gäller investeringar i energieffektivisering och sparåtgärder i ägda och hyrda fastigheter. Detta förslag ska utgöra ett underlag i arbetet med budget 2024.	Lokalförvaltningsnämnden	 Delvis genomfört
<p>Nämndens/bolagets kommentar</p> <p>För att öka takten avseende energioptimeringsarbetet har nämnden påbörjat tjugo konsultuppdrag inom driftområdet som stöd i arbetet. Åtta konsulter är anlitade och kommer att genomföra inventeringar, ta fram energitredningar samt ge förslag på åtgärder. Detta arbete kommer att ge oss ett underlag för att planera åtgärder och insatser under de kommande åren. För aktuella projekt kommer konsulterna även vara behjälpliga med att ta fram upphandlingsunderlag. Planen för 2024 är att fortsätta arbetet på samma sätt. Att anlita fler konsulter är inte hanterbart då det krävs en viss projektledning från medarbetarna på förvaltningen och det kräver också förmåga att omhänderta resultatet av utredningarna. En mer detaljerad plan för arbetet kommer att kunna presenteras i Tertial 2. I dagsläget bedömer vi att kostnaden för utredningarna ryms inom aktuell investeringsbudget. När det gäller inhyrda lokaler kommer nämnden, när det så är möjligt, att ta hänsyn till fastighetsägarens arbete avseende energioptimering samt lokalens förbrukning med tidigare hyresgäst. (Lokalförvaltningsnämnden)</p>		
Sverige behöver öka självförsörjningsgraden av livsmedel. Borås Stad ska utreda vad staden kan bidra med, så att livsmedelsproduktionen inom kommunens område kan öka.	Kommunstyrelsen	 Ej genomfört
<p>Nämndens/bolagets kommentar</p> <p>Förvaltningen undersöker hur man bäst utreder frågan. (Kommunstyrelsen)</p>		
Lokalförvaltningsnämnden ska öka takten i inventeringen av tak på byggnader i befintligt bestånd, för att avgöra vilka som är lämpliga för solceller, och presentera ett förslag till hur Borås Stad snabbare kan bygga ytterligare solcellsanläggningar.	Lokalförvaltningsnämnden	 Delvis genomfört
<p>Nämndens/bolagets kommentar</p> <p>Lokalförvaltningsnämnden har anlitat tre konsulter för inventering av tak på byggnader i befintligt bestånd. Resultatet av inventeringen kommer sedan att ingå i nämndens långsiktiga plan för genomförande av samtliga projekt inom energieffektivisering. En mer detaljerad plan för utbyggnaden kommer att kunna presenteras i Tertial 2. (Lokalförvaltningsnämnden)</p>		
Tekniska nämnden ges i uppdrag att värna den biologiska mångfalden vid skötsel av grönytor och liknande.	Tekniska nämnden	 Genomfört
<p>Nämndens/bolagets kommentar</p> <p>Uppdraget har varit ett internt miljömål under flera år. Flera bruksgräsytor har omförts till ängsmark genom följande arbetsätt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vid nyprojektering, vägmiljöer, refuger och slänter. - Bortgrävning av bruksgräs samt anläggning av äng - Utarmning av ytan sker under en längre tid. Ängsgräs, ängsblommor och biener sås in löpande. Platser där äng kan anläggas: - Viskaslänten - Götavallen 2023 - Lööfs villa/Älgården 2024 <p>Klart sedan tidigare: - Linnéparken - Tullamotet/ Göteborgsvägen - Kelvingatan Omvandling av gräsytor till äng sker även i LONA-projektet "Pollinering Viskas park". Verksamheten verkar även för att öka andelen träd i stadsmiljön varav flera åtgärder beskrivs i den Trädplan som är behandlad i Tekniska nämnden och skickat till Kommunstyrelsen för antagande. (Tekniska nämnden)</p>		
Tekniska nämnden får i uppdrag att se över hur upphandlingsverksamheten skall finansieras av förvaltningarna. Här skall bland annat beaktas hur vinsthemtagning sker utifrån avtalstrohet och nya ramavtal. Uppdraget tas över av Kommunstyrelsen.	Kommunstyrelsen	 Delvis genomfört

Uppdrag	Ansvarig nämnd/bolag	Status T1 2023
Nämndens/bolagets kommentar		
En översyn av Koncerninköps finansiering pågår och beräknas vara färdig under 2023. (Kommunstyrelsen)		
Hur hållbar mobilitet bäst kan uppnås ska utredas.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Arbetet avvaktar ett antaget Trafikprogram. Den var på remiss våren 2022 och remissvaren är sammanställda. Politisk beredning kring Trafikprogrammet pågår. (Kommunstyrelsen)		
Kommunstyrelsen uppdras att genomföra en ny, politiskt ledd, utredning om framtidens kollektivtrafik genom stadens centrala delar.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Utredningen är genomförd och kommer upp på kollektivtrafikerådet i april 2023. Uppdraget är genomfört och kan avslutas. (Kommunstyrelsen)		
Samhällsbyggnadsnämnden får i uppdrag att utreda utomhusbad på Boda så att möjligheten finns i detaljplan.	Samhällsbyggnadsnämnden	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Uppdraget genomförs inom ramen för pågående detaljplanearbete för Bodavallen. I planarbetet utreds förutsättningar och behov i samverkan med övriga berörda förvaltningar, däribland Lokalförsörjningsförvaltningen och Fritids- och folkhälsoförvaltningen. (Samhällsbyggnadsnämnden)		
Fritids- och folkhälsönämnden får i uppdrag att utifrån "Utredning av förutsättningar för uppstart av Mötesplats på Göta" fortsätta att utreda vad som ytterligare krävs i form av kostnader, placering etc. för att möjliggöra en Mötesplats på Göta.	Fritids- och folkhälsönämnden	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Arbetet med fortsatt utredning av Mötesplats på Göta pågår. Förutsättningarna påverkas av av förutsättningarna för Mötesplats Kristineberg förändrats. Bedömningen är att utredningen ska avrapporteras till nämnden under sommaren 2023. (Fritids- och folkhälsönämnden)		
Fritids- och folkhälsönämnden får i uppdrag att tydliggöra förutsättningarna för stadsodling och förenkla för föreningar/invånare att odla. Kommunstyrelsen, genom Mark och exploateringsavdelningen, ska vara behjälplig när det gäller markfrågor.	Fritids- och folkhälsönämnden	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
En tillfällig arbetsgrupp har bildats inom utredningsuppdraget, vilken genomfört dialoger med aktörer från civilsamhället och inhämtat kunskap inom området. En uppdragsplan är framtagen och ligger till grund för uppdragets kommande delar, vilken kommer mynna ut i en överblick av befintliga platser för stadsodling samt möjlig lokalisering för eventuellt nya platser. Även förslag på hur formerna för stadsodling kan gå till samt att synliggöra kopplingar till andra pågående uppdrag inom Borås Stad, kommer att tas upp. Kunskap inhämtas succesivt om hur andra jämförbara städer/kommuner arbetar. Det kan handla om allt från former för markanvändning, kostnader för föreningar/invånare att hyra odlingar, underhåll mm. Goda exempel och en kunskapsöversikt inom området kommer att ligga till grund för uppdragets slutprodukt. Stadsodling väcker ett stort engagemang och det finns många som vill vara med. Delrapportering av uppdraget har skett löpande i samband med ordinarie tertial- och årsredovisning under 2022 samt i dialog med ansvariga under 2023. Målsättningen är att utredningen ska vara klar att behandlas i Fritids- och folkhälsönämnden i juni. (Fritids- och folkhälsönämnden)		

Uppdrag	Ansvarig nämnd/bolag	Status T1 2023
Tekniska nämnden får i uppdrag att arbeta fram en policy när det gäller inventarier som syftar till att i första hand använda det som Borås Stad redan äger. En för Borås Stad gemensam förmedling av inventarier ska starta och vara förstahandsalternativ, innan nyanskaffning sker. Uppdraget tas över av kommunstyrelsen.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Ett förslag till policy för cirkulära möbler har skickats för politisk beredning. Förutsättningarna för start en förmedling kommer hanteras inom uppdraget för utredning av förutsättningarna för att upprätta ett logistikcenter. (Kommunstyrelsen)		
Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda hur kommunen kan fortsätta arbetet med att optimera och samordna sina transporter, eventuellt i ett logistikcenter.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Pågående enligt plan. En utredning har påbörjats och dialog förs med olika verksamheter inom staden för att utreda förutsättningarna. Uppdraget beräknas vara färdigt under 2023. (Kommunstyrelsen)		
Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda både hur klimatkrav på byggande kan skärpas och hur byggande av socialt hållbara områden kan stimuleras, via markanvisningar, och utifrån detta föreslå ändringar i "Riktlinjer för markanvisningar för bostäder".	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Översyn av "Riktlinjer för markanvisningar för bostäder" pågår inför eventuell revidering. (Kommunstyrelsen)		
Vägföreningars/samfälligheters huvudmannaskap ska utredas med utgångspunkt från tidigare gjord utredning.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Utredning pågår. Politiska avstämningar har gjorts. Planerad slutredovisning under 2023. (Kommunstyrelsen)		
Borås Stads mångåriga internationella arbete med kunskapsöverföring inom avfallsområdet bör fortsätta. Under 2020 ska Kommunstyrelsen utreda hur detta arbete ska bedrivas.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Ärendet är lämnat för politisk beredning och inväntar klartecken för behandling i Kommunstyrelsen. (Kommunstyrelsen)		
Utbyggnadsstrategier för våra serviceorter med närområde ska tas fram.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Dokumentet skickas för beslut till Kommunfullmäktige i juni 2023. (Kommunstyrelsen)		
Borås Energi och Miljö ska ta initiativ till en samägd solcellsanläggning, där såväl företag, föreningar och privatpersoner ska kunna köpa andelar. Detta skall förtydligas som en förändring i bolagets ägardirektiv och fastställas på bolagsstämma.	Borås Energi och Miljö AB	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Bolaget har uppfyllt intentionen i uppdraget och översänt beslutsunderlaget till Kommunstyrelsen. Bolaget anser att uppdraget är slutfört.		

Uppdrag	Ansvarig nämnd/bolag	Status T1 2023
Utreda ny yta för evenemangsområde	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Uppdraget är framskrivet av handläggare och har delgivits kommunalråd under Q3-21 (Kommunstyrelsen)		
Söka ny yta för evenemangsområde.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Uppdraget är framskrivet av handläggare och har delgivits kommunalråd under Q3-21 (Kommunstyrelsen)		
Kommunstyrelsen får i uppdrag att lista möjliga kolsänkor som kommunen kan medfinansiera. Kolsänkorna ska rangordnas utifrån deras effektivitet i termer av minskad koldioxid per investerad krona.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Arbetet är påbörjat och berörda aktörer har involverats. Sammanställning av rapporteringen dröjer på grund av hög arbetsbelastning. (Kommunstyrelsen)		
Kommunstyrelsen uppdras att 2015 ta fram en vindbruksplan som ett tillägg till översiktsplanen. Tysta områden ska utredas.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Lägesbild är skapad av handläggaren för politisk hantering i april i mitsamverkans vindkraftgrupp. (Kommunstyrelsen)		
Stödet till första linjens chefer ska förstärkas. En plan med tydlig struktur för hur detta arbete ska bedrivas ska tas fram.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Personal- och förhandlingsavdelningen planerar och genomför kontinuerligt och enligt modellen "Systematiskt chefsutvecklingsprogram" en rad utbildnings- och utvecklingsinsatser som ger stöd åt organisationens chefer. De riktar sig i första hand mot första linjens chefer. Programmet finansieras av centrala medel för att det ska komma alla organisationens chefer till del. Chefen genomgår programmet under 3-4 år och under denna tid planeras utbildningarna in på ett strukturerat och systematiskt sätt. Exempelvis ingår Arbetsmiljö och samverkan, Central introduktion, Lön och lönesättning, Arbetsrätt, Kompetensbaserad rekrytering och niodagarsprogrammet Chef- och ledarskap i praktiken. Sammanlagt omfattar programmet 20-25 utbildningsdagar. Innehållet i programmet utvärderas och justeras fortlöpande. (Kommunstyrelsen)		
Borås Stad ska inte upplåta utrymme för sexistisk reklam, och när nya avtal med reklamföretag tecknas ska utrymme heller inte upplåtas för spelreklam.	Tekniska nämnden	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
För närvarande pågår framtagande av underlag för ny upphandling av reklamavtal tillsammans med koncerninköp. I upphandlingsunderlaget kommer det att ställas krav att inte upplåta reklamplatserna för sexistisk- eller spelreklam. (Tekniska nämnden)		
Kommunorganisationen behöver arbeta med att förebygga att avfall inom den egna organisationen uppkommer. Kommunstyrelsen ska utreda och föreslå nämnd som ska ta det övergripande ansvaret för detta arbete.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar		
Avfallsplanen är klar och uppdragsbeskrivning är tydlig. Diskussioner om ansvarsfördelning pågår. (Kommunstyrelsen)		
Kommunstyrelsen får i uppdrag att under första halvan av 2021 ta fram regelverk och informationsmaterial om intraprenader.	Kommunstyrelsen	● Genomfört

Uppdrag	Ansvarig nämnd/bolag	Status T1 2023
Nämndens/bolagets kommentar Regelverk och informationsmaterial för Intraprenader är framtaget och beslutat av Kommunstyrelsen 230403 för behandling av Kommunfullmäktige. (Kommunstyrelsen)		
Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda om införandet av distributionscentralen har lett till merkostnader för de nämnder som har tillagningskök.	Kommunstyrelsen	◆ Delvis genomfört
Nämndens/bolagets kommentar En utredning pågår och beräknas vara klar under 2023. (Kommunstyrelsen)		

Bolagens resultat 2023

Någon sammanställd redovisning för kommunen och kommunens bolag har inte gjorts nu, utan görs i delårsrapporten per 31 augusti. Kommunstyrelsen har däremot på samma sätt som för nämnderna begärt in årsprognoser från bolagen grundade på redovisningen till och med april.

Årsprognosen för bolagen totalt är på 97 mnkr. Prognosen är 81 mnkr sämre än budget, bestående av positiv avvikelse för bostadsbolagen med 5 mnkr och negativ avvikelse för stadshuskoncernen med 86 mnkr. Kommunstyrelsen bedömer att stadshuskoncernen kommer att generera ett positivt resultat. Utifrån lämnade årsprognoser är bedömningen att underskottsbolagen kan finansieras med koncernbidrag 2023.

Kommunstyrelsen konstaterar att bolagens inrapporterade tertialuppföljningar varierar i innehåll. De bolag som rapporterar budgetavvikelse behöver förstärka sin analys. I flera fall har inte heller någon redovisning av periodens styrelsearbete lämnats.

Bolagens investeringar i anläggningstillgångar fortsätter. Pågående projekt är bland annat Borås Elnät AB:s utbyggnad av elledningsinfrastruktur i form av mottagningsstationer till den 130- kilovoltsring som lagts runt Borås och mätarbytesprojektet FRAMM. I nedanstående tabell redovisas investeringar i bolagen som har varit uppe för ställningstagande i Kommunfullmäktige. Byggnationen av trygghetsboende i Fristad och Viskafors är klar och inflyttning har skett, men projekten är inte slutredovisade än.

Bolagens pågående investeringar, mnkr

Projekt	Godkänd utgift	Ackumulerat utfall	Prognos totalt utfall
Nytt insamlingssystem hushållsavfall, Borås Energi och Miljö	149	129	149
Projektering nytt vattenverk, Borås Energi och Miljö	100	39	100
Parkeringshus Makrillen, Borås kommuns Parkering	81	1,5	81
Trygghetsboende, Fristadbostäder	73	81,7	75 *
Trygghetsboende, Viskafors hem	105	120	120
Summa	508	371,2	525

* Prognosen inkluderar beviljat investeringsbidrag, men det är inte medräknat i ackumulerat utfall.

Stadshuskoncernen

Resultat efter finansnetto, mnkr

Stadshuskoncernen	Budget 2023	Prognos 2023	Budgetavvikelse
Moderbolaget Borås Stadshus AB	-5,6	-5,3	+0,3
Borås Energi och Miljö AB	148,3	61,2	-87,1
Borås Elnät AB	55,5	56,1	+0,6
Borås Djurpark & Camping AB	-13,9	-14,2	-0,3
Borås kommuns Parkerings AB	8,1	11,1	+3,0
Industribyggnader i Borås AB	12,6	12,6	0
BoråsBorås TME AB	-27,1	-29,2	-2,1
Akademiplatsen AB	-20,8	-21,4	-0,6
Inkubatorn i Borås AB	-2,6	-2,4	+0,2
Summa Stadshusbolagen	154,5	68,5	-86,0

Moderbolaget Borås Stadshus AB

I Borås Stadshus AB ingår Borås Energi och Miljö AB, Borås Elnät AB, Borås Djurpark & Camping AB, Borås kommuns Parkerings AB, Industribyggnader i Borås AB med dotterbolag, BoråsBorås TME AB, Akademiplatsen AB samt Inkubatorn i Borås AB. Någon sammanställd koncernprognos har inte upprättats.

Moderbolaget Borås Stadshus AB räknar för egen del med ett årsresultat som är 0,3 mnkr bättre än budget till följd av lägre kostnader. Bolagets underskott förutsätts finansieras genom koncernbidrag från dotterbolagen. Koncernbidragen fastställs av Kommunfullmäktige i samband med bokslutet.

Under perioden har styrelsen behandlat koncernbidrag, årsredovisning för 2022, förslag till revidering av ägardirektiv och bolagsordningar för bolagen samt beslutat om uppföljning av intern kontroll och kapitaltäckningsgaranti för dotterbolagen. Stadshus AB har tillsammans med Borås Stad erbjudit alla styrelseledamöter i samtliga bolag styrelseutbildning med anledning av ny mandatperiod.

Borås Energi och Miljö AB

Bolaget bedömer att resultatet blir 87 mnkr lägre än budget, vilket framförallt beror på lägre elpriser jämfört med gjorda antaganden vid budgeteringen. Avvikelsen beror även på lägre volymer producerad el på grund av varmare temperaturer. Dessutom märks en ökad kostnadsbild på grund av inflationen, där kostnaderna för bränsle och underhållstjänster har en stor påverkan. Investeringsnivån förväntas bli 145 mnkr lägre än budget på grund av lägre investeringstakt då projekten startar senare än planerat.

I delårsresultatet redovisar Borås Energi och Miljö AB en negativ budgetavvikelse på 68 mnkr, och ett resultat som är 6 mnkr lägre än utfallet under motsvarande period 2022. Avvikelsen utgörs främst av varmare temperaturer som bidragit till stora konsekvenser för energiproduktionen med stor påverkan på intäkterna.

Borås Elnät AB

Årsresultatet beräknas överstiga budget med 0,6 mnkr. Intäkterna inom båda affärsområdena överstiger budget och täcker upp en förväntad högre total kostnadsnivå, där främst räntekostnaderna ökar. Investeringsnivån förväntas bli 45 mnkr lägre än budget på grund av förskjutningar i projekten med mätarbyte och mottagningsstationer.

Borås Djurpark & Camping AB

Bolaget prognosticerar ett resultat som är 0,3 mnkr sämre än budget. Affärsområde Borås Camping bedöms göra ett överskott medan affärsområde Djurparken bedöms göra ett något sämre resultat. Det finns en osäkerhet gällande hur konjunkturen kommer påverka högsäsongen. Budgeten förutsätter ett koncernbidrag från Borås Stadshus AB för att ge ett nollresultat.

Borås kommuns Parkerings AB

Bolaget bedömer att årsresultatet blir 3 mnkr bättre än budget till följd av högre intäkter. De täcker även upp för högre kostnader, främst för el och renhållning. Investeringsnivån bedöms bli lika med budget. Byggnationen av parkeringshuset Makrillen startar i juni.

Under perioden har styrelsen bland annat beslutat om årsredovisning, uppföljning intern kontroll och bolagets roll gällande en lastbilsparkering i Viared. Den nyutträdde styrelsen har även fått en introduktion i verksamheten.

Industribyggnader i Borås AB med dotterbolag

Koncernen Industribyggnader i Borås AB, med dotterbolagen Eolus 6 AB och Kv Strömsdal 3 AB, räknar med ett årsresultat som är lika med budget. Investeringarna följer plan.

Styrelsen har antagit en ny affärsplan under perioden.

BoråsBorås TME AB

Bolaget förutser ett resultat som är 2,1 mnkr sämre än budget till följd av förändrad momshantering där all moms inte får lyftas. Budgeten förutsätter ett koncernbidrag från Borås Stadshus AB för att ge ett nollresultat.

Under perioden har styrelsen bland annat tillsatt en ny VD, behandlat hanteringen av moms och den nya styrelsen har blivit informerad om verksamheten och dess styrdokument.

Akademiplatsen AB

Årsresultatet beräknas bli 0,6 mnkr sämre än budget till följd av lägre hyresintäkter för Borås Kongress. Verksamheten kopplat till Textile Fashion Center samt all personal övergick vid årsskiftet till BoråsBorås TME AB. Avtalet med driftoperatören för Borås Kongress går ut vid årsskiftet och upphandling av ny operatör pågår. I samband med nytt avtal kommer IBAB-koncernen ta över som hyresvärd. Avsikten är att avveckla Akademiplatsen AB under året. Budgeten förutsätter ett koncernbidrag från Borås Stadshus AB för att ge ett nollresultat.

Inkubatorn i Borås AB

Bolaget bedömer att resultatet blir 0,2 mnkr bättre än budget. Budgeten förutsätter ett koncernbidrag från Borås Stadshus AB för att ge ett nollresultat.

Bostadsbolagen

Resultat efter finansnetto, mnkr

Bostadsbolagen	Budget 2023	Prognos 2023	Budget-avvikelse
AB Bostäder i Borås	16,0	22,6	+6,6
Fristadbostäder AB	2,7	0,3	-2,4
AB Sandhultsbostäder	1,4	1,0	-0,4
AB Toarpshus	2,5	4,5	+2,0
Viskaforshem AB	1,0	0,0	-1,0
Summa Bostadsbolagen	23,6	28,4	+4,8

AB Bostäder i Borås

Årsresultatet bedöms bli 6,6 mnkr högre än budget. Intäkterna ökar mer än budgeterat till följd av hyreshöjningen på 4,3 %. Investeringarnivån har minskat med 122 mnkr i prognosen på grund av att flera projekt skjuts på framtiden och inga nyproduktioner är igång. Det, i kombination med lägre räntekostnader, bidrar till lägre räntekostnader än budgeterat. Övriga kostnader ligger totalt sett i nivå med budget.

Antalet vakanta lägenheter per april var 146 stycken varav 122 uthyrningsbara. Av de 122 var 24 lägenheter i trygghetsboendet i Regementsstaden, där en del kommer göras om till ett flexihus utan något åldersvillkor.

Fristadbostäder AB

Bolaget beräknar årsresultatet till 2,4 mnkr lägre än budget till följd av diverse kostnadsökningar. Bolaget har inga outhyrda lägenheter. Trygghetsboendet Prästhöjden är inflyttat och klart.

Under perioden har styrelsen beslutat om bokslutet för 2022 och ledningens genomgång av verksamhetsledningssystemet.

AB Sandhultsbostäder

Bolaget förutser ett resultat som är 0,4 mnkr sämre än budget, till följd av ökade kostnader. Bolaget hade fyra outhyrda lägenheter per april.

AB Toarpshus

Årsresultatet bedöms bli 2 mnkr bättre än budget till följd av lägre kostnader. Bolaget hade fyra outhyrda lägenheter per april.

Viskaforshem AB

Bolaget förutser ett nollresultat, vilket är 1 mnkr sämre än budget, till följd av ökade drifts- och räntekostnader. Bolaget har inga outhyrda lägenheter.

Förbunden

Resultat efter finansnetto, mnkr

Förbunden	Budget 2023	Prognos 2023	Budget-avvikelse
Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund	-2,8	-2,8	0
Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund	0	0,5	+0,5

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Kommunens ekonomiska åtagande uppgår till 50 %. Räddningstjänstförbundet räknar med ett resultat som är lika med budget.

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Kommunens ekonomiska åtagande uppgår till 55 %. Kommunalförbundet räknar med ett resultat som är något bättre jämfört med förbundets budget.

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar för egen del enligt särskilda bemyndiganden i KF Budget 2023

Följande nämnder erhåller utökade kommunbidrag 2023 med anledning av Kommunals löneavtal 2023. Medlen finns avsatta centralt vilket innebär att tillskotten inte får någon resultat effekt på kommunen som helhet.

Förskolenämnden 1 450 tkr

Grundskolenämnden 2 300 tkr

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 400 tkr

Sociala omsorgsnämnden 2 400 tkr

Fritids- och folkhälsonämnden 300 tkr

Tekniska nämnden 150 tkr

Arbetslivsnämnden 150 tkr

Individ- och familjeomsorgsnämnden 100 tkr

Vård- och äldrenämnden 5 650 tkr

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta:

Delårsrapport januari-april 2023 godkänns.

Tekniska nämndens kommunbidrag ökas med 4 100 tkr för anpassning till verkliga kapitalkostnader under 2023.

Det utökade kommunbidraget på 500 tkr för Klimatanpassning och krisberedskap i KF-budget 2023 flyttas från Miljö- och konsumentnämnden till Samhällsbyggnadsnämnden som konsekvens av den nya Samhällsbyggnadsorganisationen.

Ärendet 2023-00481 "Åtgärdsplan för budget i balans 2023 från Samhällsbyggnadsnämnden" behandlas i samband med delårsrapporten.

KOMMUNSTYRELSEN

Ulf Olsson

Kommunstyrelsens ordförande

Magnus Widén

Ekonomichef

Roger Kardell
Handläggare
033 357040

Kommunfullmäktige

Delårsrapport januari - april 2023

Kommunstyrelsen beslutar för egen del enligt särskilda bemyndiganden i KF Budget 2023

Följande nämnder erhåller utökade kommunbidrag 2023 med anledning av Kommunals löneavtal 2023. Medlen finns avsatta centralt vilket innebär att tillskotten inte får någon resultateffekt på kommunen som helhet.

Förskolenämnden 1 450 tkr

Grundskolenämnden 2 300 tkr

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 400 tkr

Sociala omsorgsnämnden 2 400 tkr

Fritids- och folkhälsonämnden 300 tkr

Tekniska nämnden 150 tkr

Arbetslivsnämnden 150 tkr

Individ- och familjeomsorgsnämnden 100 tkr

Vård- och äldreomsorgsnämnden 5 650 tkr

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta:

Delårsrapport januari-april 2023 godkänns.

Tekniska nämndens kommunbidrag ökas med 4 100 tkr för anpassning till verkliga kapitalkostnader under 2023.

Det utökade kommunbidraget på 500 tkr för Klimatanpassning och krisberedskap i KF-budget 2023 flyttas från Miljö-och konsumentnämnden till Samhällsbyggnadsnämnden som konsekvens av den nya Samhällsbyggnadsorganisationen.

Ärendet 2023-00481 "Åtgärdsplan för budget i balans 2023 från Samhällsbyggnadsnämnden" behandlas i samband med delårsrapporten.

Att delårsrapport januari-april 2023 godkänns med ändringen att uppdraget om att genomföra en ny, politiskt ledd, utredning om framtidens kollektivtrafik genom stadens centrala delar markeras som ”Delvis genomfört”.

Reservationer

Mot beslutet reserverar sig Annette Carlson (M), Marie Jöreteg (M), Niklas Arvidsson (KD) och Helena Ishizaki (KD) till förmån för Annette Carlson (M) och Niklas Arvidssons (KD) yrkande.

Vidare reserverar sig Andreas Exner (SD) och Kristian Silbvers (SD) mot beslutet.

Beslutsunderlag

1. Delårsrapport januari-april 2023
2. Åtgärdsplan för budget i balans från Samhällsbyggnadsnämnden

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

1. Nämnder och förvaltningar

Ulf Olsson

Kommunalråd

Magnus Widén

Ekonomichef

§ 284

Dnr KS 2023-002041.4.2.1

Redovisning av Borås Stads inkomna synpunkter 2022

Kommunstyrelsens beslut

Ärendet läggs till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Den 1 december 2013 introducerade Borås Stad ett gemensamt synpunktshanteringssystem. Detta för att kunna erbjuda en väg in för våra medborgare, brukare och kunder.

Varje förvaltning ansvarar för att ta emot, följa upp och svara på synpunkter inom utsatt tid. Statistik över synpunkterna ska minst två gånger per år redovisas för respektive nämnd. Kommunstyrelsen kommer årligen att följa upp synpunktsstatistiken utifrån sin uppsiktsplikt. I denna redovisning till Kommunstyrelsen redovisas antalet inkomna och avslutade synpunkter för perioden 1 januari till 31 december 2022, samt fördelning över verksamhetsområden och kriterier. Nämnden redovisar också eventuella åtgärder och förbättringar som synpunkterna resulterat i.

Borås Stad:

Den årliga ökningen av antalet synpunkter har återupptagits efter en liten nedgång under föregående år (en effekt av att många verksamheter hade stängt ner). Totalt sett fick Borås Stad in 2484 synpunkter under 2022. Det är en ökning med 16 procent från 2021 (2140 st). Av synpunkterna var 74 procent klagomål, 14 procent frågor, 8 procent förslag och 3 procent var beröm. Flest synpunkter fick Tekniska förvaltningen med 62 procent (1537 st) av totala antalet synpunkter.

Beslutsunderlag

1. Redovisning av inkomna synpunkter januari-december 2022, handlingar 1-14

§ 144

Dnr KS 2023-00400 1.4.3.0

Valdistriktsindelning för Borås Stad inför EU-valet 2024

(Kommunfullmäktiges tryckta handlingar 2023, nr 111, B 2501)

Kommunfullmäktiges beslut

Godkänna den föreslagna valdistriktsindelningen att börja gälla från och med Europaparlamentsvalet 2024.

Kommunstyrelsens beslut 2023-06-19, § 239

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta:

Godkänna den föreslagna valdistriktsindelningen att börja gälla från och med Europaparlamentsvalet 2024.

Sammanfattning av ärendet

Varje kommun ska inför ett val se över sin valdistriktsindelning. Ett valdistrikt är ett geografiskt röstningsområde med ett antal röstberättigade och tillhörande vallokal.

Valnämnden har med hjälp av Samhällsbyggnadsförvaltningen genomfört en översyn av samtliga valdistrikt och gjort förändringar för att uppfylla vallagens kriterier. Vid allmänna valen 2022 hade Valnämnden 80 valdistrikt, i det nya förslaget föreslås 80 valdistrikt att gälla från och med Europaparlamentsvalet 2024. I förslaget har det skett förändringar där antalet röstberättigade utjämnats och vissa av de större valdistrikten har upplösts medan de mindre valdistrikten slagits samman.

Beslutsunderlag

1. Sammanställning valdistrikten med kommentarer på förändringar.
2. Upprättade kartor, förslag till valdistriktsindelning
3. Valnämndens skrivelse: Valdistriktsindelning för Borås Stad inför EU-valet 2024

Anna Enochsson
Handläggare
033 357055

Datum
2023-06-19

Instans
Kommunstyrelsen
Dnr KS 2023-00400 1.4.3.0

Kommunfullmäktige

Valdistriktsindelning för Borås Stad inför EU-valet 2024

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Godkänna den föreslagna valdistriktsindelningen att börja gälla från och med Europaparlamentsvalet 2024.

Sammanfattning

Varje kommun ska inför ett val se över sin valdistriktsindelning. Ett valdistrikt är ett geografiskt röstningsområde med ett antal röstberättigade och tillhörande vallokal.

Valnämnden har med hjälp av Samhällsbyggnadsförvaltningen genomfört en översyn av samtliga valdistrikt och gjort förändringar för att uppfylla vallagens kriterier. Vid allmänna valen 2022 hade Valnämnden 80 valdistrikt, i det nya förslaget föreslås 80 valdistrikt att gälla från och med Europaparlamentsvalet 2024. I förslaget har det skett förändringar där antalet röstberättigade utjämnats och vissa av de större valdistrikten har upplösts medan de mindre valdistrikten slagits samman.

Ärendet i sin helhet

Varje kommun ska inför ett val se över sin valdistriktsindelning. Ett valdistrikt är ett geografiskt röstningsområde med ett antal röstberättigade och tillhörande vallokal. Valnämnden har med hjälp av Samhällsbyggnadsförvaltningen genomfört en översyn av samtliga valdistrikt och gjort förändringar för att uppfylla vallagens kriterier. Vid allmänna valen 2022 hade Valnämnden 80 valdistrikt, i det nya förslaget föreslås 80 valdistrikt att gälla från och med Europaparlamentsvalet 2024.

I förslaget har det skett förändringar där antalet röstberättigade utjämnats och vissa av de större valdistrikten har upplösts medan de mindre valdistrikten slagits samman.

I Vallagens 4 kap 17 § anges att *"Ett valdistrikt skall omfatta mellan 1 000 och 2 000 röstberättigade. Om det finns särskilda skäl, får ett valdistrikt omfatta färre än 1 000 eller fler än 2 000 röstberättigade. Ett valdistrikt får omfatta färre än 300 röstberättigade endast om det finns synnerliga skäl. På förslag av kommunfullmäktige skall länsstyrelsen besluta om kommunens indelning i valdistrikt. Kommunen skall se över indelningen året närmast före det år då ordinarie val till riksdagen skall hållas. Om det behövs får länsstyrelsen självständigt besluta om indelningen i valdistrikt. Innan länsstyrelsen fattar ett sådant beslut, skall kommunfullmäktige få tillfälle att yttra sig."*

I tidigare valdistriktsindelning var flera av valdistrikten färre än 1000 röstberättigade, därav var en förändring nödvändig. Sammanslagningar av valdistrikt har behövt göras för att fler ska uppnå ca 1000 röstberättigade. I vallagen regleras det att ett valdistrikt ska omfattas av mellan 1000 och 2000 röstberättigade och således följs vallagen med undantag på att särskilda skäl åberopas för några valdistrikt.

I följande [kartlänk](#) redogörs förändringar där man kan se gränsdragningen och skillnaden från valdistriktsindelningen 2022.

I det nya förslaget har följande valdistrikt lösts upp och fördelats i närliggande distrikt:

- Sjöbo-Björksäter
- Knalleland-Lundby
- Norrby Bildalsgatan

En annan ändring som gjorts är att vissa av de större valdistrikten förändrats för att inte ha för många röstberättigade vilket kan leda till långa köer på valdagen och senare rapporteringar av valresultat.

Valdistrikt som tillkommit i förslaget till valdistriktsindelning är:

- Dalsjöfors
- Fristad
- Hedvigsborg

Det som tagits i beaktning vid översynen har varit antal röstberättigade/valdistrikt med hjälp av statistik från Valmyndigheten över antalet röstberättigade i områdena från den första mars 2023. Vidare har nämnden även tagit hänsyn till den förväntade befolkningsprognosen för respektive område samt kommande nybyggnationer/bostadsområden.

I förslaget finns det några valdistrikt som har färre än 1000 röstberättigade. Detta beror på att det varit svårt med tanke på valkretsindelningen och geografiska lägen. Kommunen har stora ytor som är relativt glest befolkade och har exempelvis sjöar/vattendrag inom distrikten. På landsbygden skulle vissa sammanslagningar medföra för långa avstånd för väljarna till sina respektive vallokaler. Dessutom skulle det vara ologiskt på grund av gränsdragningar mellan orter. Ytterligare en negativ effekt med för långa avstånd till vallokalerna kan resultera i ett lägre valdeltagande.

I några av valdistrikten skiljer sig antalet röstberättigade från ett EU-val i jämförelse med allmänna valen där det tillkommer röstberättigade. I områden med lägre valdeltagande är det därför viktigt att behålla statistisk kontinuitet så förändringar i valdeltagandet inte kan tillskrivas valdistriktsförändringar.

Valnämnden har övervägt alla delar av denna problematik och kommit fram till att kommunen måste utnyttja de särskilda skälen som vallagen skildrar, det vill säga på grund av de geografiska svårigheterna i vissa av valdistrikten.

I bilagd bilaga finns redogörelse för samtliga valdistrikt med antal röstberättigade samt kommentarer tillhörande förändringarna.

Sammantaget har valdistrikten utjämnats mot tidigare valdistriktsindelning där merparten varit för små eller för stora. I upprättat förslag är de flesta valdistrikten närmare 1000 röstberättigade och blir en bättre fördelning vilket stärker valhemligheten och ger bättre möjligheter för att boråsarna ska kunna rösta på ett tryggt, rättssäkert och effektivt sätt.

Beslutsunderlag

1. Sammanställning valdistrikten med kommentarer på förändringar.
2. Upprättade kartor, förslag till valdistriktsindelning.
3. Valnämndens skrivelse: Valdistriktsindelning för Borås Stad inför EU-valet 2024

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

1. Länsstyrelsen Västra Götalands Län
 2. Samhällsbyggnadsnämnden
 3. Valnämnden
- Ulf Olsson (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Svante Stomberg
Stadsdirektör

Länsstyrelsen
Västra GötalandUtgåva
2023:4

Val till Europaparlamentet 2024

Informationsbrev från Länsstyrelsen Västra Götaland

Hej!

Nu är det bara 8 månader kvar till val. Det innebär att både vårt och ert arbete successivt intensifieras. Har ni inte redan satt i gång, så börja gärna nu genom att titta tillbaka på föregående val. Finns det något som väcker frågor så kontakta oss, så vi kan vi fånga upp det i vårt arbete och i utbildningarna framöver. Det kan handla om exempelvis lokalfrågor, om risk- och sårbarhetsanalys (RSA) eller om någon av alla de andra frågor som ni hanterar i samband med valet. Tiden går snabbare än man tror och för varje val försöker vi själva börja lite tidigare än föregående val, eftersom det alltid känns som det blir tajt med tid på slutet. Precis som i tidigare informationsbrev vill vi kort informera om vad vi gör just nu, och vi vill även bjuda in er till en informationsträff.

Digital informationsträff 11 oktober

Den 11 oktober klockan 09.30-11.00 är ni välkomna att delta på en digital informationsträff för kommunerna i Västra Götaland. Träffen riktar sig till både valnämnd och valkansli. Vi har valt att hålla denna första träff digitalt även i år, då det var ett uppskattat upplägg senast.

Exempel på innehåll vid informationsträffen:

- viktiga datum inför kommande EU-val
- valnämndens uppgifter
- röstmottagningsställen – viktiga faktorer
- Valid
- valmyndighetens ställningstagande.

Tanken är att det också ska finnas tid för frågor. Finns det något särskilt ni vill att vi tar upp får ni gärna uppmärksamma oss på det så snart som möjligt!

Ingen anmälan krävs utan ni ansluter till mötet via möteslänken nedan. Då det finns en begränsning för hur många som kan ansluta till ett Skype-möte ser vi gärna att ni sitter tillsammans och kopplar upp er för att så många som möjligt ska kunna ta del av informationen.

[Länk till informationsträff 11 oktober – Skype](#)

Detta informationsbrev riktar sig till valnämnd och valkansli vid kommuner i Västra Götalands län. Brevet skickas ut en gång i månaden.

Avsändare: valadministrationen, Länsstyrelsen Västra Götaland. **Kontakt:** val.vastragotland@lansstyrelsen.se

Bibehållna valdistrikt

En valkrets består av ett eller flera valdistrikt och utgör grunden för valkretsarna och valområdena. Varje valdistrikt har en vallokal och valdistriktens storlek och omfattning anpassas för att få en jämn och smidig tillströmning av väljare till vallokalerna. Ett valdistrikt bör ha 1 000 – 2 000 röstberättigade, om det inte finns särskilda skäl till att understiga eller överstiga detta. Valdistriktsindelningen, liksom valdistriktens namn, koder och gränser, bör vara desamma vid val 2024 som vid valen 2022, om det inte av någon anledning är nödvändigt att ändra.

Förändringar i valdistrikten

Några kommuner har lämnat in eller aviserat att det kommer att komma förslag på ändringar i valdistrikten. Sista datum för Länsstyrelsen att fatta beslut är den 1 december 2023. Vi förbereder just nu besluten, men eftersom besluten ska kungöras snarast avvaktar vi med att fatta beslut så vi kan kungöra alla på samma gång.

Information från valmyndigheten

Valmyndighetens handbok för kommuner inför EU-valet 2024 ska enligt myndigheten publiceras under september och del 2 i handledningen i valgeografi och mandat publiceras under oktober. Uppdateringar från valmyndigheten hittar ni alltid på Valmyndighetens webbplats Valcentralen.

[Kommun | Valcentralen](#)

Kontaktuppgifter

Ni når oss alltid via val.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Med vänlig hälsning

Valadministrationen på Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Vi påminner som alltid om att hålla era kontaktuppgifter uppdaterade. Länsstyrelsen önskar i första hand kommunicera med funktionsadresser oberoende av person. Meddela oss om någon e-postadress ska tas bort eller läggas till i vår lista.

Länstyrelserna

Onlinemöte med Länstyrelsen

Länstyrelsen använder *Skype för företag* för onlinemöten. Du kan delta på flera olika sätt.

Skype på datorn

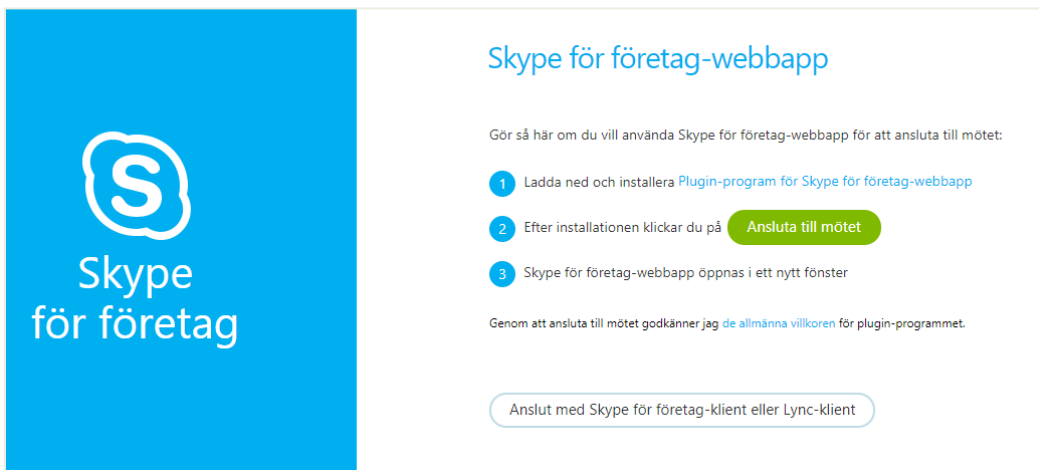
Om du har *Skype för företag* installerat på din dator kan du delta som i ett vanligt internt möte med ljud och video.

Skype i webbläsaren

Med applikationen *Skype for Business Web App* kan du ansluta till Skype-möten via webbläsaren. Testa gärna att ansluta till mötet i god tid innan för att vara säker på att det fungerar.

1. Klicka på *Anslut till Skype-mötet* i inbjudan.
2. Klicka på *Använd Skype för företag – Web App för att ansluta i stället*.
3. Följ instruktionen som visas på skärmen för att ladda ned och installera plugin-programmet.

[Läs mer om Skype for Business Web App på Microsofts webbplats](#)

Bilden visar hur det ser ut om du använder *Skype for Business Web App*.

Via telefon

Med funktionen *DialIn* kan du delta i ett onlinemöte via telefon. Du kan vara med i samtalet men inte se delade dokument. Du ringer numret som står i inbjudan, anger det konferens-ID som också finns med i inbjudan, spelar in ditt namn och blir insläppt av mötesledaren.

Tips vid problem

Nedan hittar du några tips på vad du kan testa om du har problem vid onlinemöten. Kontakta din IT-support om du inte själv kan ändra inställningarna på din dator.

Om du har Teams och en äldre version av Skype för företag

Om du har både Teams och en äldre version av *Skype för företag* installerad på din dator går det inte att ansluta till onlinemöten med Länsstyrelsen. För att ansluta måste du avinstallera *Skype för företag* eller ställa in att programmet inte startar automatiskt när du startar datorn. Ett alternativ är att du kopierar möteslänken och klistrar in den i din webbläsare. Då kan du välja att ansluta via din webbläsare i stället.

Om möteslänken inte fungerar

Om det inte händer något när du klickar på länken i mötesinbjudan kan det bero på att din arbetsgivare använder ett säkerhetssystem som blockerar eller förändrar länkar i mejl.

En korrekt länk innehåller namnet på personen som har bokat mötet samt ett mötes-ID, till exempel <https://meet.lansstyrelsen.se/fornamn.efternamn/816bqu7d>

Kontakta din IT-support om länken är blockerad eller om den inte fungerar.

Problem med att presentera innehåll

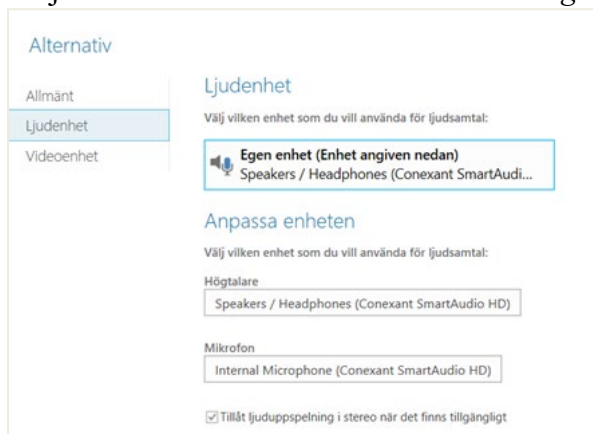
Om du inte kan presentera och dela innehåll kan det bero på att du inte är presentatör. Be mötesorganisatören att lägga till dig som presentatör.

Problem med högtalare, mikrofon eller webbkamera

Du behöver installera plugin-programmet för att *Skype för företag – Web App* ska fungera optimalt i din webbläsare.

Om du har installerat plugin-programmet men fortfarande har problem med ljudet eller din webbkamera kan du kontrollera dina inställningar.

1. Gå till fler alternativ genom att klicka på de tre punkterna nere till höger.
2. Välj *Mötesalternativ*.
3. Klicka på *Ljudenhet*.
4. Välj enheten som du vill använda under *Högtalare och Mikrofon*.

5. Klicka på *Videoenhet* för att kontrollera att din webbkamera fungerar.

Om du fortfarande har problem kan det bero på att du inte har godkänt att webbläsaren får använda din mikrofon, högtalare eller webbkamera. Inställningarna för det här kan se olika ut beroende på vilken webbläsare du använder.

Skype-möten via Mac

Så här går du tillväga för att ansluta till ett onlinemöte med Länsstyrelsen via en Mac.

1. [Ladda ned programmet Skype för företag på Mac.](#)
2. Klicka på länken i mötesinbjudan.
3. Om du har Safari som standardwebbläsare ska *Skype för företag* öppnas automatiskt. Om du inte har det behöver du öppna *Skype för företag* separat.
4. Klicka på *Anslut till möte som gäst.*

5. Gå tillbaka till mötesinbjudan som du har fått via mejl. Högerklicka på möteslänken och välj *Kopiera som länkadress.*
6. Klistra in länkadressen i fältet där det står *Ange mötes-URL.*
7. Ange ditt namn och klicka på *Anslut som gäst.*

Efter att du har anslutit kan du hamna i en lobby och behöva vänta på att bli insläppt beroende på organisatörens mötesinställningar.

Köer och valdeltagande i de allmänna valen 2022¹

Axel Cronert & Marcus Österman

Lines and voter turnout in the 2022 Swedish general election

Studies of whether long lines at polling stations may impact voter turnout are scarce, and hitherto none has analyzed a high-turnout proportional electoral system. We investigate whether problematic election-day lines at polling places during the 2022 Swedish general election contributed to the considerable decline in turnout. Our analyses combine data on polling stations' closing times in the 20 largest municipalities with survey data on poll workers in three municipalities. The results suggest that precincts with line problems on election day saw lower turnout than comparable precincts. Interestingly, this effect appears to have been partly offset by some voters instead casting their ballots in an advance voting polling station on election day. Although the line problems were not widespread enough to explain more than a fraction of the overall decline in turnout, congestion risks are important to consider in future elections to avoid a higher and more unequal cost of voting.

1. Inledning

Att väljare har goda och likvärdiga möjligheter att avlägga sin röst hör till demokratins grundstenar. Valens genomförande behöver vara säkert och pålitligt men bör inte heller kräva mer tid och resurser av väljarna än nödvändigt. Utifrån ett *rational choice*-perspektiv förväntar vi oss att ju mer kostsamt det är att rösta, desto färre är det som kommer att göra det (Downs 1957). Ett annat

1 Vi vill uttrycka ett stort tack till alla de medarbetare på länsstyrelser och kommunala valkanslier som på olika sätt har hjälpt oss att göra denna studie möjlig. Ett särskilt tack till Sofie Blomgren, Henrik Ekengren Oscarsson, Pär Nyman, Maria Solevid, en anonym granskare samt deltagarna vid Valforskningsprogrammets konferens vid Nääs fabriker i februari 2023 för konstruktiva kommentarer. Artikeln har delvis skrivits inom ramen för forskningsprojektet "Gymnasieutbildning för jämlikt politiskt deltagande? Betydelsen av form och innehåll" som finansieras av Vetenskapsrådet (dnr 2019-03135).

perspektiv inom forskningen menar dock att röstning snarare är vanemässig eller sker på grund av en känsla av plikt (t.ex. Bendor m.fl. 2003; Plutzer 2002). Internationell empirisk forskning visar emellertid att om det tar längre tid att rösta – till exempel genom krav på förregistrering eller långa avstånd till vallokalen – så tenderar valdeltagandet att gå ner.

En aspekt av valens genomförande som tydligt påverkar tiden det tar att rösta är köer vid röstmottagningen. Trots att medierapportering om sådana köer är vanligt förekommande² och att de särskilt i amerikanska sammanhang är ett relativt väldokumenterat fenomen (se t.ex. Bauer m.fl. 2014; Stein m.fl. 2020; Stewart III & Ansolabehere 2013), så är forskningen om hur de påverkar valdeltagandet begränsad till ett fåtal studier av majoritetsval i USA och Kenya. I dessa studier har negativa effekter observerats. Frågan är om sådana negativa effekter också kan uppstå i ett land som Sverige, med proportionella val där deltagandet traditionellt är synnerligen högt men där väljare också är vana vid att röstningen i regel går snabbt. De allmänna valen 2022 erbjuder ett tillfälle att studera denna fråga.

Riksdagen beslutade 2018 att valhemligheten skulle förstärkas genom att väljare skulle kunna hämta sina valseddlar på en avskärmad plats utan insyn (Prop. 2017/18:286). Förändringen trädde i kraft 2019 och tillämpades första gången vid Europaparlamentsvalet samma år. I praktiken åstadkoms den förstärkta valhemligheten genom ett införande av större och avskärmade valsedelställ. I Europaparlamentsvalet rapporterades inga större problem (Valmyndigheten 2019), men vid valen 2022 förekom rapporter om relativt omfattande köer och om vallokaler som av detta skäl behövde fortsätta röstmottagningen efter ordinarie stängningstid (t.ex. Carlsson Tenitskaja m.fl. 2022; Juhlin 2022; se även Högström & Jerhov 2022). Dessa svårigheter har antagits i huvudsak bero på flaskhalsar orsakade av de nya valsedelställen. Valdeltagandet i riksdagsvalet 2022 minskade också med tre procentenheter jämfört med valet 2018, från 87,2 till 84,2 procent (Valmyndigheten 2023d).

Syftet med denna studie är att undersöka omfattningen av köer i samband med röstmottagningen i de allmänna valen 2022 samt huruvida förekomsten av köer kan ha bidragit till minskningen i valdeltagande. Vi fokuserar på köer under själva valdagen i de ordinarie vallokalerna och använder två typer av dataunderlag. Dels har vi samlat in data på vallokalernas stängningstider i de 20 största kommunerna, som vi använder som ett mått på omfattningen av köer vid ordinarie stängningstid klockan 20.00. Dessa kommuner står för cirka 40 procent av landets valdistrikt (förvisso med en överrepresentation av tätbefolkade distrikt och distrikt i nära anslutning till större städer). Dels har vi tillgång till enkätmaterial från Eskilstuna, Linköping och Uppsala, som innehåller

2 Se till exempel rapportering gällande de allmänna valen i Storbritannien 2019 (Buchanan 2019) och i Tyskland 2021 (Martyr 2021).

frågor om röstmottagarnas upplevelse av köbildningen under valdagen. Båda datakällorna kopplar vi till förändringar i valdeltagande på valdistriktsnivå.

Protokollen från valdistrikten i de 20 största kommunerna visar att strax över fem procent stängde mer än 10 minuter sent, och drygt tre procent stängde mer än 15 minuter sent. I Eskilstuna, Linköping och Uppsala är öppettid efter ordinarie stängning tydligt korrelerat med att röstmottagarna i enkätmaterialen uppger att det har förekommit problematiska köer under valdagen. Vi finner i dessa tre kommuner ett statistiskt signifikant negativt samband på distriktsnivå mellan upplevd köproblematik under valdagen och valdeltagande 2022 vid kontroll för deltagandet 2018. När vi även kontrollerar för ett stort antal distriktsnivåfaktorer innebär en jämförelse mellan ett distrikt där ingen röstmottagare upplevde problematiska köer, och ett distrikt där samtliga gjorde det, ungefär en procentenhets lägre deltagande i det ködrabbade distriktet.

I såväl Eskilstuna, Linköping och Uppsala som i de 20 största kommunerna finner vi även ett statistiskt signifikant samband mellan sen stängning i distriktet och ett minskat valdeltagande, vid kontroll för deltagandet 2018. När vi också inkluderar våra distriktsnivåkontroller blir resultatet att deltagandet var ungefär 1,5 procentenheter lägre i distriktet som stängde sent. I dessa skattningar inkluderas emellertid inte sena förtidsröster. En kompletterande analys på kommunnivå talar dels för att röstning i förtidsröstningslokaler på valdagen i viss mån kompenserade för lägre deltagande i de ordinarie vallokalerna, dels för att det tycks ha uppstått spridningseffekter från ködrabbade distrikt till andra distrikt i samma kommun. Dessa spridningseffekter skulle kunna bero på att lokal informationsspridning om köer gjorde människor mindre benägna att gå och rösta även om det i praktiken inte förekom köer vid just deras vallokal. Detta resultat talar för att den totala effekten av köproblematiken är större än effekten på det enskilda distriktet.

En sammanvägd bedömning av våra resultat, i kombination med köernas totalt sett begränsade omfattning enligt våra data, talar för att den sammanlagda negativa effekten av köproblematiken på valdeltagandet sannolikt ligger i intervallet 0,07–0,24 procentenheter. Med andra ord kan den totala nedgången i deltagande om tre procentenheter endast i liten utsträckning förklaras av köbildning under valdagen. Våra resultat ger dock belägg för att problematiska köer vid röstmottagningen kan påverka deltagandet negativt också i proportionella val och i ett land med ett traditionellt högt deltagande, där väljare ofta antas rösta vanemässigt. I ett vidare perspektiv talar vår studie också för att förändringar av procedurer vid röstmottagningen bör göras med noggrant beaktande av riskerna för negativ påverkan på valdeltagandet.

2. Litteraturoversikt och teori

Forskningen om vad som avgör om människor väljer att rösta eller inte hör till de mest omfattande litteraturerna inom statsvetenskapen. I breda drag kan forskningsområdet delas in i studier som utgår från fem olika – men delvis överlappande – perspektiv (Smets & van Ham 2013). (1) Studier som fokuserar på nyttan och kostnaden förknippad med röstning och anlägger en rational choice-ansats (Bendor m.fl. 2003; Downs 1957; Riker & Ordeshook 1968). Detta breda perspektiv kan anläggas på såväl faktorer såsom vädrets inverkan på valdagen (Damsbo-Svendsen & Hansen 2023; Persson m.fl. 2014) som huruvida valdagen är förlagd till en vardag eller helgdag (Henderson & McEwen 2010). (2) Inverkan av individuella resurser såsom utbildning och arbete (Nie m.fl. 1996; Verba m.fl. 1995). (3) Betydelsen av socialisering och vanemässig röstning (Gidengil m.fl. 2016; Plutzer 2002). (4) Mobilisering genom kampanjer och särskilda insatser (Arceneaux & Nickerson 2009; Green m.fl. 2013). (5) Påverkan från politiska och elektorala institutioner, inklusive valens genomförande (Geys 2006; Stockemer 2017; Wolfinger & Rosenstone 1980). Vi bedömer att det första respektive det sista perspektivet är av störst relevans för denna studie.

Rational choice-skolans utgångspunkt är att väljare endast kommer att gå och rösta om nyttan överstiger kostnaden. Detta perspektiv har gett upphov till en tradition av att resonera om "kostnaden för att rösta" (*cost of voting*) inom litteraturen som undersöker deltagande på individnivå. Det grundläggande argumentet är att ju mer kostsamt det är att rösta – till exempel genom att det tar längre tid eller innebär högre utgifter – desto färre är det som kommer att gå och rösta. Internationella empiriska studier av elektorala institutioner som påverkar den insats som krävs för röstning tenderar att stödja denna teoretiska förväntan. Krav på registrering sänker deltagandet (Braconnier m.fl. 2017; Burden & Neiheisel 2013; Stockemer 2017), och detsamma gäller för längre avstånd till ens vallokal eller om denna flyttas till en ny plats (Bhatti 2012; Brady & McNulty 2011; Cantoni 2020). En nedgång i valdeltagandet på valdagen på grund av att en vallokal flyttas kan dock kompenseras av att väljare istället förtidsröstar (Clinton m.fl. 2021). Även vallokalernas öppettider tenderar att påverka i linje med de teoretiska förväntningarna såtillvida att kortare öppettider minskar deltagandet (Garmann 2017), medan längre öppettider istället ökar deltagandet (Potrafke & Roesel 2020; men se också Quinlan 2015). Vad gäller hur möjligheterna till förtidsröstning påverkar deltagandet indikerar länderjämförande studier ett positivt samband (Blais m.fl. 2003; Franklin 1996), och det finns även belegg för positiva effekter i Sverige och Norge (Dahlberg m.fl. 2008; Finseraas & Vernby 2014). Resultaten från de mer flertaliga amerikanska studierna varierar dock; från positiva effekter (Glynn & Kashin 2017; Kaplan & Yuan 2020) eller i huvudsak nolleffekter (Gronke m.fl. 2007; Walker m.fl. 2019), till även negativ påverkan (Burden m.fl. 2014).

Till nyttan med att rösta brukar i första hand räknas möjligheten att faktiskt påverka valutgången så att ens föredragna parti eller partikonstellation vinner valet (Downs 1957). Senare bidrag har också lyft fram att man kan uppleva en nytta (eller tillfredsställelse) i att uppfylla sin medborgerliga plikt genom att rösta (Blais 2000; Riker & Ordeshook 1968). Den personliga nyttan av valutfallet brukar i litteraturen bedömas vara större i val där mycket står på spel och där vilka som vinner valet kan förmodas leda till större skillnader i den förda politiken (Smets & van Ham 2013; Stockemer 2017). Om valet kan antas bli jämnt är det också en större sannolikhet att ens röst påverkar valutgången, vilket utifrån ett rational choice-perspektiv höjer den förmodade nyttan med att rösta (Cancela & Geys 2016). Det empiriska stödet för att deltagandet är högre i mer betydelsefulla val är relativt gott medan stödet är svagare ifråga om vikten av att valet förmodas bli jämnt (Cancela & Geys 2016; Smets & van Ham 2013; Stockemer 2017).

Forskningen om köer i anslutning till röstmottagning är relativt begränsad. Det finns några amerikanska studier som beskriver köernas omfattning och bland annat undersöker hur dessa skiljer sig åt mellan valdistrikt beroende på distriktens befolkningssammansättning (Chen m.fl. 2022; Cottrell m.fl. 2021; Pettigrew 2017; Stein m.fl. 2020; Stewart III & Ansolabehere 2013). Dessa studier har bland annat funnit att väntetiden för att få rösta typiskt sett är längre i distrikt där befolkningen domineras av etniska minoriteter. En anledning som lyfts fram är att sådana distrikt har en lägre resurstilldelning per väljare (Pettigrew 2017). Det finns även forskning som funnit att köer negativt påverkar människors tillit till valsystelet och valresultatet (King 2020; Stewart III & Ansolabehere 2013).

Vad gäller den specifika frågan om hur köer påverkar deltagande finns det enbart ett fåtal studier. Här finns också åtminstone två betydande metodproblem som gör det svårt att skatta den kausala effekten av köer. Dels är det mer sannolikt att köer uppstår när deltagandet är högt. Dels tenderar köer att korrelera med andra faktorer på distriktsnivå som kan påverka deltagandet, såsom befolkningens sammansättning och befolkningstäthet (Herron & Smith 2016; Pettigrew 2021).

Highton (2006) studerar förhållandet mellan antalet väljare per röstningsmaskin och deltagande i Ohio, USA, och finner ett negativt samband. Detta relaterar han till en större risk för köer när det är många väljare per röstningsmaskin (dock saknar studien direkta mått på förekomst av köer vid röstmottagningen). Cottrell m.fl. (2021) och Pettigrew (2021) analyserar hur amerikanska väljares benägenhet att rösta i framtida val påverkas av om de har drabbats av omfattande köer i ett tidigare val. De finner båda negativa effekter av att tidigare ha behövt köa, som uppgår till cirka 1–3 procentenheter.³ Harris

3 Cottrell m.fl. finner att de som utsattes för långa köer blev ungefär en procentenhet mindre benägna att rösta i kommande val. Pettigrew skattar effekten till att sannolikheten för deltagande i nästa val minskar med en procentenhet för varje timma en väljare har behövt stå i kö vid det tidigare valet.

(2021) är en av få studier som direkt studerar hur köer vid vallokaler påverkar deltagandet. Han använder en diskontinuitet i resurstilldelningen till vallokaler i Kenya som påverkar omfattningen av köerna till lokalerna för att få starkare kausala belägg. Närmare bestämt finns det en tröskel för antalet registrerade väljare som avgör om det finns ett eller två röstmottagningsställen i vallokalen. Han finner att deltagandet är ungefär 2,5 procentenheter lägre i de lokaler som ligger precis under tröskeln för två mottagningsställen och därför har längre köer än dem precis över tröskeln.

2.1 VAD KAN VI FÖRVÄNTA OSS FÖR 2022 ÅRS ALLMÄNNA VAL I SVERIGE?

För att sammanfatta tidigare forskning finns det dels många studier som visar att en ökad kostnad för att rösta tenderar att leda till lägre valdeltagande, dels ett fåtal studier av specifikt köer som finner att dessa leder till att människor blir mindre benägna att rösta. Vi bör därför kunna förvänta oss att finna liknande negativa samband mellan förekomst av omfattande köer och deltagande också i Sverige. Att behöva köa för att få möjlighet att rösta ökar klart kostnaden för att rösta. I Sverige har det också varit relativt ovanligt med köer vid tidigare val vilket möjligen kan göra väljare mindre benägna att acceptera köer. Å andra sidan kännetecknas Sverige av ett mycket högt deltagande och en stark röstningsnorm i internationell jämförelse.

En viktig faktor för om och hur köerna kan ha påverkat deltagandet i valet 2022 är i vilken utsträckning som väljare fick information om köerna innan de valde att ta sig till vallokalen eller inte. Detta under antagande att köerna åtminstone delvis skulle ha påverkat deltagandet genom att människor valde att överhuvudtaget inte ta sig till vallokalen, snarare än att de vände hemåt när de på plats fann långa köer. Det förekom dock betydande rapportering om köer redan i förtidsröstningen under dagarna före valdagen (Demir & Hyde-Price Aggestam 2022; Larsson 2022a). Valmyndigheten informerade också i ett pressmeddelande dagen före valdagen om att det hade förekommit långa köer i förtidsröstningen samt varnade för att det kunde uppstå köer på valdagen och att röstningen kunde ta lång tid (Valmyndigheten 2022). Slutligen uppstod det även under själva valdagen en relativt omfattande nationell rapportering om köer vid enskilda vallokaler (t.ex. Carlsson Tenitskaja m.fl. 2022; Hällsten 2022; Juhlin 2022).

Reportage på nationell nivå kan visserligen inte upplysa väljarna om köer vid just deras vallokal, men det förekom också en betydande rapportering om enskilda valdistrikt i lokalmedia (t.ex. Larsson 2022b; Sandhammar 2022; Wahlgren 2022) och i sociala medier. Troligen spreds också information genom personliga kontakter mellan väljare. Även om inte heller denna mer lokala informations spridning gällde den enskilda väljarens specifika vallokal, kan upplysningar om köproblematik på kommunnivå eller i närliggande

distrikt tänkas skapa en förväntan om köer också vid den egna vallokalen. Mot denna bakgrund bör kunskapen om risken för att behöva vänta ha varit relativt välspredd i ködrabbade kommuner och väljarna kunde väga in denna ökade kostnad för att rösta redan vid beslutet att ta sig till vallokalen (även om den specifika kunskapen om köproblematiken vid just ens egen lokal troligen varierade).

Som bland annat framgår av Valmyndighetens pressmeddelande från dagen före valdagen fanns det en medvetenhet om risken för köer inför valdagen. Flera kommuner uppmuntrade också väljare att förtidsrösta i syfte att mildra trycket på vallokalerna på valdagen (bl.a. i Stockholm och Uppsala enligt kontakt med valkanslierna, samt i Örebro; se Gustavsson 2022). När köer uppstod på valdagen gick en del kommuner även ut med information i sociala medier om möjligheten att på valdagen rösta i förtidsröstningslokalerna (t.ex. Uppsala kommun 2022). Det varierar förstås hur lättillgängliga förtidsröstningslokalerna är i förhållande till väljares ordinarie vallokaler, men i större tätorter bör en förtidsröstningslokal vanligtvis finnas relativt nära. Med tanke på dessa uppmaningar och att vi fokuserar på befolkningstäta kommuner bör vi kunna förvänta oss att risken för köer på valdagen ledde till att väljare i högre grad förtidsröstade, inte minst genom sena förtidsröster på själva valdagen (jfr Clinton m.fl. 2021). Med andra ord är det möjligt att en del av köernas effekter har tagit sig uttryck i ett högre förtidsröstande snarare än ett lägre deltagande.

Riksdagsvalet 2022 kan på flera sätt beskrivas som ett val där mycket stod på spel. Två nya regeringskonstellationer stod mot varandra och för första gången var det tydligt att Sverigedemokraterna ingick i ett av alternativens tilltänkta regeringsunderlag och hade chans att få betydande politiskt inflytande. Flera partier riskerade också att åka ur riksdagen. Stora delar av väljarkåren påverkades av de höga priserna på el och drivmedel och energifrågan blev en av valets största (Gadd m.fl. 2022). Vidare gjorde kriget i Ukraina att de grundläggande säkerhetsfrågorna fick större uppmärksamhet än på mycket lång tid, även om konfliktnivån här var lägre mellan de två regeringsalternativen i och med att båda förordade NATO-medlemskap. Till detta kom den allvarliga utvecklingen av gängrelaterat våld. Slutligen bidrog inflationen, stigande räntor och den vikande konjunkturen till ett ekonomiskt osäkert läge för många väljare. Det var också i stort sett helt jämnt mellan de två regeringsalternativen inför valet (Gadd m.fl. 2022). Utifrån denna beskrivning av valet kan man anta att väljarna hade ett förhållandevis starkt intresse att gå och rösta trots förekomsten av köer. Resultatet blev dock att deltagandet i valet 2022 gick ner betydligt jämfört med 2018, och att den uppåtgående trenden i deltagande som funnits sedan 2002 bröts.

Sammanfattningsvis bör vi kunna förvänta oss att deltagandet i valdistrikt med mer omfattande köbildning på valdagen gick ner mer än i distrikt utan köbildning. Vi bör dock också kunna förvänta oss att nedgången i röstning i vallokalerna

delvis kan ha kompenseras av en större förtidsröstning, särskilt i form av sena förtidsröster. Slutligen kan vi förvänta oss att även i viss mån se negativa effekter på deltagandet generellt i kommuner med många ködrabbade distrikt på grund av spridningseffekter genom informations spridning på kommunnivå.

3. Material och metod

Våra analyser genomförs till största del på valdistriktsnivå och baseras på två olika typer av material för att mäta omfattningen av köer på valdagen. Vi använder dels protokollsuppgifter om vallokalernas stängningstider i de 20 största kommunerna, dels enkätdata på röstmottagarnas bedömningar av köernas omfattning i Eskilstuna, Linköping och Uppsala, vars svar kan kopplas till de valdistrikt där de tjänstgjorde. Dessa båda material har sina respektive för- och nackdelar. Uppgifterna om stängningstid har sin främsta fördel i att de ger en enhetlig och relativt omfattande täckning av landets valdistrikt, om än med en klar överrepresentation av distrikt i större städer. Sen stängning är dock främst ett mått på köernas omfattning just vid ordinarie stängningstid och därför mer tveksamt som genomsnittligt mått för valdagen. Enkätmaterialet har istället en mer begränsad geografisk täckning men ger mer detaljerade uppgifter om köernas omfattning under valdagen. Vi betraktar därför de olika datakällorna som komplement och använder dem också för att validera respektive uppgifter.

Vi har inget dataunderlag för att direkt analysera köer i samband med förtidsröstningen men har vissa möjligheter att bedöma i vilken utsträckning väljare valde att på valdagen avlägga sin röst i en förtidsröstningslokal istället för i sin ordinarie vallokal.

I nedanstående avsnitt beskriver vi materialet i närmare detalj. I avsnitt 3.3 redovisar vi i vilken utsträckning som våra två datakällor ger en samstämmig bild av köernas omfattning.

3.1 DATA OM VALLOKALERNAS STÄNGNINGSTIDER

Vi har samlat in uppgifter om vallokalernas stängningstider under valdagen för de 20 största kommunerna, motsvarande 41 procent av valdistrikten i Sverige. Uppgifterna har hämtats från vallokalsprotokollens anteckningar om tidpunkten för röstmottagningens avslutande. För vissa kommuner har vi fått en förteckning av stängningstiderna från kommunens valkansli och i resterande fall har vi själva begärt ut kopior av vallokalsprotokollen från länsstyrelserna. Även om vi överlag bedömer tillförlitligheten i dessa data som god går det inte att helt utesluta risk för mätfel, exempelvis till följd av att valdistrikten felaktigt har noterat sluttiden för hanteringen av förtidsröster istället för sluttiden för röstmottagningen. I vår egen genomgång av protokollen har vi utelämnat det fåtal distrikt för vilka detta tydligt framgår, och för de mest avvikande observationerna har vi också i möjligaste mån verifierat uppgifterna med hjälp av bland annat medieuppgifter.

Vid de allmänna valen i Sverige har alla väljare som anländer till vallokalen före ordinarie stängningstid rätt att avlägga sin röst. Vi har efter samtal med röstmottagare och valsamordnare gjort bedömningen att den lägsta tänkbara gränsen för när en vallokal bör kunna anses ha haft kvarvarande köer vid stängningstid är om röstmottagningen avslutades vid klockan 20.10 eller senare. Vi har därför inte lagt resurser på att anteckna exakt stängningstid för distrikt som stängde tidigare än så för samtliga kommuner.

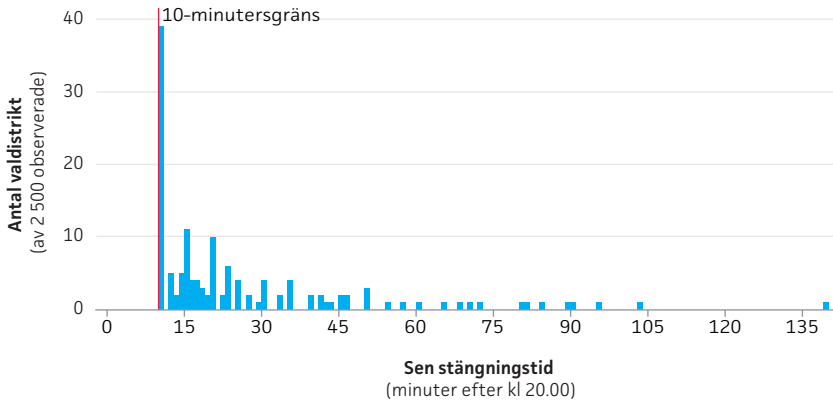
En översikt av vallokalernas stängningstider redovisas i tabell 1. Ett fåtal saknade datapunkter anges i tabellnoten. Av de 2 500 observerade distrikten stängde 5,5 procent klockan 20.10 eller senare, och 3,5 procent klockan 20.15 eller senare. Det finns också en påtaglig spridning mellan kommunerna: I flera kommuner var det inga eller enbart något enstaka valdistrikt som stängde sent, medan Örebro, Södertälje, Uppsala och Gävle sticker ut med en stängningstid klockan 20.15 eller senare i mellan 11,5 och 23 procent av distrikten.

Tabell 1. Valdistriktens stängningstider på valdagen 2022 i de 20 största kommunerna

Kommun	Distrikt	Öppettid efter 20.00				Andel sena	
		<10 min	10–14 min	15+ min	Okänd	% 10+ min	% 15+ min
Stockholm	592	587		5	0	0,8%	0,8%
Göteborg	410	393	11	6	0	4,1%	1,5%
Malmö	210	205	4	1	0	2,4%	0,5%
Uppsala	152	125	7	20	0	17,8%	13,2%
Linköping	102	87	2	6	7	7,8%	5,9%
Örebro	100	72	4	23	1	27,0%	23,0%
Helsingborg	93	92	1	1	0	2,2%	1,1%
Västerås	92	72	0	6	14	6,5%	6,5%
Norrköping	86	82	0	1	3	1,2%	1,2%
Lund	82	69	2	0	11	2,4%	0,0%
Borås	80	74	0	0	6	0,0%	0,0%
Jönköping	80	76	4	0	0	5,0%	0,0%
Umeå	72	71		1	0	1,4%	1,4%
Halmstad	67	61	3	3	0	9,0%	4,5%
Eskilstuna	64	52	1	0	11	1,6%	0,0%
Huddinge	64	62	2	0	0	3,1%	0,0%
Nacka	57	49	2	3	3	8,8%	5,3%
Sundsvall	57	57	0	0	0	0,0%	0,0%
Gävle	52	37	4	6	5	19,2%	11,5%
Södertälje	52	38	3	8	3	21,2%	15,4%
Totalt	2 564	2 361	50	90	64	5,5%	3,5%

Källa: Vallokalsprotokoll insamlade och sammanställda delvis av kommunernas valkanslier och delvis av författarna. Distrikten utgör 41 procent av de 6 264 valdistrikten i Sverige. För Stockholm och Umeå saknas uppgifter om antalet valdistrikt som stängde i intervallet 20.10–20.15. I Stockholm saknas även identiteten på tre distrikt som stängde klockan 20.16. För Uppsala har stängningstiderna för 13 distrikt som saknar protokollsuppgifter inhämtats per telefon av kommunens valkansli.

Figur 1. Valdistrikt med sen stängningstid på valdagen 2022 i de 20 största kommunerna

Källa: Egen insamling, se tabell 1. 10-minutersgränsen betraktas som den lägsta tänkbara gränsen för när ett valdistrikt bör kunna anses ha haft kvarvarande köer vid ordinarie stängningstid.

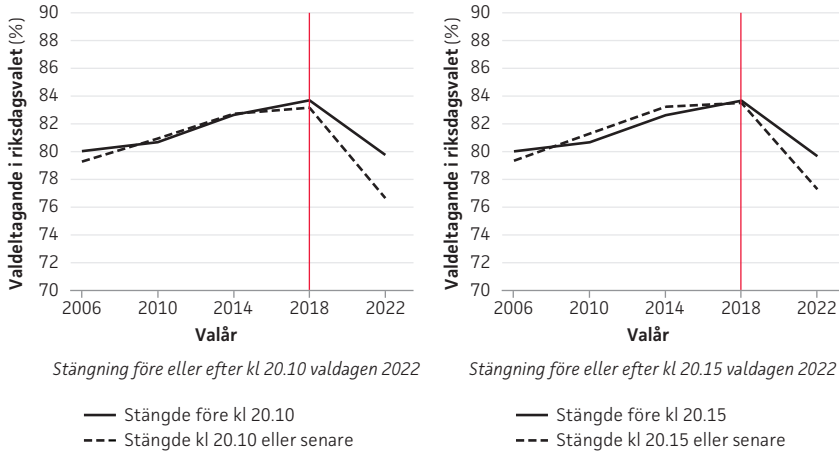
Figur 1 ger en mer detaljerad bild av hur sent röstmottagningen pågick i de 137 vallokaler som stängde klockan 20.10 eller senare. 63 procent av dessa höll öppet till minst klockan 20.15, 28 procent till minst klockan 20.30, och 16 procent till minst klockan 20.45. De två distrikt som stängde allra sist avslutade inte röstmottagningen förrän klockan 21.43 (i Linköping) respektive 22.20 (i Södertälje).

En uppenbar fråga är hur dessa stängningstider jämför sig med dem från de allmänna valen 2018. Vi har inte haft möjlighet att genomföra en insamling av motsvarande omfattning för 2018, men en genomgång av protokollen från Uppsala för 2018 möjliggör en jämförelse: Det året stängde enbart fyra av 155 observerade vallokaler klockan 20.10 eller senare (den senaste klockan 20.23) och den genomsnittliga öppettiden efter ordinarie stängning uppgick till knappt 2 minuter. År 2022 stängde 27 av 152 valdistrikt i Uppsala klockan 20.10 eller senare (det senaste klockan 21.35), och den genomsnittliga öppettiden efter ordinarie stängning uppgick till drygt 6 minuter.

I analyserna nedan använder vi oss av både klockan 20.10 och 20.15 som gränsdragning för sen stängning. Detta då många lokaler stängde mellan 20.10 och 20.20 och det är möjligt att resultaten är känsliga för var gränsen dras. Med en högre gräns än klockan 20.15 blir det samtidigt snabbt ganska få distrikt som hör till de sena. Vi återkommer även till denna gränsdragningsfråga i avsnitt 3.3.

För att vi i våra analyser ska kunna göra en kausal tolkning av hur en sen stängningstid relaterar till valdeltagande blir det avgörande att distriktet som stängde sent i huvudsak är jämförbara med övriga distrikt. Det vore särskilt problematiskt om distriktet som stängde sent skilde ut sig genom att ha en annan trend i valdeltagande redan i tidigare val. I sådana fall skulle ett eventuellt samband mellan sen stängningstid och nedgång i valdeltagande nämligen

Figur 2. Trend i valdeltagande i distrikt med tidig respektive sen stängning valdagen 2022

Källa: Valmyndigheten (2023d). Avser samtliga distrikt respektive valår, i de 20 största kommunerna. Länkning över tid sker på basis av Valmyndighetens valdistriktskod.

kunna bero på den avvikande trenden snarare än köerna (jfr Angrist & Pischke 2009).

För att kunna göra en första bedömning av risken för sådan problematik redovisar vi i figur 2 hur deltagandet i riksdagsvalet har utvecklats sedan 2006 i de distrikt som stängde minst 10 respektive minst 15 minuter sent 2022, i jämförelse med övriga distrikt. I dessa två grafer ingår samtliga distrikt i de 20 största kommunerna vid respektive val och vi tar därmed inte hänsyn till att många distrikt har förändrats över tid; såväl bland de sent stängande distrikten som övriga.⁴ Vi tar dock hänsyn till om valdistrikten har förändrats i de analyser som redovisas i avsnitt 4.

Enligt vår bedömning visar figur 2 på att de distrikt som stängde sent under valdagen 2022 inte på något tydligt sätt avviker från övriga distrikt vad gäller hur valdeltagandet har utvecklats sedan 2006. I figuren blir det också tydligt att deltagandet i distrikten som stängde sent gick ner mer mellan 2018 och 2022 än vad det gjorde i övriga distrikt. Att dessa grupper av distrikt inte avviker vad gäller historiskt valdeltagande betyder dock inte att de är jämförbara i alla bemärkelser, så det återstår att se i vilken mån mönstret kvarstår i regressionsanalyserna nedan. Men först återvänder vi till frågan om hur väl en sen stängningstid fungerar som indikator på köbildning under valdagen som helhet, vilket vi undersöker med hjälp av enkätdata från röstmottagare.

4 Vi utgår från de distrikt som stängde sent 2022 och följer dessa bakåt i tiden så länge de har funnits enligt distriktskoden. Alla distrikt som har koder som inte matchar gruppen som stängde sent är med i den andra gruppen. Skulle vi här istället bara inkludera de distrikt som stängde sent och som är oförändrade över tid skulle det ske en tilltagande selektion i urvalet ju längre bakåt i tiden vi går.

3.2 DATA OM RÖSTMOTTAGARNAS UPPLEVELSE AV KÖER

Vi har tillgång till rådata från tre digitala enkätundersökningar som kommunernas valkanslier genomförde med samtliga röstmottagare kort efter valdagen.⁵ Från Eskilstuna och Linköping har vi tillgång till data från 2022 (N=395 respektive N=441). För Uppsala har vi också möjlighet att undersöka förändring över tid tack vare att vi har data från både 2018 (N=515) och 2022 (N=395). Utöver dessa data har vi även tillgång till Stockholm stads motsvarande enkätundersökning för 2022. Denna går dock inte att koppla till valdistrikt och vi kan därför inte använda den i analyserna av valdeltagande.

I denna studie fokuserar vi främst på frågorna om upplevd köbildning i enkäterna från Uppsala, Linköping och Eskilstuna, vilka dessvärre inte är helt jämförbara. Frågan som ställdes i Uppsala löd *I vilken utsträckning uppstod köbildning under valdagen?* I Linköpingsenkäten löd motsvarande fråga *Hur fungerade hanteringen av eventuella köer till röstnings-/vallokalen?* medan frågan som ställdes i Eskilstuna löd *Hur fungerade eventuell köbildning i/utanför vallokalen på valdagen?* I tabell 2 redovisas de olika svarsalternativen för respektive fråga. För att göra svaren på dessa tre frågor någorlunda jämförbara konstruerar vi en dikotom variabel som vi benämner *upplevd köproblematik*. Variabeln ges värdet 1 för de i Uppsala som upplevde att *kö förekom under stora delar av valdagen och skapade irritation bland de röstande* (alternativ 4), för de i Linköping som upplevde att köhanteringen fungerade *dåligt* (alternativ 3), samt för de i Eskilstuna som upplevde att köbildningen fungerade *mycket dåligt* eller *dåligt* (alternativ 1 eller 2).

Därefter aggregerar vi denna variabel till valdistriktsnivå genom att beräkna andelen röstmottagare vars svar kodats som 1 för respektive variabel. I denna beräkning bortser vi där så är möjligt från distriktspresidiets svar, eftersom särskilt den fråga som ställdes i Linköping kan tolkas som en (själv)värdering av hur väl arbetet i valdistriktet var organiserat snarare än hur mycket köer som förekom under dagen (vi testar dock att inkludera ordförande och vice ordförande i våra känslighetsanalyser nedan). Vi bortser även från de i Linköping och Eskilstuna som svarade "ingen uppfattning". Den omkodade variabeln kan sedan tolkas som andelen röstmottagare i en vallokal som upplevde att det förekom problematiska köer under valdagen.

Antalet röstmottagare som besvarat valkansliernas enkäter varierar från en till åtta mellan valdistrikten, med medelvärdet 3,8 och typvärdet 4. Vi bedömer att det finns en större osäkerhet i kömåtten som baserar sig på få – eller bara en enda – röstmottagare. Dels finns alltid en risk för mätfel i enkätundersökningar på grund av att en fråga missförstås eller att en enskild respondent gör en särskild tolkning, dels har vanligen enskilda röstmottagare tidvis rast under

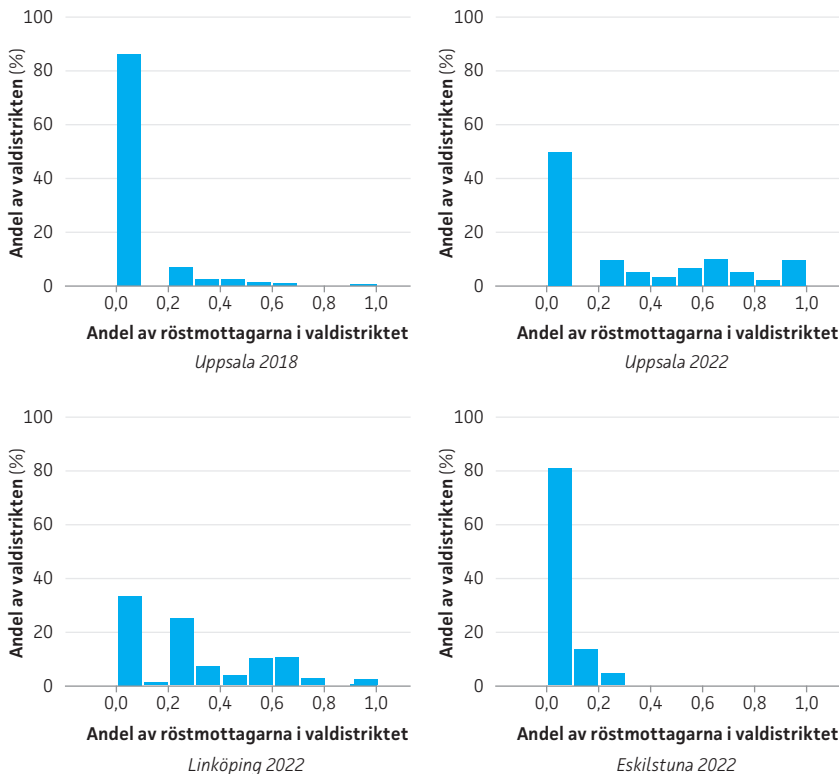
5 Svansfrekvensen i dessa enkäter var hög: 75 procent i Uppsala 2018, 67 i Uppsala 2022, 73 i Linköping 2022 och 85 i Eskilstuna 2022.

Tabell 2. Frågor och svarsalternativ i enkäterna från Uppsala, Linköping och Eskilstuna

Uppsala (2018, 2022) I vilken utsträckning uppstod köbildning under valdagen?	1.) Nej, det uppstod ingen eller nästintill ingen köbildning 2.) Under kortare perioder under valdagen uppstod köbildning 3.) Kö förekom under stora delar av valdagen men skapade liten eller ingen irritation bland de röstande 4.) Kö förekom under stora delar av valdagen och skapade irritation bland röstande
Linköping (2022) Hur fungerade hanteringen av eventuella köer till röstrings-/vallokalen?	1.) Bra 2.) Mindre bra 3.) <i>Dåligt</i> 4.) Ingen uppfattning 5.) Det var inte några köer i anslutning till den röstrings-/vallokal som jag arbetade vid
Eskilstuna (2022) Hur fungerade eventuell köbildning i/utanför vallokalen på valdagen?	Besvarades på femgradig skala mellan Mycket dåligt (1) och Mycket bra (5), där <i>alternativ 1-2 klassificeras som dåligt</i> . Även alternativet "Ingen uppfattning" var tillgängligt.

Not: Alternativ markerade kursivt definieras som upplevd köproblematik i kodningen av respektive enkät.

Figur 3. Andel av röstmottagarna som upplevde köproblematik under valdagen

Källa: Egna beräkningar på enkätmaterial från valkanslierna i Eskilstuna, Linköping, och Uppsala kommun. Vikter tillämpas baserade på antalet respondenter i valdistriktet. För definitioner av köproblematik, se tabell 2.

valdagen, dels roterar ofta röstmottagarna sina arbetsuppgifter i vallokalen. Ett genomsnitt som baserar sig på flera svar minskar i vilken grad som denna typ av slumpvisa faktorer kan påverka kömättet. I samtliga analyser som använder enkätmetoden på upplevd köproblematik viktas vi därför resultaten i förhållande till antalet röstmottagare som besvarat enkäten per distrikt.

Figur 3 beskriver förekomsten av köproblematik i 150 observerade valdistrikt (av 152) i Uppsala 2022, 151 (av 161) distrikt i Uppsala 2018, liksom i samtliga 102 distrikt i Linköping och 64 distrikt i Eskilstuna. Figuren anger på x-axeln andelen röstmottagare i en vallokal som angett att det har varit problematiska köer, medan y-axeln anger fördelningen i förhållande till alla valdistrikt. I Uppsala 2018, exempelvis, fanns det i 87 procent av valdistrikten inte någon röstmottagare som upplevde problematiska köer och i inget distrikt angav samtliga röstmottagare att det var problematiska köer. I Uppsala 2022 fanns det istället i 50 procent av distrikten inte någon röstmottagare som upplevde problematiska köer och i 12 procent av valdistrikten angav samtliga röstmottagare att det var problematiska köer.

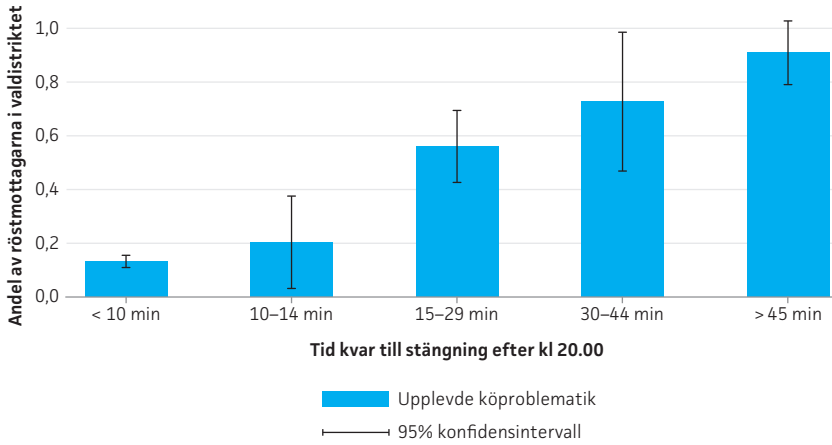
Enkätuppgifterna från Uppsala bekräftar följaktligen bilden från jämförelsen av vallokalsprotokollen från samma stad ovan; förekomsten av köer ökade mellan valåren. Genomsnittsandelen röstmottagare som upplevde att det förekom irritationsskapande köer under stora delar av valdagen ökade från cirka 5 procent 2018 till cirka 29 procent 2022. Linköpingsresultaten är svåra att direkt jämföra med Uppsalas men där uppgav ungefär 27 procent av röstmottagarna att köhanteringen fungerade dåligt. Eskilstuna förefaller ha varit relativt befriat från köproblematik då enbart 3 procent av röstmottagarna uppgav att köbildningen fungerade dåligt eller mycket dåligt.

3.3 SAMBAND MELLAN STÄNGNINGSTID OCH UPPEVD KÖPROBLEMATIK

Försenad stängning har använts för att approximera förekomsten av köer under valdagen i amerikansk forskning (Pettigrew 2017). Ett nödvändigt antagande för en sådan tillämpning är att det finns ett någorlunda starkt samband mellan sen stängning och förekomsten av problematisk köbildning tidigare under dagen. Analyser av stängningstider och enkätsvar från Uppsala, Linköping och Eskilstuna talar för att så är fallet även i vårt material.

I diagrammet i figur 4 delas valdistrikten i dessa kommuner in i fem grupper baserat på hur lång tid som hann passera mellan ordinarie stängningstid klockan 20.00 och röstmottagningens avslutande. Staplarna redovisar andelen av röstmottagarna i valdistrikten som enligt enkätsvaren upplevde att det förekom problematiska köer. Analysen visar en tydlig monoton ökning där senare stängningstid är förknippad med en allt högre andel av röstmottagarna som uppgav köproblematik. Redan för gruppen som stängde 10–14 minuter efter utsatt tid tycks det ske en relativt sett stor, om än inte statistiskt signifikant,

Figur 4. Andel röstmottagare i valdistriktet som upplevde köproblematik under valdagen, nedbrutet efter tid kvar till stängning efter klockan 20.00

Källa: Egna beräkningar. Avser Uppsala 2018 och 2022 samt Linköping och Eskilstuna 2022. Vikter tillämpas baserade på antalet respondenter i valdistriktet. N = 443.

ökning jämfört med den tidigaste gruppen: från 13 till 20 procent. Störst ökning sker emellertid mellan intervallen 10-14 minuter och 15-29 minuter sent: från 20 till 56 procent.

Korrelationsanalyser mellan valdistriktets återstående öppettid efter 20.00 uttryckt i minuter och röstmottagarnas upplevelse av problematiska köer ger ytterligare stöd för ett sådant samband.⁶ Samtidigt tyder enkätmaterialen från Uppsala och Stockholm på att vårt stängningstidsmått framförallt fångar just köer som skapade problem.⁷ Sammantaget menar vi att dessa resultat ger god grund för att använda stängningstid som approximativt mått på förekomsten av problematiska köer under valdagen.

3.4 MODELL OCH KONTROLLVARIABLER

För att skatta sambandet mellan köer och deltagande använder vi linjär regressionsanalys (OLS). Den generella modellen kan beskrivas enligt:

$$Y_i^{2022} = \alpha + \beta_1 D_i + Y_i^{2018} + \Lambda' Z_i + \Gamma' X_i + \delta_k + \epsilon_i \quad (1)$$

6 Bland valdistrikten i Uppsala (N=295 för 2018 och 2022) uppgår korrelationen mellan öppettid efter 20.00 och den viktade andelen röstmottagare i distriktet som upplevde irritationsskapande köer till 0,49 (p < 0,0001). Bland distrikten från Linköping och Eskilstuna 2022 (N=148), där enkätfrågorna inte lika tydligt fångar förekomsten av köer, är motsvarande korrelation 0,35 (p < 0,0001).

7 Om ovan nämnda korrelationsanalys för Uppsala istället görs med andelen röstmottagare som upplevde köer som "skapade liten eller ingen irritation bland röstande" (alternativ 3) blir korrelationen med sen stängningstid icke-signifikant och svagt negativ (-0,08; p = 0,16). I Stockholm stängde endast en procent av distriktet mer än 15 minuter efter utsatt tid. Bland valedshanterarna angav visserligen 50 procent att det var långa köer men 92 procent menade att "det fungerade bra att hantera köerna".

Utfallsvariabeln Y_i^{2022} anger andelen av de röstberättigade i riksdagsvalet 2022 som avlade en röst i valdistrikt i . D_i är vårt kömått som i de flesta analyser är en dikotom variabel som anger om vallokal i stängde senare än antingen klockan 20.10 eller 20.15. I vissa analyser använder vi istället kontinuerliga kömått i form av andelen röstmottagare som upplevde köproblematik respektive distriktets öppetid efter klockan 20.00 mätt i timmar. β_1 är följaktligen det centrala estimatet i våra modeller, som skattar sambandet mellan förekomsten av köer och deltagande på valdistriktsnivå uttryckt i procentenheter. I samtliga analyser är vi måna om att kontrollera för valdeltagandet 2018, Y_i^{2018} .

Tidigare valdeltagande är en viktig kontroll eftersom att en hög underliggande benägenhet att rösta bland invånarna i ett distrikt i princip bör kunna leda till mer köbildning. Att kontrollera för deltagande i föregående val bör också i viss mån kunna fånga upp andra tidskonstanta faktorer som påverkar deltagandet på distriktsnivå. Vektorn \mathbf{Z}_i innehåller tre kontroller av valadministrativ karaktär, i form av antalet röstberättigade i valdistriktet, den procentuella förändringen i antalet röstberättigade jämfört med föregående riksdagsval, samt om distriktet använder en vallokal som delar adress med ett annat distrikts vallokal. Dessa uppgifter kommer från Valmyndighetens valpresentation 2022 (Valmyndigheten 2023d). Vektorn \mathbf{X}_i betecknar ett antal demografiska och socioekonomiska kontrollvariabler på distriktsnivå. δ_k lägger till kommunfixa effekter för att kontrollera för ytterligare oobserverade faktorer på kommunnivå, bland annat sådana som är relaterade till den kommunala valadministrationen.

De flesta demografiska och socioekonomiska distriktsnivåkontrollerna kommer från SCB:s informationspanel om riksdagsvalet 2022 (SCB 2023). Härifrån hämtar vi andelen som är 29 år och yngre, andelen som är 65 år och äldre, andelen utrikes födda, andelen med minst 3-årig eftergymnasial utbildning samt andelen med inkomster i den lägsta respektive högsta kvintilen sett till riket. Därutöver kontrollerar vi för andelen röstberättigade som enbart har rösträtt i kommun- och regionvalen då de saknar svenskt medborgarskap (Valmyndigheten 2023d), samt genomsnittlig utbildning uttryckt i år, andelen sysselsatta och andelen studerande, för vilka uppgifter hämtas från registerdata (LISA-databasen) för 2018 (eftersom data från 2022 ännu inte finns tillgängliga).

Vi baserar våra regressionsanalyser enbart på de distrikt som Valmyndigheten har bedömt vara direkt jämförbara mellan valåren 2018 och 2022: 91 av 152 i Uppsala, 93 av 102 i Linköping, 45 av 64 i Eskilstuna samt 1 254 av 2 500 i de 20 största kommunerna.

4. Resultat

Vi redovisar resultaten av våra analyser i fyra steg. Vi inleder med att undersöka sambandet mellan upplevd köproblematik, liksom sen stängningstid, och

valdeltagande i Eskilstuna, Linköping och Uppsala. I ett andra steg analyserar vi sambandet mellan sen stängningstid och valdeltagande i Sveriges 20 största kommuner. Därefter redovisar vi ett antal känslighetsanalyser och slutligen en analys på kommunnivå som även tar hänsyn till betydelsen av röstning i förtidsröstningslokalerna på valdagen.

4.1 KÖER OCH VALDELTAGANDE I UPPSALA, LINKÖPING OCH ESKILSTUNA

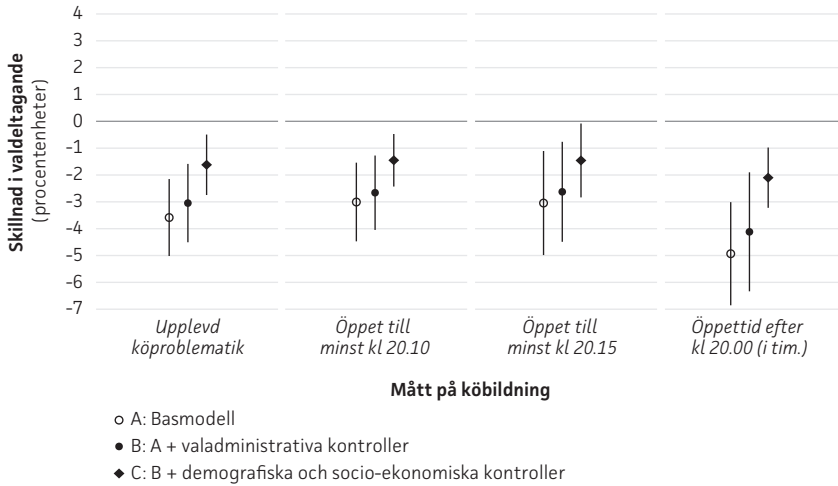
De återstående analyserna syftar till att undersöka sambandet mellan förekomsten av problematiska köer under valdagen och valdeltagandet. Vi redovisar samtliga regressionsresultat i form av koefficientplottar men återger regressionsstabellerna i sin helhet i appendix. Vi inleder med att studera Uppsala, Linköping och Eskilstuna, där vi har möjlighet att analysera både sena stängningstider och röstmottagarnas upplevelse av köer.

Figur 5 redovisar det skattade sambandet mellan valdeltagande 2022 och fyra olika operationaliseringar av i vilken utsträckning det förekom köer i vallokalerna under valdagen i Uppsala, Linköping och Eskilstuna. För vart och ett av de fyra måtten på köbildning redovisas tre OLS-modeller: basmodellen A som enbart kontrollerar för valdeltagandet 2018, modell B som lägger till de valadministrativa kontrollvariablerna som redovisades i avsnitt 3.4, samt modell C som därutöver lägger till de demografiska och socioekonomiska kontrollvariablerna samt kommunfixa effekter.

Längst till vänster i figur 5 använder vi måttet på upplevd köproblematik bland röstmottagarna. I modell A anger skattningen att valdeltagandet sjönk med 3,6 procentenheter mer i valdistrikt där samtliga röstmottagare upplevde att det var problematiska köer, jämfört med distrikt där ingen röstmottagare upplevde detta. Denna modell tar dock inte hänsyn till risken att systematiska skillnader i egenskaper hos valdistrikten eller deras invånare kan tänkas förklara både uppkomsten av köer och ett lägre valdeltagande. När vi lägger på valadministrativa kontroller i modell B minskar sambandet till 3,1 procentenheter. I den mest restriktiva modellen, C, krymper sambandet till 1,6 procentenheter. Dessa förändringar i skattningen indikerar att minskningen i deltagande i ködrabbade distrikt som vi fann i modell A till drygt hälften kan förklaras av våra kontrollvariabler – och då i synnerhet de demografiska och socioekonomiska faktorerna. Samtliga effektskattningar är dock signifikanta på 95-procentsnivån.

I de tre övriga uppsättningarna av modeller i figur 5 presenteras motsvarande skattningar som för måttet upplevd köproblematik, men här används istället tre olika mått baserade på vallokalernas stängningstid. Dessa mått använder vi också i nästa avsnitt i analysen av samtliga de 20 största kommunerna. Enligt det första måttet kategoriseras distrikt som avslutade röstmottagningen klockan 20.10 eller senare som sena distrikt, medan det andra måttet istället drar den

Figur 5. Samband mellan köer under valdagen och valdeltagande på distriktsnivå 2022, vid kontroll för valdeltagandet 2018 (Eskilstuna, Linköping, Uppsala)

Not: Robusta standardfel (Huber-White). 95-procentiga konfidensintervall. N = 215–227.

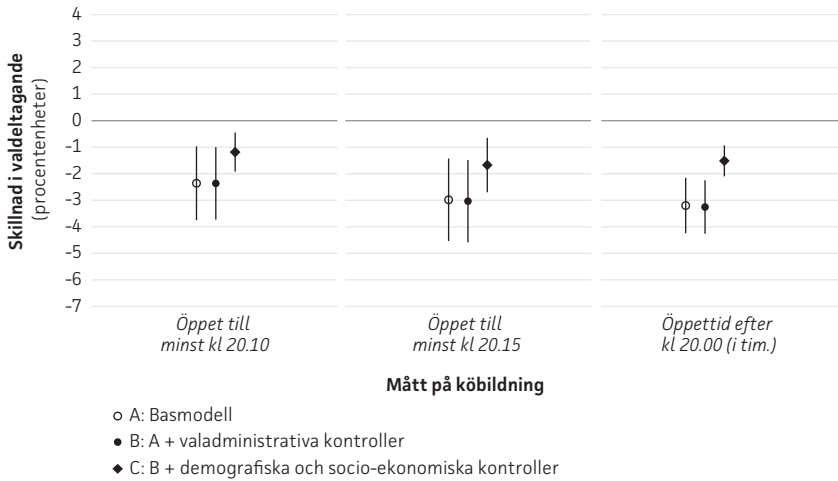
gränsen vid klockan 20.15. Vi använder två olika dikotoma variabler för denna kategorisering i modellerna. Skattningarna som görs med dessa båda mått innebär alltså jämförelser mellan de distrikt som enligt respektive definition stängde sent och de som inte gjorde det. Det tredje måttet är istället definierat linjärt som den tid som hann passera mellan klockan 20.00 och tidpunkten då röstmottagningen i distriktet avslutades (uttryckt i timmar).

Skattningarna från modellerna som använder stängningstid följer ett mönster som väl överensstämmer med vad vi fann för modellerna som använde måttet på upplevd köproblematik. Enligt modell A för de två måtten som drar en skarp gräns för sen stängning vid antingen 20.10 eller 20.15, sjönk valdeltagandet ungefär 3 procentenheter mer mellan valen i distrikt som hade köer vid stängningstid än i de som inte hade det. Vid kontroll för demografiska och socioekonomiska faktorer krymper denna koefficient kraftigt, till knappt 1,5 procentenheter i C-modellerna. Liknande slutsatser kan dras från modellerna där sen stängning definieras i timmar: Modell C indikerar att valdeltagandet är ungefär 2 procentenheter lägre vid en timmes sen stängning. Eller annorlunda uttryckt, en kvarts senare stängning ger ungefär en halv procentenhet lägre valdeltagande. Även dessa skattningar är samtliga signifikanta på 95 procents konfidensnivå.

4.2 KÖER OCH VALDELTAĞANDE I DE 20 STÖRSTA KOMMUNERNA

I den avslutande delen av resultatavsnittet utvidgar vi de analyser som redovisades i figur 5 till samtliga valdistrikt i de 20 största kommunerna som Valmyndigheten har bedömt direkt jämförbara mellan valåren 2018 och 2022.

Figur 6. Samband mellan köer under valdagen och valdeltagande på distriktsnivå 2022, vid kontroll för valdeltagandet 2018 (de 20 största kommunerna)

Not: Kluster-robusta standardfel på kommunnivå. 95-procentiga konfidensintervall. N = 1 254.

Även här använder vi alltså samma tre mått på köer vid stängningstid: ett som drar gränsen vid 10 minuter, ett som drar gränsen vid 15 minuter, och ett som uttrycker den tid som passerat sedan klockan 20.00 i timmar.⁸

Resultaten från dessa utvidgade analyser redovisas i figur 6 och visar att mönstret som vi fann för Uppsala, Linköping och Eskilstuna i hög grad också återfinns i den större gruppen av kommuner. I modellerna med en skarp gräns för sen stängning anger både A- och B-modellerna att deltagandet var knappt 2,4 procentenheter lägre i distriktet som stängde klockan 20.10 eller senare och ca 3 procentenheter lägre om motsvarande gräns istället dras vid 20.15. I C-modellerna, som lägger till demografiska och socioekonomiska kontroller samt kommunfixa effekter, reduceras dessa skattningar till ungefär hälften. Dessa skattningar kan tolkas som att sen stängning innebar en ytterligare nedgång i valdeltagandet med 1,2 respektive 1,7 procentenheter. Den kontrollvariabel som i klart störst utsträckning bidrar till att estimaten krymper är andelen utrikes födda.

Den negativa koefficienten för öppettid i timmar efter ordinarie stängning i C-modellen uppgår för de 20 största kommunerna till 1,5 procentenheter, vilket är något mindre än för Uppsala, Linköping och Eskilstuna (2 procentenheter).

⁸ Eftersom vi inte har samlat in exakt stängningstid för samtliga distrikt som stängde tidigare än 20.10 bland de 20 största kommunerna antar vi här att dessa stängde kl. 20.02, vilket är den genomsnittliga stängningen för distrikt som stängde tidigare än 20.10 i de kommuner där vi har en fullständig förteckning över stängningstider (Göteborg, Uppsala, Linköping, Halmstad, Sundsvall, Borås, Eskilstuna). Resultaten blir så gott som identiska om vi istället antar att stängningstiden var, exempelvis, 20.00 eller 20.05.

Samtliga koefficienter är samtidigt mer precist skattade till följd av det flerfaldigt större antalet observationer.

4.3 KÄNSLIGHETSANALYSER

För att bedöma tillförlitligheten i våra resultat gällande hur förekomsten av köer har påverkat deltagandet genomför vi ett antal känslighetsanalyser. De fullständiga resultaten av dessa redovisas i appendix (tabell A.5, A.8 och A.9).

Först gör vi ett slags placeboanalys där vi replikerar analyserna för de 20 största kommunerna på valdeltagandet 2018. Tanken med denna analys är att undersöka om samma distrikt som hade köer vid stängningstid 2022 också hade en mer negativ utveckling av valdeltagandet redan mellan år 2014 och 2018. Om så vore fallet skulle det finnas goda skäl att ifrågasätta om det verkligen var köerna 2022 som orsakade det lägre valdeltagandet som observerades ovan eller om de ködrabbade distrikten redan hade en nedåtgående trend i deltagande. Kravet på jämförbarhet mellan valåren utsträcks för denna analys även till 2014, vilket får antalet distrikt att minska med 27 procent till 912 stycken.

Placeboanalyserna presenteras i figur A.1 i appendix (se även tabell A.4 och A.5). Resultatet är överlag betryggande: Valdistrikt med köer vid stängningstid 2022 hade, om något, ett *högre* valdeltagande 2018 än liknande distrikt utan köer. Det innebär visserligen att distrikten inte hade perfekt parallella trender i deltagande, men det visar emellertid att det inte fanns någon redan pågående negativ trend i de ködrabbade distrikten (som skulle kunna snedvrída våra resultat mot större negativa samband). Resultatet understryker för övrigt vikten av att vi kontrollerar för 2018 års valdeltagande i samtliga ordinarie analyser. Vi prövar även att lägga till ytterligare kontrollvariabler på distriktsnivå, utöver dem som ingår i C-modellerna, i våra analyser av de 20 största kommunerna. Vi lägger här till kontroller för valdeltagandet vid riksdagsvalet 2014, röstandelar för de åtta riksdagspartierna samt övriga partier i riksdagsvalet 2018, samt andelen sysselsatta inom olika näringsgrenar.⁹ Inga av dessa kontroller påverkar nämnvärt resultaten (se tabell A.9).

Som ett alternativt utfall ser vi också till hur deltagandet i kommunvalet påverkades av förekomsten av köer. Även i detta fall är resultaten för C-modellerna synnerligen snarlika de för riksdagsvalet som presenterades ovan (se tabell A.9). Vi undersöker vidare om resultaten håller om vi inkluderar även icke-jämförbara distrikt mellan 2018 och 2022. Estimaterna försvagas men är fortfarande signifikanta på 99-procentsnivån (se tabell A.8).

Vad gäller resultaten för det enkätbaserade måttet på köer i Eskilstuna, Linköping och Uppsala ändras de enbart marginellt om vi står över viktningen

9 Dessa variabler utgår från den svenska standarden för näringsgrensindelning (SNI 2007) och mäter andelen som arbetar inom respektive näringsgren på den så kallade avdelningsnivån (bokstav). Sammanlagt omfattar denna nivå 21 olika näringsgrenar.

i genomsnittsberäkningarna för andelen röstmottagare som upplever köproblematik eller begränsar urvalet till enbart Uppsala där måttet torde ha störst validitet. Dock blir skattningarna något lägre och konfidensnivån sjunker till 90 procent om också ordförandena och vice ordförandena tas med i beräkningarna av måttet på upplevda köer. Ett ytterligare tecken på att det i första hand är de irritationsskapande köerna som driver det minskande valdeltagandet fås om vi i analysen av Uppsala också inkluderar de röstmottagare som uppgav att köerna skapade liten eller ingen irritation i beräkningarna. Med detta bredare mått på köbildning i distriktet minskar det skattade sambandet från ungefär $-1,4$ till $-0,2$ procentenheter.

4.4 SKEDDE DET EN ÖVERGÅNG AV VÄLJARE TILL SEN FÖRTIDSRÖSTNING?

Som diskuterades i teoriavsnittet är det möjligt att väljare reagerade på risken för köer i de ordinarie vallokaler genom att istället förtidsrösta. Detta kan väljare ha valt att göra både före valdagen och genom att under valdagen gå till en förtidsröstningslokal för att avlägga sin röst. Kommunernas valkanslier uppmuntrade också i många fall både till faktisk förtidsröstning före valdagen och till att använda förtidsröstningslokalerna även på valdagen. Förtidsröster som avläggs före valdagen transporteras normalt till väljarens ordinarie vallokal och räknas tillsammans med valdagens röster som avlagts på plats.¹⁰ Eftersom vi inte kan särskilja rösterna som avlades i vallokalen från dittransporterade förtidsröster bör de senare endast bidra till att vi underskattar köernas betydelse på valdagen för deltagandet. Även om det förekom köer också i förtidsröstningen kan knappast deltagandet i förtidsröstningen före valdagen ha påverkats av de faktiska köerna vid en specifik vallokal på valdagen.

De sena förtidsrösterna som avlades på själva valdagen räknas däremot först i den så kallade onsdagsräkningen och redovisas i särskilda uppsamlingsdistrikt (vari även brevröster från utlandet och ambassadröster ingår) på kommunvalkrets nivå, eller kommunnivå om kommunen inte är valkretsindelad. Dessa röster redovisas alltså aldrig mot väljarnas egentliga valdistrikt. Eftersom distriktsnivåanalyserna ovan baseras på de röster som räknats i de ordinarie vallokaler är det alltså möjligt att analyserna hittills har överskattat köernas effekt på valdeltagandet. Detta till följd av att vissa väljare valde att istället rösta i en förtidsröstningslokal på valdagen.

Vi har viss möjlighet att undersöka betydelsen av de sena förtidsrösterna tack vare att Valmyndigheten sammanställer data om antalet förtidsröster per dag och förtidsröstningslokal. Vi kan dock endast genomföra dessa analyser på

10 Vissa undantag finns. Förtidsröster som avlagts i andra kommuner under dagen före valdagen hinner normalt inte fraktas till vallokal. Beroende på kommunernas transportlösningar och avståndet mellan förtidsröstningslokalen och väljarens ordinarie vallokal kan det även förekomma att förtidsröster som avlagts tidigare än dagen före valdagen inte fraktas till vallokal.

kommunnivå och har därmed endast 20 observationer genom de kommuner för vilka vi har samlat in data till de tidigare analyserna. I figur 7 redovisas resultaten av dessa analyser (de fullständiga tabellerna finns i appendix, se tabell A.6 och A.7). Vi förlitar oss även här på samma tre stängningstidsmått som vi har använt tidigare, men vi aggregerar dem från valdistriktsnivå till kommunnivå genom att beräkna ett viktat genomsnitt av distriktens värden, där vikterna motsvarar antalet röstberättigade i distriktet. På samma sätt aggregerar vi även ett antal kontrollvariabler från distriktsnivå till kommunnivå.

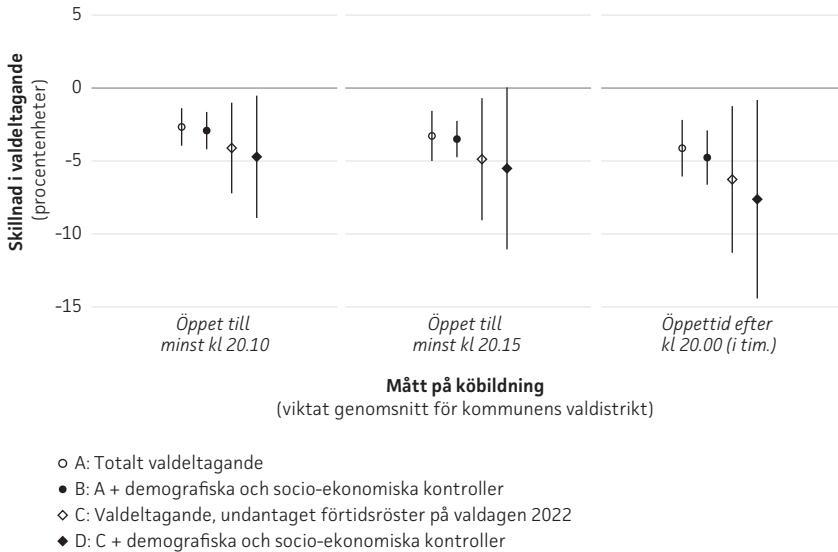
I modellerna A och B är vårt utfall det totala deltagandet i riksdagsvalet 2022 på kommunnivå (inklusive uppsamlingsdistriktet). I modell A kontrollerar vi endast för det totala valdeltagandet 2018, och i modell B lägger vi till de demografiska och socioekonomiska kontroller vi tidigare har använt. För de skarpa måtten på sen stängning ska koefficienten i fråga tolkas som skillnaden i valdeltagande mellan en kommun där inget distrikt stängde sent och det hypotetiska fallet där alla distrikt i en kommun hade stängt sent. För A- och B-modellerna med 20.10-måttet uppgår dessa koefficienter till 2,7 respektive 2,9 procentenheter, medan motsvarande koefficienter med 20.15-måttet är 3,3 och 3,5 procentenheter. Samtliga koefficienter är trots det begränsade datamaterialet signifikanta på 99-procentsnivån.

Det samband mellan köer vid stängningstid och lägre valdeltagande som vi i avsnitt 4.2 fann på distriktsnivå gäller alltså även när vi ser till det totala deltagandet i kommunen, inklusive sena förtidsröster. Även om jämförelser mellan dessa analyser och distriktsnivåanalyserna ovan bör göras med försiktighet, kan de två till tre gånger så stora koefficienterna i kommunnivåanalyserna tolkas som att det har förekommit betydande spridningseffekter från ködrabbade distrikt till andra distrikt i samma kommun. Detta skulle gå i linje med att rapportering i lokalmedia, personliga kontakter, och inlägg på sociala medier angående långa köer i en väljares kommun kan göra denne mindre benägen att gå och rösta – även om det faktiskt inte förekom några köer vid just dennes vallokal.

I C- och D-modellerna är utfallet återigen valdeltagande på kommunnivå, men denna gång med förtidsröster avlagda på valdagen borträknade.¹¹ Tanken är alltså att dessa modeller ska visa på de sena förtidsrösternas betydelse för sambandet mellan köproblematik och deltagande. Modellerna är i övrigt identiska med A- respektive B-modellerna så att C-modellen endast

11 I Valmyndighetens data på antalet förtidsröster per dag och röstningslokal går det inte att särskilja förtidsröster som härrör från väljare bosatta i kommunen (s.k. kommuninterna förtidsröster) från röster avlagda av väljare bosatta i en annan kommun. I dessa analyser antar vi att alla de sena förtidsrösterna är kommuninterna. Av samtliga förtidsröster 2022 var 92,4 procent kommuninterna (Valmyndigheten 2023c). Vårt antagande innebär en viss felkälla som skulle kunna innebära en mindre överskattning av de sena förtidsrösternas betydelse om det var vanligare med många sena kommunexterna förtidsröster i ködrabbade kommuner.

Figur 7. Samband mellan köer under valdagen och valdeltagande på kommunnivå 2022, vid kontroll för totalt valdeltagande 2018 (de 20 största kommunerna)

Not: Robusta standardfel (Huber-White). 95-procentiga konfidensintervall. N = 20.

inkluderar en kontroll för tidigare totalt deltagande medan D-modellen lägger till demografiska och socioekonomiska kontroller. I jämförelse med de tidigare modellerna indikerar C- och D-modellerna för de skarpa stängningstidsmått att deltagandet *undantaget* förtidsröster på valdagen gick ner betydligt mer. Koefficienterna för 20.10-måttet indikerar här en nedgång med 4,1 (C) och 4,7 (D) procentenheter om vi jämför en kommun helt utan sena distrikt med en kommun där alla skulle ha stängt sent. För 20.15-måttet uppgår skattningarna till 4,9 respektive 5,5 procentenheter. I stora drag är alltså C- och D-koefficienterna 50 procent högre än motsvarande för A och B- modellerna. Dessa betydligt större koefficienter stödjer vår förväntan att väljarna i distrikt med köproblematik valde att i högre utsträckning förtidsrösta på valdagen.

Längst till höger i figur 7 presenteras motsvarande modeller för måttet på öppettid i timmar efter klockan 20.00 – även här aggregerat till ett viktat genomsnitt på kommunnivå. Dessa koefficienter anger alltså skillnaden i valdeltagande mellan en hypotetisk kommun där alla distrikt stängde en timma sent med en kommun där inget distrikt stängde sent. A-, B-, C- och D-modellerna uppvisar samma mönster också för detta mått. Relationen mellan koefficienternas storlek är också snarlik tidigare modeller.

Antalet observationer som ligger till grund för analyserna i figur 7 är få så resultaten bör tolkas med viss försiktighet. För att undersöka om det är någon enskild kommun som driver sambanden har vi tagit fram figurer över den partiella korrelationen mellan stängningstid och deltagande, betingad på alla

kontrollvariabler (se figur A.2 i appendix). Dessa bekräftar dock att sambanden för såväl B- som D-modellen i princip stämmer väl för samtliga kommuner, men att de sena förtidsrösterna förefaller ha varit särskilt viktiga för deltagandet i vissa kommuner.

Vi menar att skillnaden i storleksordning mellan de olika skattningarna i nedgången av valdeltagande, beroende på om förtidsrösterna på valdagen inkluderas eller inte, med försiktighet skulle kunna tolkas som att sena förtidsröster på valdagen till ungefär en tredjedel kompenserade nedgången i röstning i de ordinarie vallokalerna i ködrabbade distrikt. Vi vill dock understryka att det kan finnas andra faktorer än köer, som vi inte kontrollerar för, som kan ha lett till en större benägenhet att avlägga sin röst i en förtidsröstningslokal på valdagen i kommuner med köproblematik.¹² Därför bör skattningen att ökad förtidsröstning på valdagen till cirka en tredjedel kompenserade för nedgången i valdeltagande i ködrabbade distrikt betraktas som en övre gräns för en sådan kompensation.

4.5 SAMMANVÄGNING AV RESULTATEN

Sammantaget bedömer vi att våra analyser ger relativt god grund för slutsatsen att förekomsten av långa köer vid de allmänna valen 2022 bidrog till ett lägre valdeltagande. Det är emellertid svårare att bedöma exakt hur stora effekterna har varit i de ködrabbade distrikten, samt än vanskeligare att uppskatta den totala effekten på deltagandet. Våra mest restriktiva analyser på valdistriktsnivå skattar att valdeltagandet minskade 1,2–1,7 procentenheter mer i ködrabbade distrikt än i andra distrikt. Vi finner dock även tecken på att sen förtidsröstning på valdagen var mer betydelsefull för det totala deltagandet i ködrabbade kommuner, vilket vi tolkar som att en del väljare i reaktion på köerna valde att istället rösta i förtidsröstningslokalerna. Om vi tar fasta på vår grova skattning av hur mycket denna ökade förtidsröstning på valdagen kan ha kompenserat för minskningen i vallokalerna landar vi på omkring en procentenhets minskat valdeltagande i *ködrabbade distrikt*. Samtidigt indikerar dock de analyser vi har genomfört på kommunnivå att det även tycks ha uppstått betydande spridningseffekter från ködrabbade distrikt till andra distrikt i samma kommun, och att den totala effekten av köproblematiken möjligen skulle kunna vara upp till tre gånger så stor.

Oavsett vilken av dessa skattningar vi skulle ta fasta på innebär emellertid våra resultat – med tanke på köernas totalt sett begränsade omfattning enligt våra data – att köproblematik under valdagen enbart i liten utsträckning kan förklara den betydande totala nedgången i valdeltagande sedan 2018. Om vi

12 I våra kontakter med kommunerna har det exempelvis på vissa håll nämnts att man vid valet 2022 i större utsträckning valde att hålla förtidsröstningslokalerna öppna också på valdagen. Möjligen valde ködrabbade kommuner i högre grad än andra att göra så, med följderna att mängden sena förtidsröster hade gått upp mer i dessa kommuner oavsett köerna.

för enkelhetens skull väljer att betrakta den lägsta effektskattningen bland distriktsnivåanalyserna och den högsta skattningen bland kommunnivåanalyserna som en nedre respektive övre gräns skulle effekten av köproblematiken på valdagen uppskattningsvis ligga i intervallet 0,07–0,24 procentenheter.¹³ Skattningen gäller under antagande att våra mått på köernas omfattning är korrekta.

Frågan kvarstår hur pass representativa de 40 procent av valdistrikten som vi har uppgifter om är för riket i sin helhet. Tidigare studier har exempelvis funnit att köer till vallokaler ofta är längre i urbana valdistrikt (Stewart III & Ansolabehere 2013). Eftersom våra data avser de 20 största kommunernas distrikt är dessa rimligen urbana i högre grad än övriga kommuners distrikt. Vi kan undersöka denna fråga med hjälp av data från Valmyndighetens enkätundersökning av kommunernas valorganisationers upplevelser av valets genomförande (Valmyndigheten 2023b, som vi har fått ta del av genom Solevid m.fl. i detta nummer). Bland de 256 svarande kommunerna var andelen som uppgav att de hade problem med långa köer på valdagen mer än 50 procent högre bland de 20 största kommunerna än bland övriga (33 respektive 21 procent), och skillnaden i andelen som uppgav att de hade köer kvar i kommunen klockan 20.00 var än större (56 respektive 21 procent).¹⁴ Dessa mönster talar för att effekterna för riket sannolikt är något lägre än för de 20 största kommunerna.

Valmyndighetens enkätdata ger samtidigt ytterligare stöd för såväl sambandet mellan köer vid stängning och köproblematik under dagen,¹⁵ som för storleksordningen på den uppskattade totaleffekten av köerna. I tabell A.9 i appendix replikerar vi modell B i vår kommunnivåanalys på de 256 svarande kommunerna och använder istället kommunernas enkätsvar som kömått. Med den dikotoma indikatorn för förekomst av köer klockan 20.00 någonstans i kommunen blir resultatet att valdeltagandet minskade 0,29 procentenheter mer i ködrabbade kommuner, vid kontroll för demografiska och socio-ekonomiska faktorer. Om vi istället använder indikatorn för problem med långa köer under valdagen blir skattningen något mindre, 0,23 procentenheter lägre.

13 I denna överslagsräkning har vi beräknat den totala effekten av köproblematiken i de 20 studerade kommunerna genom att multiplicera koefficienterna för respektive kömått med den viktade andelen av distriktet eller kommunerna som har drabbats av problematiska köer enligt måttet i fråga. För den nedre gränsen av intervallet innebär det att koefficienten för "Öppet till minst kl 20.15" från modell 6 i tabell A.3 (-1,679) har multiplicerats med det viktade medelvärdet av denna variabel bland de 2 500 observerade distrikten i de 20 största kommunerna (0,0392). För den övre gränsen av intervallet innebär det att koefficienten för "Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)" från modell 6 i tabell A.6 (-4,757) har multiplicerats med det viktade medelvärdet av denna variabel i de 20 största kommunerna (0,0499). Om dylika skattningar görs för övriga koefficienter så hamnar de alla inom detta intervall.

14 Svartalternativen för bägge dessa frågor var Ja, Delvis, eller Nej. Notera att kommunerna uppgav sammanfattande svar gällande alla sina valdistrikt.

15 I detta kommunnivåmaterial uppgår korrelationen mellan att uppgive problem med långa köer på valdagen och att ha köer kvar vid stängning till 0,48.

Även om analyserna grundade på Valmyndighetens data är mer osäkra¹⁶ än analyserna av vårt distriktsnivåmaterial, ger dessa skattningar ytterligare stöd för att den totala effekten på valdeltagandet av köproblematiken under valdagen ligger i närheten av det ovan angivna intervallet 0,07–0,24 procentenheter. Den övre skattningen här, om ungefär en kvarts procentenhet, skulle motsvara en knapp tolfedel av den totala minskningen om tre procentenheter mellan 2018 och 2022 års riksdagsval.

Det bör samtidigt påpekas att det finns ett antal osäkerhetsfaktorer som innebär att våra analyser kan ha såväl underskattat som överskattat effektstorlekarna. Vi ser två möjliga skäl till underskattning. Det första är att köer också kan vara en konsekvens av att många väljare vill rösta. Därför är det möjligt att åtminstone vissa av de distrikt som har haft långa köer har haft det på grund av ett oväntat lokalt större intresse för att rösta än vid tidigare val. Denna faktor bör leda till en underskattning av sambandet mellan köer och nedgång i deltagande, även om storleken är svår att uppskatta. Ett andra skäl till en möjlig underskattning är den omfattande förtidsröstningen. Nästan hälften av väljarna i 2022 års val röstade i förtid före valdagen (47,9 procent, Gadd m.fl. 2022). De allra flesta av dessa röster räknades i de ordinarie vallokaler – och ingår därmed i distriktens deltagandesiffror – men kan inte ha påverkats av köer på valdagen, vilket är vad vi mäter med våra kömått. Väljare som faktiskt drabbades av köer på valdagen kan därför i högre grad än vad våra sambandskattningar anger ha valt att inte rösta på grund av köerna.

Det är dock också tänkbart att det faktum att våra analyser inte inkluderar eventuella köer i förtidsröstningen skulle kunna leda till en överskattning av effekterna av köerna på valdagen. Det skulle kunna vara fallet om kommuner med många ködrabbade distrikt också hade stora köproblem i förtidsröstningen. Det är emellertid inget vi har haft möjlighet att undersöka med vårt material. Från en teoretisk utgångspunkt bör dock köer i förtidsröstningen före valdagen ha mindre effekter på deltagandet eftersom väljarna då har goda möjligheter att rösta vid ett senare tillfälle.

En ytterligare osäkerhetsfaktor – som kan bidra till både över- och underskattning – är vårt huvudsakliga kömått: stängningstid. Det är inte säkert hur väl det fungerar som en approximation för den genomsnittliga köproblematiken vid en vallokal under hela valdagen. Vi får visserligen belägg för denna approximation utifrån såväl enkätmaterialen från Uppsala, Linköping och Eskilstuna som från Valmyndighetens enkät, men det finns ändå risk för måtfel.

Slutligen finns det en risk för överskattning genom att andra variabler på valdistriktsnivå än dem vi har kunnat kontrollera för har påverkat både köernas omfattning och valdeltagandet. Detta är troligtvis den viktigaste tänkbara

16 Den större osäkerheten beror framförallt på att underlaget bygger på kommunernas sammanfattande svar om köernas omfattning i deras samtliga, ibland hundratals, olika distrikt.

invändningen mot en kausal tolkning av våra resultat. Det är också en aning iögonenfallande att sambandet halveras när vi lägger till samtliga kontrollvariabler – där i synnerhet andelen utrikes födda personer bidrar starkt till att minska sambandet. Det skulle exempelvis kunna vara så att röstmottagningen har fungerat sämre i distrikt med en högre andel utrikes födda, vilket har gett upphov till köer, samtidigt som det av andra skäl uppstod en mer generell nedgång i deltagande bland personer med utländsk härkomst från 2018 till 2022. Att köer tenderar att vara längre i valdistrikt med en hög andel personer från etniska minoriteter stämmer också väl med internationell forskning (t.ex. Pettigrew 2017). Visserligen kvarstår de slutliga resultaten även vid kontroll för många andra faktorer, däribland andelen som har rösträtt enbart i kommun- och regionval (vilka saknar svenskt medborgarskap) och riksdagspartiernas röstandelar i föregående val. Dock kan det inte uteslutas att sambandet skulle försvagas ytterligare om vi skulle kunna inkludera än fler och mer finstämda mått på distriktsegenskaper.

5. Slutsats och implikationer

Sammanfattningsvis indikerar våra resultat att även i ett land med proportionella val i ett parlamentariskt system – med höga deltagandenivåer i internationell jämförelse och i ett val där mycket stod på spel – så kan problematiska köer vid röstmottagningen göra människor mindre benägna att rösta. Liknande effekter har såvitt vi känner till tidigare endast kunnat visas i USA (Cottrell m.fl. 2021; Pettigrew 2021) och i Kenya (Harris 2021). Våra resultat bidrar på så vis till den internationella forskningen genom att visa att effekten av köer på valdeltagandet inte förefaller vara avhängig faktorer såsom valsystemets utformning ifråga om majoritetsval eller proportionella val och krav på förregistrering. Likaså utgör inte en stark röstningsnorm någon försäkring mot negativ inverkan av köer på deltagandet. I vidare mening innebär våra resultat också att svenska väljare reagerar på ett liknande sätt som internationell forskning har visat gäller för väljare i många andra länder; en generellt ökad kostnad för att rösta gör att deltagandet minskar.

I det svenska sammanhanget menar vi att våra resultat stämmer till eftertanke inför Europaparlamentsvalet 2024 och i synnerhet de allmänna valen 2026. Vallagen (SFS 2005:837) föreskriver att det ska finnas vallokaler som “i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta” (4 kap. 20 §). Valprövningsnämnden har visserligen påtalat att det är olyckligt om köer påverkade deltagandet negativt vid valen 2022 men har inte bedömt att köerna i sig innebar en avvikelse från “föreskriven ordning” (Valprövningsnämnden 2022; se vidare Högström & Jerhov i detta nummer). Oaktat detta beslut menar vi att lagstiftaren, Valmyndigheten, länsstyrelserna och de kommunala valnämnderna inför kommande val har starka skäl att se

över förutsättningarna för valens genomförande och tillskjuta resurser för att minimera förekomsten av längre köer som kan skapa irritation bland väljare.

Även om köproblematiken, att döma av våra resultat, enbart stod för en liten del av den totala nedgången i deltagande så ger inte minst internationell forskning anledningar att ta köerna på allvar. I amerikanska studier har man funnit att köer vid ett val kan ha betydande negativa effekter på deltagandet även i efterföljande val (Cottrell m.fl. 2021; Pettigrew 2021). Erfarenhet av längre köer vid röstmottagningen kan också minska väljares förtroende för att deras röst kommer att räknas korrekt (King 2020). Några sådana negativa effekter på förtroendet för valsystemet har glädjande nog inte kunnat uppmätas på aggregerad nivå i Sverige efter valet 2022 (Valmyndigheten 2023a). Men i tider när demokratiska institutioner ifrågasätts på många håll i världen är det förstas olyckligt och onödigt att riskera ett vikande förtroende i Sverige på grund av problem förknippade med valens genomförande. Det finns också särskilda risker förknippade med om köer vid röstmottagningen drabbar väljare på ett ojämnt sätt, så att det tar mycket längre tid att rösta i vissa distrikt än i andra. Detta skulle utgöra en risk mot svenska väljares möjligheter att delta på lika villkor.

Av allt att döma var köerna i hög grad relaterade till de nya avskärningarna av valseldställen (se Valmyndigheten 2023c samt Solevid m.fl. och Högström & Jerhov i detta nummer), så rimligen bör först och främst hanteringen och ordningen kring dessa ses över för att minska risken för köer vid framtida val. Exempelvis kan det finnas skäl att överväga fler valseldställen och utökad bemanning för att hantera de köer som riskerar att uppstå. Vidare kan erfarenheten av köer få än fler väljare att föredra förtidsröstning framöver, särskilt i kommuner som drabbades av mer omfattande köproblematik 2022. Det är då viktigt att valnämnderna avsätter tillräckliga resurser till förtidsröstningen så att det inte uppstår problematiska köer i förtidsröstningen istället (som det också fanns rapporter om 2022). En annan möjlig åtgärd för att hantera risken för köer på själva valdagen är att hålla fler förtidsröstningslokaler öppna även då. Detta inte minst mot bakgrund av att våra resultat pekar på att dessa lokaler var tämligen viktiga för deltagandet i ködrabbade kommuner.

Sist men inte minst vill vi understryka betydelsen av tydliga kommunikationsinsatser till väljare om de åtgärder som sätts in för att minska risken för köer i kommande val. Detta för att minimera risken att en bild etablerar sig bland väljarna om att långa köer medför en betydande kostnad för att rösta i svenska val.

Referenser

- Angrist, Joshua D. & Pischke, Jörn-Steffen, 2009. *Mostly harmless econometrics: An empiricist's companion*. Princeton: Princeton University Press.
- Arceneaux, Kevin & Nickerson, David W., 2009. "Who Is Mobilized to Vote? A Re-Analysis of 11 Field Experiments", *American Journal of Political Science* 53(1), s. 1–16.
- Bauer, Robert F., Ginsberg, Benjamin L., Britton, Brian, Echevarria, Joe, Grayson, Trey, Lomax, Larry, Mayes, Michele Coleman, McGeehan, Ann, Patrick, Tammy & Christopher, Thomas, 2014. *The American Voting Experience: Report and Recommendations of the Presidential Commission on Election Administration*.
- Bendor, Jonathan, Diermeier, Daniel & Ting, Michael, 2003. "A Behavioral Model of Turnout", *American Political Science Review* 97(2), s. 261–280.
- Bhatti, Yosef, 2012. "Distance and Voting: Evidence from Danish Municipalities", *Scandinavian Political Studies* 35(2), s. 141–158.
- Blais, André, 2000. *To vote or not to vote? The merits and limits of rational choice theory*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Blais, André, Massicotte, Louis & Dobrzynska, Agnieszka, 2003. *Why is turnout higher in some countries than in others?* Ottawa: Elections Canada.
- Braconnier, Céline, Dormagen, Jean-Yves & Pons, Vincent, 2017. "Voter registration costs and disenfranchisement: experimental evidence from France", *American Political Science Review* 111(3), s. 584–604.
- Brady, Henry E. & McNulty, John E., 2011. "Turning out to vote: The costs of finding and getting to the polling place", *American Political Science Review* 105(1), s. 115–134.
- Buchan, Lizzy, 2019. "Long queues reported at polling stations as voters turn out for 'election of a lifetime'", *The Independent*, 2019-12-12, tillgänglig på <http://www.independent.co.uk>, citerad 2023-05-15.
- Burden, Barry C., Canon, David T., Mayer, Kenneth R. & Moynihan, Donald P., 2014. "Election Laws, Mobilization, and Turnout: The Unanticipated Consequences of Election Reform", *American Journal of Political Science* 58(1), s. 95–109.
- Burden, Barry C. & Neiheisel, Jacob R., 2013. "Election Administration and the Pure Effect of Voter Registration on Turnout", *Political Research Quarterly* 66(1), s. 77–90.
- Cancela, João & Geys, Benny, 2016. "Explaining voter turnout: A meta-analysis of national and subnational elections", *Electoral Studies* 42, s. 264–275.
- Cantoni, Enrico, 2020. "A Precinct Too Far: Turnout and Voting Costs", *American Economic Journal: Applied Economics* 12(1), s. 61–85.
- Carlsson Tenitskaja, Alexandra, Mattisson, Lisa, & Westerberg, Alfons, 2022. "Rösträkningen försenades på grund av långa köer", *Dagens Nyheter*, 2022-09-11, tillgänglig på <http://www.dn.se>, citerad 2023-05-14.
- Chen, M. Keith., Haggag, Kareem, Pope, Devin G., & Rohla, Ryne, 2022. "Racial disparities in voting wait times: evidence from smartphone data", *Review of Economics and Statistics* 104(6), s. 1341–1350.
- Clinton, Joshua D., Eubank, Nick, Fresh, Adriane, & Shepherd, Michael E., 2021. "Polling place changes and political participation: evidence from North Carolina presidential elections, 2008–2016", *Political Science Research and Methods* 9(4), s. 800–817.
- Cottrell, David, Herron, Michael C., & Smith, Daniel A., 2021. "Voting lines, equal treatment, and early voting check-in times in Florida", *State Politics Policy Quarterly* 21(2), s. 109–138.

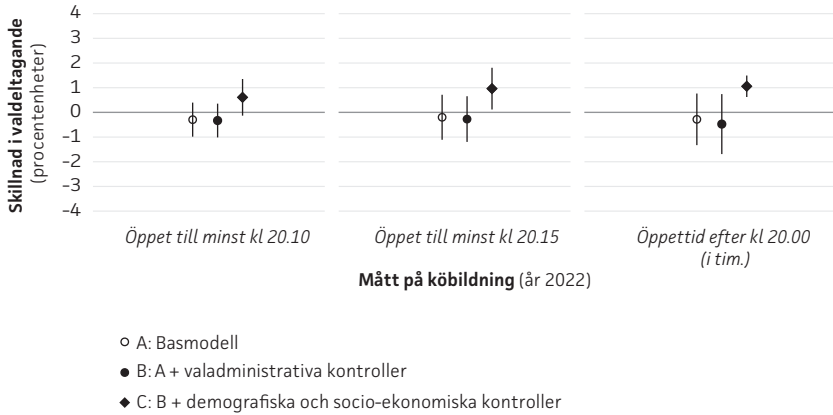
- Dahlberg, Stefan, Oscarsson, Henrik, & Öhrvall, Richard, 2008. "Förtida röstning i Sverige", Statistiska centralbyråns skriftserie Valundersökningar, Rapport nr 25. Göteborg: Livréna AB.
- Damsbo-Svendsen, Søren, & Hansen, Kasper M., 2023. "When the election rains out and how bad weather excludes marginal voters from turning out", *Electoral Studies* 81, s. 102573.
- Demir, Shamiram & Hyde-Price Aggestam, Rebecca, 2022. "Två gånger försökte han köa för att rösta till valet – men fick vända hem", *Partille Tidning*, 2022-09-08, tillgänglig på <https://www.partilletidning.se>, citerad 2023-05-14.
- Downs, Anthony, 1957. *An economic theory of democracy*. New York: Harper & Row.
- Finseraas, Henning, & Vernby, Kåre, 2014. "A mixed blessing for the left? Early voting, turnout and election outcomes in Norway", *Electoral Studies* 33, s. 278-291.
- Franklin, Mark N., 1996. "Electoral participation", s. 216-235 i Leduc, Laurence, Niemi, Richard, & Norris, Pippa (red.), *Comparing democracies: Elections and voting in global perspective*. Thousand Oaks: Sage.
- Gadd, Elin, Karlsson, Richard, Cederholm Lager, Anna, Oscarsson, Henrik, Oleskog Tryggvason, Per & Westman, Tobias, 2022. "Energivalet 2022. Analyser av valresultatet i 2022 års riksdagsval", Valforskningsprogrammets rapportserie 2022:9. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.
- Garmann, Sebastian, 2017. "The effect of a reduction in the opening hours of polling stations on turnout", *Public Choice* 171(1), s. 99-117.
- Geys, Benny, 2006. "Explaining voter turnout: A review of aggregate-level research", *Electoral Studies* 25(4), s. 637-663.
- Gidengil, Elisabeth, Wass, Hanna, & Valaste, Maria, 2016. "Political socialization and voting: The parent-child link in turnout", *Political Research Quarterly* 69(2), s. 373-383.
- Glynn, Adam N., & Kashin, Konstantin, 2017. "Front-Door Difference-in-Differences Estimators", *American Journal of Political Science* 61(4), s. 989-1002.
- Green, Donald P., McGrath, Mary C. & Aronow, Peter M., 2013. "Field Experiments and the Study of Voter Turnout", *Journal of Elections, Public Opinion and Parties* 23(1), s. 27-48.
- Gronke, Paul, Galanes-Rosenbaum, Eva & Miller, Peter A., 2007. "Early voting and turnout", *PS: Political Science Politics* 40(4), s. 639-645.
- Gustavsson, Louise, 2022. "Kommunen: Därför uppmanas örebroare att förtidsrösta i valet", *SVT Nyheter: Örebro*, 2022-08-20, tillgänglig på <https://www.svt.se>, citerad 2023-05-14.
- Harris, J. Andrew, 2021. "Election Administration, Resource Allocation, and Turnout: Evidence from Kenya", *Comparative Political Studies* 54(3-4), s. 623-651.
- Henderson, Ailsa & McEwen, Nicola, 2010. "A comparative analysis of voter turnout in regional elections", *Electoral Studies* 29(3), s. 405-416.
- Herron, Michael C. & Smith, Daniel A., 2016. "Precinct resources and voter wait times", *Electoral Studies* 42, s. 249-263.
- Highton, Benjamin, 2006. "Long Lines, Voting Machine Availability, and Turnout: The Case of Franklin County, Ohio in the 2004 Presidential Election", *PS: Political Science & Politics* 39(1), s. 65-68.
- Hällsten, Amanda, 2022. "Stor uppslutning till vallokalerna – långa köer", *Aftonbladet*, 2022-09-11, tillgänglig på <http://www.aftonbladet.se>, citerad 2023-05-14.

- Högström, John & Jerhov, Christian, 2022. "Röstmottagares syn på hur val genomförs i Sverige – En enkätundersökning genomförd efter 2022 års val till riksdag, region och kommun", Demicom, Rapport nr 52.
- Juhlin, Johan, 2022. "Kö i många vallokaler – så påverkar det rösträkningen", *SVT Nyheter: Uppsala*, 2022-09-11, tillgänglig på <http://www.svt.se>, citerad 2023-05-14.
- Kaplan, Ethan & Yuan, Haishan, 2020. "Early Voting Laws, Voter Turnout, and Partisan Vote Composition: Evidence from Ohio", *American Economic Journal: Applied Economics* 12(1), s. 32–60.
- King, Bridgett A., 2020. "Waiting to vote: the effect of administrative irregularities at polling locations and voter confidence", *Policy Studies* 41(2-3), s. 230–248.
- Larsson, Astrid, 2022a. "Kökaos till förtidsröstningen", *Expressen*, 2022-09-11, tillgänglig på <http://www.expressen.se>, citerad 2023-05-14.
- Larsson, Ulf, 2022b. "Köer vid vallokaler i Linköping", *SVT Nyheter: Öst*, 2022-09-11, tillgänglig på <http://www.svt.se>, citerad 2023-05-14.
- Martyr, Kate, 2021. "German election: Berlin voters face polling station chaos", *Deutsche Welle*, 2021-09-26, tillgänglig på <https://www.dw.com>, citerad 2023-05-15.
- Nie, Norman H., Junn, Jane & Stehlik-Barry, Kenneth, 1996. *Education and democratic citizenship in America*. Chicago: University of Chicago Press.
- Persson, Mikael, Sundell, Anders & Öhrvall, Richard, 2014. "Does Election Day weather affect voter turnout? Evidence from Swedish elections", *Electoral Studies* 33, s. 335–342.
- Pettigrew, Stephen, 2017. "The racial gap in wait times: why minority precincts are underserved by local election officials", *Political Science Quarterly* 132(3), s. 527–547.
- Pettigrew, Stephen, 2021. "The downstream consequences of long waits: How lines at the precinct depress future turnout", *Electoral Studies* 71, s. 102188.
- Plutzer, Eric, 2002. "Becoming a Habitual Voter: Inertia, Resources, and Growth in Young Adulthood", *American Political Science Review* 96(1), s. 41–56.
- Potrafke, Niklas & Roesel, Felix, 2020. "Opening hours of polling stations and voter turnout: Evidence from a natural experiment", *The Review of International Organizations* 15(1), s. 133–163.
- Prop. 2017/18:286. *Stärkt skydd för valhemligheten*. Tillgänglig på <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/08/prop.-201718286>.
- Quinlan, Stephen, 2015. "Facilitating the Electorate: A Multilevel Analysis of Election Timing, Registration Procedures, and Turnout", *Irish Political Studies* 30(4), s. 482–509.
- Riker, William H. & Ordeshook, Peter C., 1968. "A Theory of the Calculus of Voting", *American Political Science Review* 62(1), s. 25–42.
- Sandhammar, Lotta, 2022. "Långa köer till vallokalerna i Uppsala: "Ett misslyckande om folk inte röstar", *SVT Nyheter: Uppsala*, 2022-09-11, tillgänglig på <http://www.svt.se>, citerad 2023-05-14.
- SCB, 2023. "Valresultat riksdagsvalet 2022 respektive 2018, per valdistrikt med socioekonomiska indikatorer", Informationspanel. Data erhållna per e-post 2023-02-10 respektive 2023-02-16.
- SFS 2005:837. *Vallag*. Tillgänglig på https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/vallag-2005837_sfs-2005-837.

- Smets, Kaat & van Ham, Carolien, 2013. "The embarrassment of riches? A meta-analysis of individual-level research on voter turnout", *Electoral Studies* 32(2), s. 344–359.
- Stein, Robert M. et al., 2020. "Waiting to vote in the 2016 presidential election: Evidence from a multi-county study", *Political Research Quarterly* 73(2), s. 439–453.
- Stewart III, Charles H. & Ansolabehere, Stephen, 2013. *Waiting in line to vote*. VTP Working Paper 114, Caltech/MIT Voting Technology Project.
- Stockemer, Daniel, 2017. "What Affects Voter Turnout? A Review Article/Meta-Analysis of Aggregate Research", *Government and Opposition* 52(4), s. 698–722.
- Uppsala kommun, 2022. "Slipp kön: rösta här!", *Facebook*, 2022-09-11 (kl. 12.13), tillgänglig på <http://www.facebook.com>, citerad 2023-05-14.
- Valmyndigheten, 2019. "Erfarenheter från Europaparlamentsvalet 2019", Rapport. Sundbyberg: Valmyndigheten.
- Valmyndigheten, 2022. "Var ute i god tid när du ska rösta", Pressmeddelande, 2022-09-10, tillgänglig på www.valmyndigheten.se, citerad 2023-05-14.
- Valmyndigheten, 2023a. "Allmänhetens förtroende för valsystemet ökar", Pressmeddelande, 2023-03-07, tillgänglig på www.valmyndigheten.se, citerad 2023-05-14.
- Valmyndigheten, 2023b. "Eftervalsanalys för Sveriges kommuner", Enkätundersökning. Sundbyberg: Valmyndigheten.
- Valmyndigheten, 2023c. "Erfarenheter från valen 2022", Rapport. Sundbyberg: Valmyndigheten.
- Valmyndigheten, 2023d. "Valpresentationerna för 2022, 2018, 2014, 2010, samt 2006", Databas, tillgänglig på www.valmyndigheten.se.
- Valprovsnämnden, 2022. "Köer vid röstmottagning, presentation av Valu och preliminära valresultat innan röstmottagning avslutats m.m. – avslag. Valprovsnämndens beslut 2022:46 m.fl.", 2022-12-07, tillgänglig på <https://www.riksdagen.se/>, citerad 2023-05-14.
- Verba, Sidney, Lehman Schlozman, Kay & Brady, Henry E., 1995. *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wahlgren, Jennie, 2022. "Med knappt två timmar kvar – långa köer till vallokalen i Vivalda", *SVT Nyheter: Örebro*, 2022-09-11, tillgänglig på <https://www.svt.se>, citerad 2023-05-14.
- Walker, Hannah L., Herron, Michael C. & Smith, Daniel A., 2019. "Early Voting Changes and Voter Turnout: North Carolina in the 2016 General Election", *Political Behavior* 41(4), s. 841–869.
- Wolfinger, Raymond E. & Rosenstone, Steven J., 1980. *Who votes?* New Haven: Yale University Press.

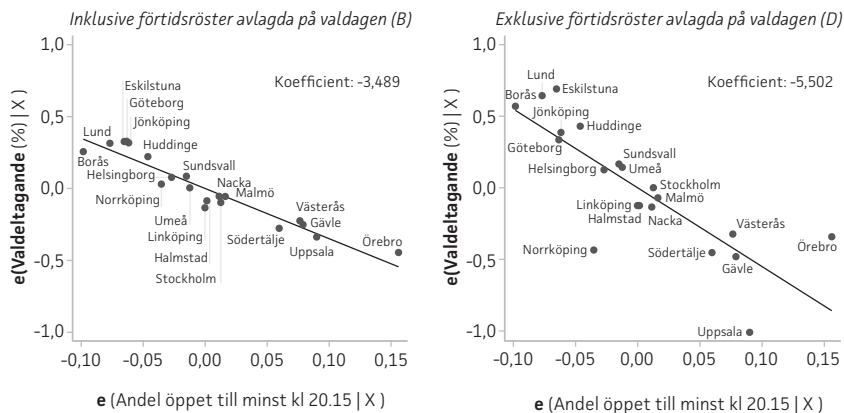
Appendix

Figur A.1. Placeboanalys av samband mellan köer under valdagen 2022 och valdeltagande på distriktsnivå 2018, vid kontroll för valdeltagandet 2014 (de 20 största kommunerna).

Not: Kluster-robusta standardfel på kommunnivå. 95-procentiga konfidensintervall. N = 912.

Figur A.2. Partiella korrelationsplotter för 20.15-måttet i modell B och D, Figur 7

Not: Dessa två plotter visar det partiella sambandet mellan valdeltagandet på kommunnivå 2022 (med respektive utan förtidsröster avlagda på valdagen) och den viktade andelen av valdistriktet som stängde kl 20.15 eller senare, betingat på samtliga övriga variabler som ingår i modell B och D, figur 7.

Tabell A.1. Resultat för de sex första modellerna i figur 5 (fortsätter på s. 951)

	(1) A	(2) B	(3) C
Upplevd köproblematik	-3,593 [‡] (0,728)	-3,054 [‡] (0,741)	-1,626 [‡] (0,572)
Öppet till minst kl 20.10			
Valdeltagande föregående val, RD (%)	1,392 [‡] (0,031)	1,416 [‡] (0,033)	0,865 [‡] (0,072)
Röstberättigade, RD		-0,002 [‡] (0,001)	-0,002 [‡] (0,001)
Delad vallokal och adress		0,066 (0,462)	0,331 (0,412)
Förändring i röstberättigade, RD (%)		-2,278 (1,768)	0,057 (1,361)
Genomsnittlig utbildningslängd 2018 (år)			-4,257 [‡] (1,263)
Andel sysselsatta 2018 (%)			5,277 (5,069)
Andel studerande 2018 (%)			36,256 [‡] (8,131)
Andel låginkomsttagare (%)			-0,141* (0,077)
Andel höginkomsttagare (%)			0,124 [‡] (0,034)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)			0,189 [‡] (0,082)
Andel i åldern 18-29 (%)			-0,002 (0,047)
Andel i åldern 65+ (%)			0,079 (0,052)
Andel utrikesfödda (%)			-0,237 [‡] (0,036)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)			0,341 (8,707)
Intercept	-36,394 [‡] (2,704)	-33,428 [‡] (3,164)	53,179 [‡] (13,670)
Observationer	227	227	227
Justerat R2	0,918	0,922	0,957

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01.

Tabell A.1. Resultat för de sex första modellerna i figur 5 (fortsättning)

	(4) A	(5) B	(6) C
Upplevd köproblematik			
Öppet till minst kl 20.10	-3,013 [‡] (0,744)	-2,668 [‡] (0,704)	-1,458 [‡] (0,497)
Valdeltagande föregående val, RD (%)	1,362 [‡] (0,031)	1,389 [‡] (0,032)	0,795 [‡] (0,066)
Röstberättigade, RD		-0,003 [‡] (0,001)	-0,002 [†] (0,001)
Delad vallokal och adress		-0,009 (0,453)	0,156 (0,358)
Förändring i röstberättigade, RD (%)		-1,257 (1,295)	0,579 (0,929)
Genomsnittlig utbildningslängd 2018 (år)			-3,482 [‡] (1,254)
Andel sysselsatta 2018 (%)			6,506 (4,722)
Andel studerande 2018 (%)			31,959 [‡] (7,915)
Andel låginkomsttagare (%)			-0,102 (0,065)
Andel höginkomsttagare (%)			0,103 [‡] (0,030)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)			0,169 [†] (0,081)
Andel i åldern 18-29 (%)			-0,015 (0,044)
Andel i åldern 65+ (%)			0,070 (0,050)
Andel utrikesfödda (%)			-0,238 [‡] (0,037)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)			-2,505 (8,288)
Intercept	-34,321 [‡] (2,737)	-31,995 [‡] (2,909)	49,057 [‡] (13,309)
Observationer	215	215	215
Justerat R2	0,903	0,910	0,950

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01.

Tabell A.2. Resultat för de sex sista modellerna i figur 5 (fortsätter på s. 953)

	(1) A	(2) B	(3) C
Upplevd köproblematik	-3,052 [‡] (0,984)	-2,633 [‡] (0,946)	-1,464 [†] (0,699)
Öppet till minst kl 20.10			
Valdeltagande föregående val, RD (%)	1,367 [‡] (0,031)	1,394 [‡] (0,032)	0,787 [‡] (0,065)
Röstberättigade, RD		-0,003 [‡] (0,001)	-0,002 [†] (0,001)
Delad vallokal och adress		0,089 (0,464)	0,235 (0,368)
Förändring i röstberättigade, RD (%)		-1,355 (1,283)	0,675 (0,924)
Genomsnittlig utbildningslängd 2018 (år)			-3,387 [‡] (1,258)
Andel sysselsatta 2018 (%)			6,364 (4,701)
Andel studerande 2018 (%)			31,683 [‡] (7,953)
Andel låginkomsttagare (%)			-0,093 (0,066)
Andel höginkomsttagare (%)			0,104 [‡] (0,031)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)			0,165 [†] (0,081)
Andel i åldern 18-29 (%)			-0,020 (0,045)
Andel i åldern 65+ (%)			0,069 (0,050)
Andel utrikesfödda (%)			-0,244 [‡] (0,037)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)			-2,723 (8,213)
Intercept	-34,780 [‡] (2,738)	-32,342 [‡] (2,915)	48,715 [‡] (13,388)
Observationer	215	215	215
Justerat R2	0,900	0,907	0,949

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01.

Tabell A.2. Resultat för de sex sista modellerna i figur 5 (fortsättning)

	(4) A	(5) B	(6) C
Upplevd köproblematik			
Öppet till minst kl 20.10	-4,942 [‡] (0,976)	-4,125 [‡] (1,125)	-2,106 [‡] (0,570)
Valdeltagande föregående val, RD (%)	1,373 [‡] (0,031)	1,395 [‡] (0,031)	0,795 [‡] (0,065)
Röstberättigade, RD		-0,003 [‡] (0,001)	-0,002 [†] (0,001)
Delad vallokal och adress		-0,097 (0,426)	0,124 (0,352)
Förändring i röstberättigade, RD (%)		-0,798 (1,315)	0,759 (0,921)
Genomsnittlig utbildningslängd 2018 (år)			-3,381 [‡] (1,256)
Andel sysselsatta 2018 (%)			5,402 (4,563)
Andel studerande 2018 (%)			29,301 [‡] (7,859)
Andel låginkomsttagare (%)			-0,093 (0,066)
Andel höginkomsttagare (%)			0,114 [‡] (0,031)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)			0,161 [†] (0,081)
Andel i åldern 18-29 (%)			-0,007 (0,044)
Andel i åldern 65+ (%)			0,058 (0,049)
Andel utrikesfödda (%)			-0,240 [‡] (0,038)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)			-2,657 (8,282)
Intercept	-35,165 [‡] (2,702)	-32,995 [‡] (2,902)	48,691 [‡] (13,470)
Observationer	215	215	215
Justerat R2	0,902	0,908	0,949

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01.

Tabell A.3. Resultat för de sex första modellerna i figur 6 (fortsätter på s. 955)

	(1)	(2)	(3)
	A	B	C
Öppet till minst kl 20.10	-2,366 [‡] (0,660)	-2,371 [‡] (0,649)	-1,190 [‡] (0,350)
Öppet till minst kl 20.15			
Valdeltagande föregående val, RD (%)	1,186 [‡] (0,031)	1,182 [‡] (0,036)	0,617 [‡] (0,062)
Röstberättigade, RD		0,001 (0,001)	0,001 (0,001)
Delad vallokal och adress		-0,086 (0,290)	0,132 (0,296)
Förändring i röstberättigade, RD (%)		-3,116 (3,351)	-0,541 (1,708)
Genomsnittlig utbildningslängd 2018 (år)			-2,829 [‡] (0,970)
Andel sysselsatta 2018 (%)			2,926 (2,867)
Andel studerande 2018 (%)			28,616 [‡] (3,479)
Andel låginkomsttagare (%)			-0,142 [†] (0,059)
Andel höginkomsttagare (%)			0,092 [‡] (0,012)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)			0,140 [†] (0,060)
Andel i åldern 18-29 (%)			-0,050* (0,027)
Andel i åldern 65+ (%)			0,038 (0,025)
Andel utrikesfödda (%)			-0,252 [‡] (0,035)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)			0,202 (6,254)
Intercept	-18,994 [‡] (2,684)	-16,854 [‡] (4,529)	60,369 [‡] (16,499)
Observationer	1254	1254	1254
Justerat R2	0,908	0,910	0,950

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01,

Tabell A.3. Resultat för de sex första modellerna i figur 6 (fortsättning)

	(4)	(5)	(6)
	A	B	C
Öppet till minst kl 20.10			
Öppet till minst kl 20.15	-2,990 [‡] (0,738)	-3,043 [‡] (0,738)	-1,679 [‡] (0,487)
Valdeltagande föregående val, RD (%)	1,187 [‡] (0,031)	1,182 [‡] (0,037)	0,617 [‡] (0,062)
Röstberättigade, RD		0,001 (0,001)	0,001 (0,001)
Delad vallokal och adress		-0,107 (0,290)	0,152 (0,284)
Förändring i röstberättigade, RD (%)		-3,162 (3,383)	-0,550 (1,724)
Genomsnittlig utbildningslängd 2018 (år)			-2,804 [‡] (0,963)
Andel sysselsatta 2018 (%)			2,619 (2,784)
Andel studerande 2018 (%)			28,802 [‡] (3,477)
Andel låginkomsttagare (%)			-0,142 [†] (0,058)
Andel höginkomsttagare (%)			0,091 [‡] (0,012)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)			0,140 [†] (0,060)
Andel i åldern 18-29 (%)			-0,054 [*] (0,027)
Andel i åldern 65+ (%)			0,034 (0,023)
Andel utrikesfödda (%)			-0,252 [‡] (0,035)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)			0,026 (6,280)
Intercept	-19,049 [‡] (2,722)	-16,879 [‡] (4,587)	60,275 [‡] (16,438)
Observationer	1254	1254	1254
Justerat R2	0,908	0,910	0,950

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01,

Tabell A.4. Resultat för de tre sista modellerna i figur 6 samt de tre första i figur A.1 (fortsätter på s. 957)

	(1) A	(2) B	(3) C
Öppet till minst kl 20.10			
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)	-3,208 [‡] (0,496)	-3,264 [‡] (0,479)	-1,521 [‡] (0,277)
Valdeltagande föregående val, RD (%)	1,187 [‡] (0,031)	1,182 [‡] (0,037)	0,615 [‡] (0,061)
Röstberättigade, RD		0,001 (0,001)	0,001 (0,001)
Delad vallokal och adress		-0,157 (0,288)	0,068 (0,303)
Förändring i röstberät- tigade, RD (%)		-3,010 (3,376)	-0,475 (1,718)
Genomsnittlig utbildnings- längd 2018 (år)			-2,794 [†] (0,991)
Andel sysselsatta 2018 (%)			2,718 (2,780)
Andel studerande 2018 (%)			28,370 [‡] (3,381)
Andel låginkomsttagare (%)			-0,143 [†] (0,058)
Andel höginkomsttagare (%)			0,091 [‡] (0,012)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)			0,138 [†] (0,062)
Andel i åldern 18-29 (%)			-0,050* (0,028)
Andel i åldern 65+ (%)			0,036 (0,023)
Andel utrikesfödda (%)			-0,253 [‡] (0,035)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)			0,082 (6,364)
Intercept	-19,066 [‡] (2,735)	-17,048 [‡] (4,571)	60,316 [‡] (16,569)
Observationer	1 254	1 254	1 254
Justerat R2	0,907	0,909	0,949

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01.

Tabell A.4. Resultat för de tre sista modellerna i figur 6 samt de tre första i figur A.1 (fortsättning)

	(4) A	(5) B	(6) C
Öppet till minst kl 20.10	-0,294 (0,326)	-0,330 (0,323)	0,610 (0,350)
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)			
Valdeltagande föregående val, RD (%)	0,941 [‡] (0,028)	0,943 [‡] (0,026)	0,557 [‡] (0,046)
Röstberättigade, RD		0,002 [‡] (0,001)	0,001 (0,000)
Delad vallokal och adress			
Förändring i röstberät- tigade, RD (%)		-0,005 [†] (0,002)	-0,002* (0,001)
Genomsnittlig utbildnings- längd 2018 (år)			0,488 (0,544)
Andel sysselsatta 2018 (%)			16,878 [†] (7,180)
Andel studerande 2018 (%)			19,547 [‡] (3,882)
Andel låginkomsttagare (%)			-0,033 (0,061)
Andel höginkomsttagare (%)			0,083 [‡] (0,013)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)			-0,041 (0,036)
Andel i åldern 18-29 (%)			-0,033 (0,025)
Andel i åldern 65+ (%)			0,148 [†] (0,065)
Andel utrikesfödda (%)			-0,134 [‡] (0,010)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)			8,604* (4,066)
Intercept	5,807 [†] (2,445)	3,822* (2,103)	14,633 (10,919)
Observationer	912	912	912
Justerat R2	0,894	0,898	0,939

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01.

Tabell A.5. Resultat för de sex sista modellerna i figur A.1 (fortsätter på s. 959)

	(1) A	(2) B	(3) C
Öppet till minst kl 20.15	-0,198 (0,430)	-0,271 (0,437)	0,963 [†] (0,399)
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)			
Valdeltagande föregående val, RD (%)	0,941 [‡] (0,028)	0,944 [‡] (0,026)	0,557 [‡] (0,046)
Röstberättigade, RD		0,002 [‡] (0,001)	0,001 (0,000)
Förändring i Röstberättigade, RD		-0,005 [†] (0,002)	-0,002 [†] (0,001)
Genomsnittlig utbildnings- längd 2018 (år)			0,491 (0,532)
Andel sysselsatta 2018 (%)			16,907 [†] (7,194)
Andel studerande 2018 (%)			19,481 [‡] (3,842)
Andel låginkomsttagare (%)			-0,033 (0,060)
Andel höginkomsttagare (%)			0,083 [‡] (0,013)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)			-0,042 (0,035)
Andel i åldern 18-29 (%)			-0,033 (0,025)
Andel i åldern 65+ (%)			0,149 [†] (0,065)
Andel utrikesfödda (%)			-0,134 [‡] (0,010)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)			8,571* (4,090)
Intercept	5,789 [†] (2,469)	3,805* (2,121)	14,683 (10,857)
Observationer	912	912	912
Justerat R2	0,894	0,898	0,939

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01.

Tabell A.5. Resultat för de sex sista modellerna i figur A.1 (fortsättning)

	(4) A	(5) B	(6) C
Öppet till minst kl 20.15			
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)	-0,281 (0,493)	-0,474 (0,573)	1,058 [‡] (0,205)
Valdeltagande föregående val, RD (%)	0,941 [‡] (0,028)	0,944 [‡] (0,026)	0,557 [‡] (0,046)
Röstberättigade, RD		0,002 [‡] (0,001)	0,001 (0,000)
Förändring i Röstberättigade, RD		-0,005 [†] (0,002)	-0,002 [†] (0,001)
Genomsnittlig utbildnings- längd 2018 (år)			0,482 (0,543)
Andel sysselsatta 2018 (%)			16,878 [†] (7,210)
Andel studerande 2018 (%)			19,681 [‡] (3,886)
Andel låginkomsttagare (%)			-0,034 (0,061)
Andel höginkomsttagare (%)			0,083 [‡] (0,014)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)			-0,041 (0,036)
Andel i åldern 18-29 (%)			-0,033 (0,025)
Andel i åldern 65+ (%)			0,149 [†] (0,065)
Andel utrikesfödda (%)			-0,134 [‡] (0,010)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)			8,652 [†] (4,004)
Intercept	5,786 [†] (2,467)	3,791 [*] (2,116)	14,781 (10,987)
Observationer	912	912	912
Justerat R2	0,894	0,898	0,939

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01.

Tabell A.6. Resultat för de sex första modellerna i figur 7 (fortsätter på s. 961)

	(1)	(2)	(3)
	A	B	A
Öppet till minst kl 20.10	-2,658 [‡] (0,610)	-2,906 [‡] (0,523)	
Öppet till minst kl 20.15			-3,273 [‡] (0,814)
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)			
Valdeltagande föregående val, RD (%)	1,321 [‡] (0,018)	1,005 [‡] (0,098)	1,322 [‡] (0,018)
Röstberättigade, RD		-0,000 [†] (0,000)	
Genomsnittlig utbildnings- längd 2018 (år)		-0,828 (1,438)	
Andel sysselsatta 2018 (%)		10,941 (5,768)	
Andel studerande 2018 (%)		-6,980 (14,273)	
Andel låginkomsttagare (%)		0,297 [‡] (0,062)	
Andel höginkomsttagare (%)		0,063 [*] (0,027)	
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)		0,065 (0,099)	
Andel i åldern 18-29 (%)		-0,037 (0,122)	
Andel i åldern 65+ (%)		-0,043 (0,062)	
Andel utrikesfödda (%)		-0,137 [‡] (0,019)	
Andel med rösträtt enbart till KF (%)		-6,141 (10,248)	
Intercept	-31,214 [‡] (1,569)	-4,061 (15,656)	-31,403 [‡] (1,556)
Observationer	20	20	20
Justerat R2	0,993	0,999	0,994

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01. I dessa modeller är utfallsvariabeln det totala valdeltagandet i kommunen 2022.

Tabell A.6. Resultat för de sex första modellerna i figur 7 (fortsättning)

	(4) B	(5) A	(6) B
Öppet till minst kl 20.10			
Öppet till minst kl 20.15	-3,489 [‡] (0,509)		
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)		-4,116 [‡] (0,921)	-4,757 [‡] (0,761)
Valdeltagande föregående val, RD (%)	1,002 [‡] (0,065)	1,320 [‡] (0,018)	0,993 [‡] (0,083)
Röstberättigade, RD	-0,000 [†] (0,000)		-0,000 [†] (0,000)
Genomsnittlig utbildnings- längd 2018 (år)	-0,568 (0,942)		-1,094 (1,309)
Andel sysselsatta 2018 (%)	9,948* (4,221)		11,212* (5,080)
Andel studerande 2018 (%)	-5,240 (9,939)		-6,547 (12,561)
Andel låginkomsttagare (%)	0,269 [‡] (0,069)		0,304 [‡] (0,055)
Andel höginkomsttagare (%)	0,062 [†] (0,022)		0,070 [†] (0,024)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)	0,043 (0,061)		0,074 (0,088)
Andel i åldern 18-29 (%)	-0,030 (0,094)		-0,022 (0,107)
Andel i åldern 65+ (%)	-0,045 (0,042)		-0,037 (0,055)
Andel utrikesfödda (%)	-0,132 [‡] (0,015)		-0,145 [‡] (0,017)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)	-7,647 (7,054)		-5,906 (8,670)
Intercept	-5,622 (10,932)	-31,091 [‡] (1,586)	-0,772 (13,974)
Observationer	20	20	20
Justerat R2	1,000	0,993	1,000

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01. I dessa modeller är utfallsvariabeln det totala valdeltagandet i kommunen 2022.

Tabell A.7. Resultat för de sex sista modellerna i figur 7 (fortsätter på s. 963)

	(1) C	(2) D	(3) C
Öppet till minst kl 20.10	-4,103 [†] (1,474)	-4,706 [†] (1,715)	
Öppet till minst kl 20.15			-4,872 [†] (1,986)
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)			
Valdeltagande föregående val, RD (%)	1,327 [‡] (0,033)	0,666 [†] (0,188)	1,330 [‡] (0,032)
Röstberättigade, RD		-0,000 [†] (0,000)	
Genomsnittlig utbildningslängd 2018 (år)		-3,866 (2,607)	
Andel sysselsatta 2018 (%)		20,595* (9,640)	
Andel studerande 2018 (%)		-1,792 (30,795)	
Andel låginkomsttagare 2018 (%)		0,020 (0,164)	
Andel höginkomsttagare 2018 (%)		0,086 (0,084)	
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)		0,343* (0,175)	
Andel i åldern 18-29 (%)		0,341 (0,310)	
Andel i åldern 65+ (%)		0,257 (0,143)	
Andel utrikesfödda (%)		-0,061 (0,049)	
Andel med rösträtt enbart till KF (%)		-42,821 [†] (15,049)	
Intercept	-32,528 [‡] (2,899)	39,235 (35,063)	-32,856 [‡] (2,857)
Observationer	20	20	20
Justerat R2	0,985	0,996	0,985

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01. I dessa modeller är utfallsvariabeln det totala valdeltagandet i kommunen undantaget förtidsröster avlagda valdagen 2022.

Tabell A.7. Resultat för de sex sista modellerna i figur 7 (fortsättning)

	(4)	(5)	(6)
	D	C	D
Öppet till minst kl 20.10			
Öppet till minst kl 20.15	-5,502* (2,270)		
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)		-6,260 [†] (2,385)	-7,618 [†] (2,783)
Valdeltagande föregående val, RD (%)	0,666 [‡] (0,176)	1,325 [‡] (0,034)	0,649 [†] (0,182)
Röstberättigade, RD	-0,000 [†] (0,000)		-0,000 [†] (0,000)
Genomsnittlig utbildningslängd 2018 (år)	-3,371 (2,292)		-4,256 (2,562)
Andel sysselsatta 2018 (%)	18,634* (9,347)		20,863* (9,219)
Andel studerande 2018 (%)	0,700 (30,488)		-1,204 (29,911)
Andel låginkomsttagare 2018 (%)	-0,028 (0,180)		0,030 (0,159)
Andel höginkomsttagare 2018 (%)	0,083 (0,077)		0,096 (0,084)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)	0,304* (0,149)		0,356* (0,166)
Andel i åldern 18-29 (%)	0,350 (0,292)		0,364 (0,303)
Andel i åldern 65+ (%)	0,250 (0,137)		0,263 (0,139)
Andel utrikesfödda (%)	-0,052 (0,045)		-0,073 (0,049)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)	-44,952 [†] (13,437)		-42,343 [†] (13,974)
Intercept	36,011 (32,841)	-32,360 [‡] (3,019)	44,184 (34,912)
Observationer	20	20	20
Justerat R2	0,996	0,985	0,996

Not: * $p < 0,10$, [†] $p < 0,05$, [‡] $p < 0,01$. I dessa modeller är utfallsvariabeln det totala valdeltagandet i kommunen undantaget förtidsröster avlagda valdagen 2022.

Tabell A.8. Resultat för känslighetsanalyser (1) (fortsätter på s. 965)

	(1) C	(2) C	(3) C	(4) C
Upplevd köproblematik (inkl. ordf)	-1,306* (0,688)			
Upplevd köproblematik		-1,431 [‡] (0,543)	-1,406 [†] (0,673)	
Inkl. köer som inte skapade irritation				-0,217 (0,758)
Öppet till minst kl 20.10				
Öppet till minst kl 20.15				
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)				
Valdeltagande föregående val, RD (%)	0,864 [‡] (0,072)	0,820 [‡] (0,062)	0,620 [‡] (0,099)	0,606 [‡] (0,100)
Röstberättigade, RD	-0,002 [†] (0,001)	-0,002 [†] (0,001)	0,000 (0,001)	0,000 (0,001)
Delad vallokal och adress	0,292 (0,412)	0,279 (0,363)	-0,252 (0,692)	-0,461 (0,746)
Förändring i röstberättigade, RD (%)	0,040 (1,387)	0,471 (0,952)	-0,114 (1,101)	-0,123 (1,312)
Genomsnittlig utbildningslängd 2018 (år)	-4,107 [‡] (1,271)	-3,850 [‡] (1,208)	-2,618 (1,841)	-2,414 (1,875)
Andel sysselsatta 2018 (%)	4,798 (5,098)	5,511 (4,436)	9,736 (10,025)	8,937 (9,920)
Andel studerande 2018 (%)	35,296 [‡] (8,239)	34,551 [‡] (7,730)	26,542* (13,577)	21,891* (12,820)
Andel låginkomsttagare (%)	-0,134* (0,078)	-0,130* (0,067)	0,016 (0,095)	0,031 (0,095)
Andel höginkomsttagare (%)	0,126 [‡] (0,035)	0,125 [‡] (0,031)	0,166 [‡] (0,040)	0,159 [‡] (0,041)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)	0,177 [†] (0,084)	0,167 [†] (0,077)	0,118 (0,103)	0,111 (0,108)
Andel i åldern 18-29 (%)	-0,002 (0,047)	0,004 (0,047)	-0,029 (0,085)	-0,016 (0,084)
Andel i åldern 65+ (%)	0,078 (0,052)	0,075 (0,048)	0,071 (0,097)	0,064 (0,100)
Andel utrikesfödda (%)	-0,237 [‡] (0,037)	-0,224 [‡] (0,036)	-0,230 [‡] (0,051)	-0,246 [‡] (0,052)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)	-0,168 (8,778)	-5,153 (8,044)	-12,168 (7,891)	-10,537 (7,922)
Intercept	52,014 [‡] (13,853)	51,638 [‡] (12,962)	48,722 [‡] (18,338)	48,578 [‡] (18,309)
Observationer	227	227	89	89
Justerat R2	0,956	0,951	0,947	0,944

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01. I modell 1 inkluderas ordföranden och vice ordföranden i beräkningen av andelen röstmottagare i distriktet som upplevde problematiska köer. I modell 2 görs skattningarna utan vikter. I modell 3 och 4 sker analysen på enbart Uppsalas valdistrikt 2022, och i den senare vidgas måttet till att omfatta även de röstmottagare som upplevde att det förekom köer under stora delar av dagen men att dessa skapade ingen eller liten irritation. I modell 4–6 inkluderas de distrikt där gränserna har dragits om i analysen av de 20 största kommunerna.

Tabell A.8. Resultat för känslighetsanalyser (1) (fortsättning)

	(5) C	(6) C	(7) C
Upplevd köproblematik (inkl. ordf)			
Upplevd köproblematik			
Inkl. köer som inte skapade irritation			
Öppet till minst kl 20.10	-0,834 [‡] (0,229)		
Öppet till minst kl 20.15		-1,134 [‡] (0,316)	
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)			-1,282 [‡] (0,334)
Valdeltagande föregående val, RD (%)	0,560 [‡] (0,049)	0,560 [‡] (0,048)	0,560 [‡] (0,048)
Röstberättigade, RD	0,000 (0,001)	0,000 (0,001)	0,000 (0,001)
Delad vallokal och adress	0,022 (0,275)	0,027 (0,272)	0,000 (0,279)
Förändring i röstberät- tigade, RD (%)	0,277 (0,662)	0,298 (0,661)	0,319 (0,656)
Genomsnittlig utbildnings- längd 2018 (år)	-3,522 [‡] (0,519)	-3,508 [‡] (0,519)	-3,502 [‡] (0,522)
Andel sysselsatta 2018 (%)	-0,490 (1,957)	-0,636 (1,912)	-0,592 (1,950)
Andel studerande 2018 (%)	23,833 [‡] (3,544)	23,814 [‡] (3,571)	23,708 [‡] (3,554)
Andel låginkomsttagare (%)	-0,169 [‡] (0,043)	-0,168 [‡] (0,042)	-0,170 [‡] (0,042)
Andel höginkomsttagare (%)	0,099 [‡] (0,014)	0,099 [‡] (0,014)	0,099 [‡] (0,014)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)	0,189 [‡] (0,032)	0,189 [‡] (0,032)	0,188 [‡] (0,032)
Andel i åldern 18-29 (%)	-0,011 (0,023)	-0,012 (0,024)	-0,011 (0,023)
Andel i åldern 65+ (%)	-0,006 (0,021)	-0,007 (0,020)	-0,007 (0,020)
Andel utrikesfödda (%)	-0,279 [‡] (0,024)	-0,279 [‡] (0,024)	-0,280 [‡] (0,024)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)	-0,122 (5,549)	-0,182 (5,578)	-0,167 (5,591)
Intercept	75,806 [‡] (8,299)	75,677 [‡] (8,231)	75,713 [‡] (8,283)
Observationer	1 921	1 921	1 921
Justerat R2	0,943	0,943	0,943

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01. I modell 1 inkluderas ordföranden och vice ordföranden i beräkningen av andelen röstmottagare i distriktet som upplevde problematiska köer. I modell 2 görs skattningarna utan vikter. I modell 3 och 4 sker analysen på enbart Uppsalas valdistrikt 2022, och i den senare vidgas måttet till att omfatta även de röstmottagare som upplevde att det förekom köer under stora delar av dagen men att dessa skapade ingen eller liten irritation. I modell 4-6 inkluderas de distrikt där gränserna har dragits om i analysen av de 20 största kommunerna.

Tabell A.9. Resultat för känslighetsanalyser (2) (fortsätter på s. 967)

	(1)	(2)	(3)	(4)
	C	C	C	C
Öppet till minst kl 20.10	-1,079 [‡] (0,338)			-1,173 ⁺ (0,414)
Öppet till minst kl 20.15		-1,650 [‡] (0,525)		
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)			-1,843 [‡] (0,530)	
Kommunenkat: Köer kl 20.00				
Kommunenkat: Problem med långa köer				
Valdeltagande föregående val, RD (%)	0,491 [‡] (0,060)	0,495 [‡] (0,062)	0,491 [‡] (0,059)	
Valdeltagande två val tidigare, RD (%)	0,084 ⁺ (0,035)	0,082 ⁺ (0,035)	0,085 ⁺ (0,035)	
Röstberättigade, RD	0,001 (0,001)	0,001 (0,001)	0,001 (0,001)	-0,000 (0,001)
Delad vallokal och adress	-0,124 (0,214)	-0,092 (0,200)	-0,165 (0,219)	0,124 (0,293)
Förändring i röstberättigade, RD	-1,912 (3,051)	-1,840 (3,051)	-1,923 (3,072)	0,372 (1,019)
Genomsnittlig utbildnings- längd 2018 (år)	-2,586 ⁺ (0,899)	-2,590 [‡] (0,876)	-2,591 ⁺ (0,920)	-3,091 [‡] (0,866)
Andel sysselsatta 2018 (%)	-0,018 (4,869)	-0,286 (4,838)	-0,258 (4,819)	7,210 (4,183)
Andel studerande 2018 (%)	18,530 [‡] (4,147)	18,495 [‡] (4,199)	17,901 [‡] (4,181)	27,405 [‡] (3,270)
Andel låginkomsttagare (%)	-0,118 ⁺ (0,053)	-0,118 ⁺ (0,052)	-0,115 ⁺ (0,053)	-0,070 (0,050)
Andel höginkomsttagare (%)	0,125 [‡] (0,027)	0,123 [‡] (0,027)	0,124 [‡] (0,027)	0,082 [‡] (0,020)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)	0,173 [‡] (0,054)	0,176 [‡] (0,053)	0,175 [‡] (0,054)	0,165 [‡] (0,057)
Andel i åldern 18-29 (%)	0,052 (0,054)	0,048 (0,054)	0,052 (0,055)	-0,071 ⁺ (0,033)
Andel i åldern 65+ (%)	0,011 (0,036)	0,007 (0,036)	0,007 (0,035)	0,049 (0,037)
Andel utrikesfödda (%)	-0,286 [‡] (0,028)	-0,284 [‡] (0,029)	-0,286 [‡] (0,028)	-0,183 [‡] (0,015)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)	4,881 (5,422)	4,800 (5,479)	5,050 (5,469)	-29,974 [‡] (2,310)
Valdeltagande föregående val, KF (%)				0,674 [‡] (0,019)
Intercept	40,922 (44,327)	43,392 (40,198)	45,603 (43,062)	54,037 [‡] (10,693)
Observationer	1 102	1 102	1 102	1 254
Justerat R2	0,957	0,957	0,957	0,967

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01. Modell 1–3 kontrollerar för valdeltagandet 2014, röstandelen 2018 för de åtta riksdagspartierna samt övriga partier, samt andelen sysselsatta i 21 näringsgrenar 2018 (dessa koefficienter utelämnas här). I modell 4–6 är utfallsvariabeln valdeltagandet i kommunvalet istället för riksdagsvalet. Modell 7 och 8 replikerar modell B i kommunnivåanalysen, men denna gång för de 256 kommuner som svarade på Valmyndighetens (2023) eftervalsenkät.

Tabell A.9. Resultat för känslighetsanalyser (2) (fortsättning)

	(5)	(6)	(7)	(8)
	C	C	B	B
Öppet till minst kl 20.10				
Öppet till minst kl 20.15	-1,561 [†] (0,587)			
Öppettid efter kl 20.00 (i tim.)		-1,714 [†] (0,616)		
Kommunenkat: Köer kl 20.00			-0,286 [‡] (0,090)	
Kommunenkat: Problem med långa köer				-0,232 [‡] (0,087)
Valdeltagande föregående val, RD (%)			0,968 [‡] (0,031)	0,973 [‡] (0,031)
Valdeltagande två val tidigare, RD (%)				
Röstberättigade, RD	-0,000 (0,001)	-0,000 (0,001)	-0,000 (0,000)	-0,000 (0,000)
Delad vallokal och adress	0,138 (0,287)	0,065 (0,287)		
Förändring i röstberättigade, RD	0,361 (1,032)	0,448 (1,011)		
Genomsnittlig utbildnings- längd 2018 (år)	-3,061 [‡] (0,859)	-3,066 [‡] (0,879)	-0,749 (0,504)	-0,927 [*] (0,500)
Andel sysselsatta 2018 (%)	6,899 (4,119)	7,019 (4,129)	1,103 (1,844)	0,948 (1,854)
Andel studerande 2018 (%)	27,538 [‡] (3,206)	27,165 [‡] (3,038)	-11,953 [†] (5,340)	-12,045 [†] (5,325)
Andel låginkomsttagare (%)	-0,070 (0,050)	-0,071 (0,049)	0,054 (0,036)	0,046 (0,036)
Andel höginkomsttagare (%)	0,081 [‡] (0,019)	0,081 [‡] (0,019)	-0,015 (0,019)	-0,021 (0,019)
Andel med eftergymnasial utb., 3 år (%)	0,165 [‡] (0,057)	0,164 [†] (0,058)	0,113 [‡] (0,037)	0,128 [‡] (0,038)
Andel i åldern 18-29 (%)	-0,075 [†] (0,033)	-0,072 [†] (0,033)	-0,048 (0,045)	-0,063 (0,045)
Andel i åldern 65+ (%)	0,045 (0,036)	0,046 (0,035)	-0,024 (0,026)	-0,028 (0,026)
Andel utrikesfödda (%)	-0,183 [‡] (0,015)	-0,184 [‡] (0,015)	-0,138 [‡] (0,013)	-0,138 [‡] (0,013)
Andel med rösträtt enbart till KF (%)	-30,138 [‡] (2,370)	-30,097 [‡] (2,330)	0,921 (2,364)	1,441 (2,364)
Valdeltagande föregående val, KF (%)	0,675 [‡] (0,019)	0,674 [‡] (0,020)		
Intercept	53,948 [‡] (10,694)	53,894 [‡] (10,798)	9,736 (6,633)	11,774 [*] (6,579)
Observationer	1254	1254	256	256
Justerat R2	0,967	0,967	0,958	0,958

Not: * p < 0,10, † p < 0,05, ‡ p < 0,01. Modell 1–3 kontrollerar för valdeltagandet 2014, röstandelen 2018 för de åtta riksdagspartierna samt övriga partier, samt andelen sysselsatta i 21 näringsgrenar 2018 (dessa koefficienter utelämnas här). I modell 4–6 är utfallsvariabeln valdeltagandet i kommunvalet istället för riksdagsvalet. Modell 7 och 8 replikerar modell B i kommunnivåanalysen, men denna gång för de 256 kommuner som svarade på Valmyndighetens (2023) eftervalsenkät.

Länsstyrelsen
Västra GötalandUtgåva
2023:5

Val till Europaparlamentet 2024

Informationsbrev från Länsstyrelsen Västra Götaland

Hej

På Länsstyrelsen fortsätter arbetet med förberedelserna inför europaparlamentsvalet 2024. Vi har varit på Valmyndighetens valkonferens där samtliga Länsstyrelser deltog. Det diskuterades dels om det närmast kommande valet dels framåtblickar inför de allmänna valen 2026 och vilka utmaningar som finns för genomförande av val på ett öppet, säkert och demokratiskt sätt.

SKRs Nationella valkonferens 2023

Kom ihåg att anmäla er senast idag till SKRs valkonferens som hålls den 5 oktober. Se mer information [här](#).

Digital informationsträff 11 oktober 2023

Den 11 oktober klockan 09.30-11.00 är ni välkomna att delta på en digital informationsträff för kommunerna i Västra Götaland. Träffen riktar sig till både valnämnd och valkansli. Vi har valt att hålla denna första träff digitalt även i år, då det var ett uppskattat upplägg senast.

Exempel på innehåll vid informationsträffen:

- viktiga datum inför kommande EU-val
- valnämndens uppgifter
- röstmottagningsställen – viktiga faktorer
- Valid
- valmyndighetens ställningstagande.

Tanken är att det också ska finnas tid för frågor. Finns det något särskilt ni vill att vi tar upp får ni gärna uppmärksamma oss på det så snart som möjligt!

Ingen anmälan krävs utan ni ansluter till mötet via möteslänken nedan. Då det finns en begränsning för hur många som kan ansluta till ett Skype-möte ser vi gärna att ni sitter tillsammans och kopplar upp er för att så många som möjligt ska kunna ta del av informationen.

[Länk till informationsträff 11 oktober – Skype](#)

Detta informationsbrev riktar sig till valnämnd och valkansli vid kommuner i Västra Götalands län. Brevet skickas ut en gång i månaden.

Avsändare: valadministrationen, Länsstyrelsen Västra Götaland. **Kontakt:** val.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Information från Valmyndigheten

Valmyndighetens handbok för kommuner inför EU-valet 2024 har nu publicerats på Valcentralen, se länk nedan. Del 2 i handledningen i valgeografi och manualer för Valid kommer att publiceras nu under oktober. Uppdateringar från valmyndigheten och handledningar hittar ni alltid på Valmyndighetens webbplats Valcentralen.

[Kommun | Valcentralen](#)

Utbildningsdagen den 15 december 2023

Årets utbildning kommer att hållas i Hörsalen i Länsstyrelsens lokaler i Göteborg den 15 december. Mer information om denna dag kommer längre fram men reservera gärna dagen redan nu. Informationen kommer att komma i våra informationsbrev men kan även ses i Länsstyrelsens kalendarium där det även finns möjlighet att anmäla er redan nu. Länsstyrelsens kalendarium hittar ni [här](#).

Om någon av er kommuner vill dela med er av ett framgångsrikt arbetssätt eller liknande får ni gärna höra av er till oss så kan vi avsätta en del av dagen till er.

Kontaktuppgifter

Ni når oss alltid via val.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Med vänlig hälsning

Valadministrationen på Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Vi påminner som alltid om att hålla era kontaktuppgifter uppdaterade. Länsstyrelsen önskar i första hand kommunicera med funktionsadresser oberoende av person. Meddela oss om någon e-postadress ska tas bort eller läggas till i vår lista.

Valmyndighetens nyhetsbrev 2023:10V

Det här nyhetsbrevet innehåller:

- Trycka egna handledningar
- Stöd i arbetet med valsäkerhet på Valcentralen
- Incidenter vid valen 2022
- Handledningen för valgeografi är publicerad
- Statsbidraget för EU-valet är ännu inte beslutat

Trycka egna handledningar

Om er kommun på egen hand vill trycka handledningar för röstmottagare och ordförande finns möjligheten att få Valmyndighetens framtagna handledningar i Word-format. Handledningarna för röstmottagare och ordförande kommer vara klara i digitalt format i början på december i år.

Mejla valadm@val.se om ni är intresserade av detta så återkommer vi med mer information!

Stöd i arbetet med valsäkerhet på Valcentralen

På Valcentralen finns nu mycket att ta del av inom området valsäkerhet inför det kommande EU-valet 2024. På valsäkerhetssidan hittar du:

- Digital utbildning i valsäkerhet
- Handledning i verksamhetsskyddsanalys
- Wordmall för verksamhetsskyddsanalys
- Dimensionerande hotbild inför EU-valet
- Tips och erfarenheter från kommuner gällande valsäkerhet
- Fyra studier: Hot mot svenska val, Incidenter under 2018 och 2019, Rättsligt ramverk för att bemöta påverkan genom information samt Digitala diskussioner under valen 2022

Vi rekommenderar att börja med den digitala utbildningen i valsäkerhet. Den togs fram inför valen 2022 men är högst aktuell även inför EU-valet. Nästa steg är att starta arbetet med kommunens verksamhetsskyddsanalys (eller risk- och sårbarhetsanalys). Som stöd i detta arbete rekommenderar vi er att ta hjälp av kommunens interna kompetenser vad gäller beredskaps- och säkerhetsfrågor. Andra kompetenser som kan vara till stor nytta i det förberedande arbetet är exempelvis IT-säkerhet, HR och kommunikation. Att samverka inom kommunen och inom de nätverk kommunen har är ytterligare något vi varmt rekommenderar.

Datum
2023-10-12

Valmyndigheten har tilldelats tillfälliga medel för att stärka valsäkerheten under valåret 2024. Hur dessa medel ska användas återkommer vi kring i ett senare skede.

Incidenter vid valen 2022

Inför valen 2022 tog Valmyndigheten fram en uppdaterad rutin för incidentrapportering från valadministrationen gällande händelser som inneburit avvikelser från föreskriven ordning i vallagen och som skett på grund av antagonistisk påverkan, systemfel eller naturhändelser. Incidentrapporteringen var en viktig del i Valmyndighetens arbete med att stärka skyddet av de allmänna valen, skapa en uppfattning om förekomsten av avvikelser samt ta fram nationella lägesbilder före, under och efter valdagen 2022.

Fram till den 17 oktober 2022 hade 653 händelser rapporterats till Valmyndigheten, av dessa bedömdes 489 utgöra incidenter enligt de kriterier som på förhand tagits fram. I eftervalsenkäten angav emellertid 158 kommuner att ca 1400 incidenter inträffat. Fem länsstyrelser uppgav att de totalt haft nio incidenter. De inrapporterade incidenterna bedömer vi kan ses som ett relativt representativt stickprov.

Av de inrapporterade incidenterna inträffade 64,4% under förtidsröstningen och 35,4% under valdagen. Endast en incident inträffade efter valdagen.

Kategori	Antal incidenter	Andel av incidenterna
Valsedelsrelaterat	334	68,3 %
Påverkan mot valadministrationen	69	14,1 %
Misstänkt otillbörlig propaganda	37	7,6 %
Brand, översvämning, larm etc.	18	3,7 %
Misstänkt otillbörlig verkan vid röstning	15	3,1 %
Skadegörelse eller sabotage	12	2,5 %
IT och telefoni	4	0,8 %
Totalt	489	100 %

Under förtidsröstningsperioden, likväl som under valdagen, var en klar majoritet av de incidenter som rapporterades in till Valmyndigheten valsedelsrelaterade; valsedlar försvann, stals eller gömdes och ordningen i valsedelstället ändrades. Den näst vanligaste incidentkategorin (14,1 procent) var olika former av påverkan mot valadministrationen såsom ordningsstörningar och hot mot röstmottagare. Den tredje vanligaste anledningen till avvikelser gentemot vallagens bestämmelser (7,6 procent) var förekomsten av misstänkt otillbörlig propaganda på röstmottagningsställen. Det rörde sig om allt från mer eller mindre upprörda partirepresentanter till uppsatta klistermärken och flyers som delats ut inne på röstmottagningsställen.

Liknande format för incidentrapportering kommer att finnas även vid EU-valet 2024 men hur strukturen och rutinen slutligen kommer att se ut återkommer vi till efter årsskiftet.

Datum
2023-10-12

Handledningen för valgeografi är publicerad

Handledningen för valgeografi del 1 & 2 är publicerad och finns att läsa på Valcentralen. Denna nya version innehåller instruktioner för valgeografihantering i Valid för kommuner och länsstyrelser.

Statsbidraget för EU-valet är ännu inte beslutat

Under valkonferensen var det några kommuner som ställde frågor om det statsbidrag som kommunerna brukar tilldelas för valarbetet, men det är ännu inte beslutat.

Regeringen utfärdar inför varje valtillfälle en förordning som reglerar statsbidragets storlek och hur det ska betalas ut. Tidigare val har förordningen beslutats nära årsskiftet och fördelningen har baserats på de uppgifter om antal röstberättigade i varje kommun som vi på Valmyndigheten ska ta fram i början av mars. Förordningen har också reglerat att utbetalningen görs av oss, med ett sista datum i april.

Vi tror att tidplanen kommer att vara liknande detta val men meddelar er genom nyhetsbrev så snart vi har mer information. Om ni inför ert budgetarbete under våren utgår från statsbidraget som betalades ut 2019, vänligen ha i åtanke att det då utgick ett extra bidrag för avskärmningarna av valsedlar.

Har du missat tidigare nyhetsbrev?

På Valcentralen hittar du tidigare utskickade nyhetsbrev

Med vänliga hälsningar

Valmyndigheten

Länsstyrelsen
Västra GötalandUtgåva
2023:4

Val till Europaparlamentet 2024

Informationsbrev från Länsstyrelsen Västra Götaland

Hej!

Nu är det bara 8 månader kvar till val. Det innebär att både vårt och ert arbete successivt intensifieras. Har ni inte redan satt i gång, så börja gärna nu genom att titta tillbaka på föregående val. Finns det något som väcker frågor så kontakta oss, så vi kan vi fånga upp det i vårt arbete och i utbildningarna framöver. Det kan handla om exempelvis lokalfrågor, om risk- och sårbarhetsanalys (RSA) eller om någon av alla de andra frågor som ni hanterar i samband med valet. Tiden går snabbare än man tror och för varje val försöker vi själva börja lite tidigare än föregående val, eftersom det alltid känns som det blir tajt med tid på slutet. Precis som i tidigare informationsbrev vill vi kort informera om vad vi gör just nu, och vi vill även bjuda in er till en informationsträff.

Digital informationsträff 11 oktober

Den 11 oktober klockan 09.30-11.00 är ni välkomna att delta på en digital informationsträff för kommunerna i Västra Götaland. Träffen riktar sig till både valnämnd och valkansli. Vi har valt att hålla denna första träff digitalt även i år, då det var ett uppskattat upplägg senast.

Exempel på innehåll vid informationsträffen:

- viktiga datum inför kommande EU-val
- valnämndens uppgifter
- röstmottagningsställen – viktiga faktorer
- Valid
- valmyndighetens ställningstagande.

Tanken är att det också ska finnas tid för frågor. Finns det något särskilt ni vill att vi tar upp får ni gärna uppmärksamma oss på det så snart som möjligt!

Ingen anmälan krävs utan ni ansluter till mötet via möteslänken nedan. Då det finns en begränsning för hur många som kan ansluta till ett Skype-möte ser vi gärna att ni sitter tillsammans och kopplar upp er för att så många som möjligt ska kunna ta del av informationen.

[Länk till informationsträff 11 oktober – Skype](#)

Detta informationsbrev riktar sig till valnämnd och valkansli vid kommuner i Västra Götalands län. Brevet skickas ut en gång i månaden.

Avsändare: valadministrationen, Länsstyrelsen Västra Götaland. **Kontakt:** val.vastragotland@lansstyrelsen.se

Bibehållna valdistrikt

En valkrets består av ett eller flera valdistrikt och utgör grunden för valkretsarna och valområdena. Varje valdistrikt har en vallokal och valdistriktens storlek och omfattning anpassas för att få en jämn och smidig tillströmning av väljare till vallokalerna. Ett valdistrikt bör ha 1 000 – 2 000 röstberättigade, om det inte finns särskilda skäl till att understiga eller överstiga detta. Valdistriktsindelningen, liksom valdistriktens namn, koder och gränser, bör vara desamma vid val 2024 som vid valen 2022, om det inte av någon anledning är nödvändigt att ändra.

Förändringar i valdistrikten

Några kommuner har lämnat in eller aviserat att det kommer att komma förslag på ändringar i valdistrikten. Sista datum för Länsstyrelsen att fatta beslut är den 1 december 2023. Vi förbereder just nu besluten, men eftersom besluten ska kungöras snarast avvaktar vi med att fatta beslut så vi kan kungöra alla på samma gång.

Information från valmyndigheten

Valmyndighetens handbok för kommuner inför EU-valet 2024 ska enligt myndigheten publiceras under september och del 2 i handledningen i valgeografi och mandat publiceras under oktober. Uppdateringar från valmyndigheten hittar ni alltid på Valmyndighetens webbplats Valcentralen.

[Kommun | Valcentralen](#)

Kontaktuppgifter

Ni når oss alltid via val.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Med vänlig hälsning

Valadministrationen på Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Vi påminner som alltid om att hålla era kontaktuppgifter uppdaterade. Länsstyrelsen önskar i första hand kommunicera med funktionsadresser oberoende av person. Meddela oss om någon e-postadress ska tas bort eller läggas till i vår lista.

Deltagande i kurser och konferenser för Valnämnden 2023

Valnämndens beslut

Godkänna vidtagna åtgärder för Valnämndens ledamöter.

Ärendet i sin helhet

Länsstyrelsen bjöd in till digital informationsträff om valet den 10 oktober 2023. Magnus Sjödahl (KD), Gun-Britt Johansson (V) och Lars Wahlqvist (C).

Träffen riktade sig till både valnämnd samt valkansli och innehöll följande punkter: viktiga datum inför kommande EU-val, Valnämndens uppgifter, röstmottagningsställen – viktiga faktorer, Valid samt Valmyndighetens ställningstagande.

Beslutsunderlag

1. Inbjudan, Länsstyrelsens digitala informationsträff för kommunerna

Vilhelm Norén (S)
Valnämndens ordförande

Carl Morberg
Avdelningschef

Tertial 2 2023 för Valnämnden

Valnämndens beslut

Valnämnden godkänner vidtagna åtgärder:

Valnämnden godkänner upprättad tertialrapport med budgetuppföljning till och med augusti 2023 för Valnämnden.

Ärendet i sin helhet

En tertialrapport har upprättats för Valnämnden. Tertialrapporten behövde vara Kommunstyrelsen tillhanda senast i september och då nämnden inte hade sammanträde då krävdes ett presidiebeslut som fattades 2023-09-26.

I budgetuppföljning till och med augusti 2023 visar nämnden på ett överskott på 328 tkr. Detta då materialbeställningarna inte levererats ännu och kostnaden kommer därav bokföras till hösten.

Valnämnden förväntas hålla sig inom sin erhållna budget under året.

Beslutsunderlag

1. Presidiebeslut 2023-09-26
2. Tertialrapport 2 för Valnämnden

Beslutet expedieras till

1. Kommunstyrelsen

Vilhelm Norén (S)
Valnämndens ordförande

Carl Morberg
Avdelningschef

Tertial 2 2023 för Valnämnden

Valnämndens presidiebeslut

Godkänna upprättad tertialrapport med budgetuppföljning till och med augusti 2023 för Valnämnden.

Ärendet i sin helhet

En tertialrapport har upprättats för Valnämnden.

I budgetuppföljning till och med augusti 2023 visar nämnden på ett överskott på 328 tkr. Detta då materialbeställningarna inte levererats ännu och kostnaden kommer därav bokföras till hösten.

Valnämnden förväntas hålla sig inom sin erhållna budget under året.

Beslutsunderlag

1. Tertialrapport 2 2023

Beslutet expedieras till

1. Kommunstyrelsen
2. Stratsys

Vilhelm Norén (S)
Valnämndens ordförande

Carl Morberg
Avdelningschef

Tertial 2 2023

Valnämnden

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Grunduppdraget	3
2.1 Nämndens grunduppdrag, väsentliga händelser	3
2.2 Jämställdhetsperspektivet	3
3 Uppdrag som rapporteras till Kommunfullmäktige och Nämnd	3
4 Intern kontroll	3
4.1 Kontrollmoment som följs upp varje månad, halvår, kvartal eller tertial	4
4.2 Åtgärder för att minimera risker med hög riskbedömning	5
4.3 Antal anmälda bisysslor.....	5
5 Resurser	5
5.1 Nämndens verksamhet 1.....	5
6 Arbetsgivarpolitik	6

1 Inledning

Valnämnden är på kommunal nivå ansvarig för genomförande av de allmänna valen till Riksdag, Regionfullmäktige, Kommunfullmäktige och till EU-parlamentet samt för av Riksdagen, Regionfullmäktige och Kommunfullmäktige beslutade folkomröstningar. Nämnden ska även vara rustade för att kunna genomföra eventuella extraval/omval inom 3 månader från att det beslutas. Valnämnden består av 7 ledamöter samt 7 ersättare och nämnden kommer ha fyra planerade sammanträden under året.

2 Grunduppdraget

2.1 Nämndens grunduppdrag, väsentliga händelser

Den huvudsakliga verksamheten under år 2023 består av förarbetet inför genomförandet av valet till Europaparlamentet samt handläggning av ärenden, sekreterarskap och samordning inför kommande nämndsammanträden. Nämnden kommer även arbeta med eventuella förbättringsåtgärder utifrån utvärderingen av allmänna valen 2022. Detta är av stor vikt på grund av flera åtgärder som tillämpats för första gången vid allmänna valen och för att sedan förbättra valets genomförande 2024. En utveckling som pågår inför kommande val är att minska risken för köer till lokalerna genom att använda dubbla valedelsstationer och generösare öppettider i förtidsröstningen. Efter ett val följer Valnämnden upp sin verksamhet genom utvärderingar av genomförda val med berörda verksamheter samt röstmottagare. Enkäter skickas till berörda och ger nämnden ett bra underlag för att arbeta för ständiga förbättringar. Berörda samarbetspartners under ett val är bland annat partierna, förvaltningarna och föreningarna. Valnämnden följer även upp sin verksamhet genom den interna kontrollen med identifierade risker utifrån fastställd riskanalys.

2.2 Jämställdhetsperspektivet

Valnämnden arbetar för att ha en jämställd förvaltning. Det arbetas löpande med detta och när rekrytering sker anställs personalen efter kompetens. Jämställda löner sätts sedan utifrån ålder, arbetslivserfarenhet samt utbildning. Valnämnden arbetar för att röstmottagare i valdistrikten ska vara jämställt uppdelade i den mån det går.

3 Uppdrag som rapporteras till Kommunfullmäktige och Nämnd

4 Intern kontroll

Det är nämnden som har det yttersta ansvaret för att utforma en god intern kontroll inom nämndens verksamhetsområde. Detta ansvar sker genom att nämnden årligen fastställer en internkontrollplan för att följa upp att nämndens verksamheter fungerar tillfredsställande. Utifrån en riskanalys fastställer nämnden ett antal områden/rutiner som ska granskas särskilt under verksamhetsåret. Intern kontroll för 2023 kommer att genomföras enligt rutin och är viktigt då Valnämndens verksamhet ökar inför kommande valår. Nämnden har haft en workshop den 23 maj där riskanalys och intern kontrollplan för 2024 presenterades och därefter beslutades internkontrollplanen för år 2024 i augusti.

4.1 Kontrollmoment som följs upp varje månad, halvår, kvartal eller tertial

Verksamhet / Process	Riskbild	Kontrollmoment med analys	Åtgärd
Personal- och lönekontroller	Risk för påverkad verksamhet vid sjukdom på Valnämndens kansli	<p>Kontrollera att viktiga arbetsuppgifter utförs enligt fastställda valprocesser samt upplärning av back-up personal.</p> <p>Valnämnden Viktiga arbetsuppgifter har utförts enligt fastställda valprocesser samt att juridik- och valkoordinatören fortsatt lärts upp så att arbetsuppgifter inte är sårbara vid ordinarie personals frånvaro. Vidare har en valsamordnare anställts, vilket minskar sårbarheten ytterligare för Valkansliets arbete om valledaren är frånvarande.</p>	
Inventarier	Risk för att brand och stöld uppstår	<p>Motverka brand och att stöld förekommer</p> <p>Valmaterialet kontrolleras kontinuerligt så ingen vattenläcka eller brand uppstår samt larmade och låsta lokaler för att förhindra stölder.</p>	
Val	Risk för sabotage av valmaterial	<p>Förhindra sabotage av valmaterial.</p> <p>Kontrollera valmaterialet som är inlåst samt att det finns uppdaterade inventeringar inför kommande val samt komplettera beställningar vid behov.</p>	
	Risk för informationspåverkan	<p>Ha god uppmärksamhet på Borås Stads sociala medier angående falska nyheter om valet och genomförandet.</p> <p>Valnämnden Valnämnden har god hjälp från kommunikationsavdelningen gällande kontroller av informationspåverkan samt falska nyheter. Inga falska nyheter har uppdagats under perioden.</p>	
	Risk för cyberattacker	<p>Kontrollera systemen samt webbsidor att dessa är nåbara.</p> <p>Kontrollera valdatasystemen samt webbsidor att dessa är nåbara. Se till att ha uppdaterade Excel-filer på röstmottagare, vallokaler och valdistrikt.</p>	

Verksamhet / Process	Riskbild	Kontrollmoment med analys	Åtgärd
	Risk för omval eller extraval	<p>Följa händelseutvecklingen, omvärldsbevakning.</p> <p>Valnämnden ska alltid vara förbereda på omval/extraval och under mellanvalsperioden ska valprocesser uppdateras samt inventeringar av valmaterial, vallokaler och röstmottagare göras. Inom 3 månader ska Valnämnden kunna genomföra ett val.</p>	

4.2 Åtgärder för att minimera risker med hög riskbedömning

Arbetet med nämndens interna kontroll startar med att en riskanalys görs. Riskanalysen ska ge en kartläggning av nämndens största riskområden. Risker som bedöms inträffa med stor sannolikhet och samtidigt får allvarliga konsekvenser ska åtgärdas direkt.

Om nämnden i arbetet med riskanalysen har identifierat risker med en riskbedömning på 16, redovisas dessa risker tillsammans med åtgärder.

Verksamhet / Process	Riskbild	Riskbedömning 2023	Direkt åtgärd
Val	Risk för cyberattacker	16	<p>Beredskap manuella åtgärder.</p> <p> Pågående</p> <p>Kommentar Kontrollera valdatasystemen samt webbsidor att dessa är nåbara. Valnämnden har uppdaterade Excel-filer på röstmottagare, vallokaler och valdistrikt för att kunna genomföra ett val trots cyberattacker.</p>

4.3 Antal anmälda bisysslor

Anmälda bisysslor har redogjorts till ansvarig chef och blanketter på bisysslor är anställda skyldiga att lämna in vid ny bisyssla.

5 Resurser

5.1 Nämndens verksamhet 1

5.1.1 Resultat

5.1.1.1 Ekonomiskt sammandrag (Tkr)

	Utfall jan-aug 2022	Budget 2023	Budget jan-aug 2023	Utfall jan-aug 2023	Avvikelse jan-aug 2023	Prognos-avvikelse
Statsbidrag	2 082	0	0	0	0	0
Avgifter och övriga intäkter	104	0	0	1	1	0
Summa intäkter	2 186	0	0	1	1	0
Personal	-1 393	-1 851	-1 231	-1 207	24	0
Lokaler	-195	-243	-162	-116	46	0

	Utfall jan-aug 2022	Budget 2023	Budget jan-aug 2023	Utfall jan-aug 2023	Avvikelse jan-aug 2023	Prognos-avvikelse
Material och tjänster	-1 637	-926	-617	-380	237	0
Kapitalkostnader	0	0	0	0	0	0
Summa kostnader	-3 225	-3 020	-2 010	-1 703	307	0
Buffert (endast i budget)	0	-30	-20	0	20	0
Nettokostnader	-1 040	-3 050	-2 030	-1 702	328	0
Kommunbidrag	4 899	3 050	2 030	2 030		
Resultat jämfört med kommunbidrag	3 859	0	0	328		0
Godkänt ianspråktaget ackumulerat resultat						
Godkända "öronmärkta" projekt						
Resultat jämfört med tillgängliga medel	3 859	0	0	328		0
Akkumulerat resultat						

5.1.1.2 Resultatanalys

Resultatet per 31 augusti visar ett litet överskott jämfört med budget. Arbetet med att förbereda verksamheten inför EU-valåret 2024 pågår och nämnden har bland annat planerade, kommande inköp av valmaterial. Materialinköpen kommer medföra ökade kostnader under 2023. Kostnaderna är nödvändiga för att utföra nämndens uppdrag – att val i Borås ska genomföras effektivt, rättssäkert och tryggt.

Valnämnden förväntas totalt sett hålla sig inom budget.

5.1.2 Verksamhetsanalys

Verksamheternas nettokostnader

Tkr	Utfall jan-aug 2022	Budget 2023	Budget jan-aug 2023	Utfall jan-aug 2023	Avvikelse jan-aug 2023	Prognos-avvikelse
Allmänna val	-1 040	-3 050	-2 030	-1 702	328	0
Summa	-1 040	-3 050	-2 030	-1 702	328	0

Valnämnden arbetar inför kommande EU-val då valet genomförs under våren 2024. Därav kommer de stora kostnadsposterna först i höst i samband med materialinköp och därmed överskottsavvikelse i tertialrapporten. Valnämnden märker redan av diverse kostnadsökningar på materialinköpen som krävs för att genomföra valet. I samband med utvärderingen av allmänna valen 2022 har det framkommit att nämnden behöver köpa in fler valsedelstationer per vallokal som är kostnadsdrivande. En annan analys av valet 2022 är att med ökad förtidsröstning krävs fler uppsamlingslådor (valurnor) och även detta har stigit i pris sedan tidigare inköp.

6 Arbetsgivarpolitik

Valnämnden är den nämnd där kompetensförsörjning är otroligt viktigt och vikten av att behålla

personal för att kompetenssäkra verksamheten då det ställs högre krav på valets genomförande än tidigare val. Valnämndens verksamhet behöver även under mellanvalsperioden arbeta strategiskt förebyggande inför nästkommande val och vara i beredskap att enligt lagkravet kunna genomföra ett val inom 3 månader från att det beslutas att verkställas.

Anna Enochsson
Handläggare
033 357055

Datum
2023-11-13

Instans
Valnämnden
Dnr VAL 2023-00047 1.4.3.2

Arvodesnivåer till röstmottagare som tjänstgör i EU-valet 2024

Valnämndens beslut

Godkänna föreslagna ersättningsnivåer till röstmottagare som tjänstgör i EU-valet 2024.

Ärendet i sin helhet

Valkansliet har genomfört en omvärldsbevakning för att jämföra ersättningsnivåerna med utvalda kommuner och kommit fram till att en ökning av ersättningen behöver göras för att uppmuntra medborgare att vilja tjänstgöra som röstmottagare för Borås Valnämnd.

Vid EU-valet 2024 kommer cirka 900 röstmottagare att tjänstgöra i förtidsröstningen samt valdagen. Röstmottagarnas arbetsuppgifter varierar beroende på vilket uppdrag personen har.

På valdagen tjänstgör cirka 700 röstmottagare och är uppdelade på valdistrikt/vallokal, 7-8 röstmottagare per valdistrikt. På varje valdistrikt ska det finnas en ordförande och en vice ordförande av de röstmottagarna, vice ordföranden ska leda arbetet när ordföranden inte tjänstgör exempelvis vid raster. Det ska alltid vara minst fyra röstmottagare i tjänstgöring i vallokalen under valdagen.

Vid valdistrikt med kommande generationsskiftet lärs en andre vice ordförande upp av ordförande samt vice ordförande för att vara trygg i ledarrollen inför kommande val.

Alla röstmottagare går en obligatorisk utbildning för att kunna genomföra sina uppdrag, utbildningen ingår numera i ersättningen då det vid ett EU-val inte är lika omfattande utbildning samt ett val att räkna. Samtliga röstmottagare ska godkännas av Valnämnden samt av CKS godkänd bakgrundskontroll för att kunna arbeta.

Ersättningsnivåer för röstmottagare på valdagen

Ordförande:	4 500 kr
Vice ordförande:	4 000 kr
Andre vice ordförande:	3 500 kr
Ordinarie röstmottagare:	3 000 kr

Reserver: 1 300 kr
Lokalansvarig: 1 500 kr/distrikt.

Finns det fler än ett distrikt i lokalen/byggnaden får lokalansvarig ytterligare 200 kr för varje distrikt. Om lokalansvarig sköter om flera distrikt men i olika byggnader får man ytterligare 1500 kr för första distriktet i den byggnaden. Vaktmästare på Grundskoleförvaltningen förväntas utföra möblering under ordinarie arbetstid och erbjuds ingen ersättningsnivå utöver beordrad övertid vid behov om helgtjänstgöring blir aktuellt.

Valnämnden rekryterar cirka 200 röstmottagare som tjänstgör vid förtidsröstningen. På förtidsröstningsställena kommer det finnas röstmottagare för att ta emot röster under förtidsröstningsperioden, mellan 22 maj-9 juni 2024. Antalet röstmottagare varierar beroende på vilken förtidsröstningslokal det är, minimum är att tre röstmottagare alltid ska tjänstgöra när förtidsröstningen är öppen. Alla röstmottagare ska gå en obligatorisk utbildning inklusive de som ska tjänstgöra som ambulerande röstmottagare.

Ersättningsnivån för röstmottagare för förtidsröstningen inklusive de ambulerande röstmottagarna är:

Röstmottagare på förtidsröstningsställena samt ambulerande röstmottagare får 220 kr/tim och teamledare för förtidsröstningen får 270 kr/tim.

Beslutet expedieras till

1. Förhandlingsdelegationen
2. Löneservice
3. Involveras i handboken för röstmottagare som tjänstgör i EU-valet 2024

Vilhelm Norén (S)
Valnämndens ordförande

Carl Morberg
Avdelningschef

Rutiner inför rekrytering av röstmottagare i samband med EU-valet 2024

Valnämndens beslut

Godkänna angivna rutiner vid rekrytering av röstmottagare samt arbetssätt i samband med EU-valet 2024.

Sammanfattning

Valnämnden kommer vid valet till Europaparlamentet ha 80 valdistrikt och 15 förtidsröstningslokaler och därmed rekrytera ca 900 röstmottagare för att klara uppdraget att genomföra valet. Valnämndens uppgift är bland annat att bemanna kommunens valdistrikt och förtidsröstningslokaler. I Borås kommun finns 3 valkretsar, i varje valkrets finns ett antal valdistrikt och i dessa ca 1000-1400 röstberättigade. I varje valdistrikt ska det i grundbemanningen bemannas med sju röstmottagare, varav en ordförande och en vice ordförande. I valdistrikt som har högre andel röstberättigade bör dessa bemannas med åtta röstmottagare.

Ärendet i sin helhet

Valnämnden kommer vid valet till Europaparlamentet ha 80 valdistrikt och 15 förtidsröstningslokaler och därmed rekrytera ca 900 röstmottagare för att klara uppdraget att genomföra valet. Valnämndens uppgift är bland annat att bemanna kommunens valdistrikt och förtidsröstningslokaler. I Borås kommun finns 3 valkretsar, i varje valkrets finns ett antal valdistrikt och i dessa ca 1000-1400 röstberättigade. I varje valdistrikt ska det i grundbemanningen bemannas med sju röstmottagare, varav en ordförande och en vice ordförande. I valdistrikt som har högre andel röstberättigade bör dessa bemannas med åtta röstmottagare.

Minskningen av antal röstmottagare i vallokalerna beror på att i samband med EU-valet är det enbart ett val (ordinarie val är till kommun, region och riksdag) för röstmottagarna att räkna samt historiskt sett ett lägre valdeltagande.

I första hand kommer det vid frånvaro inte tillsättas reserver utan enbart om det blir flertalet avhopp/valdistrikt och distriktet är färre än sex stycken. Minimikrav ska vara att det i en vallokal ska tjänstgöra fyra röstmottagare samtidigt under valdagen. Det är ordföranden i vallokalen som leder arbetet

samt schemalägger röstmottagarna utifrån exempelschema från Valkansliet och vice ordföranden leder arbetet när ordföranden har sina raster.

I valdistrikt där Valkansliet har kännedom om att både ordförande och vice ordförande inte kommer ställa upp i kommande val föreslås meriterade duktiga röstmottagare. Dessa lärs upp av ordföranden och får då ett arvode som andre vice ordförande. Denna extra resurs är av största vikt då det regleras i Valmyndighetens handbok att dessa roller kräver erfarenhet och i vissa valdistrikt kommer det förmodligen vara generationsskiftet inför allmänna valen 2026. Denna roll kallas andre vice ordförande och ger en trygghet i valdistrikten där det är i behov av upplärning inför nästa val.

Arbetet som röstmottagare kräver ett hjälpsamt och vänligt arbetssätt, en förmåga att vara serviceinriktad, samt höga krav på noggrannhet.

Observera, för att tjänstgöra som röstmottagare behöver personen kunna legitimeras sig med BankID för att kunna identifiera sig i valdatasystemen samt kunna ta del av digitalutbildning och digitala handböcker.

Krav för att kunna tjänstgöra som röstmottagare:

- har fyllt 18 år senast valdagen (under förutsättning att studier inte påverkas och att arbetet sker utanför skoltid)
- talar god svenska
- är stresstålig, samarbetsvillig, serviceinriktad med gott bemötande och noggrann
- opartisk, neutral och har tystnadsplikt i myndighetsutövningen som röstmottagare
- inte ha några politiska förtroendeuppdrag under mandatperioden
- inte ha annan typ av partipolitiskt uppdrag
- kan legitimeras sig med BankID och vid tjänstgöring i förtidsröstningen krävs Mobilt BankID
- (gäller endast förtidsröstningen) vara tillgänglig för arbete under hela förtidsröstningsperioden, såväl dagtid som kvällar och helger
- genomförd obligatorisk utbildning, beslut av Valnämnden samt godkänd kontroll i belastningsregistret.

Krav för att kunna tjänstgöra som ordförande/vice ordförande:

- fullfölja kraven som röstmottagare
- ha erfarenhet från tidigare val
- vara trygg i rollen som ledare med ansvar
- inneha B-körkort samt bil (krävs vid inlämning av röster – under förutsättning att en av ordförande/vice har bil, ej krav att båda har)

- inneha och kunna använda en smartphone/surfplatta och Mobilt BankID
- hantera digitalinrapportering av valresultatet (krävs vid inrapportering av röster)
- hantera schemaläggningen för valdagen.

Krav för att kunna tjänstgöra som teamledare i förtidsröstningen:

- fullfölja kraven som röstmottagare
- ha erfarenhet från tidigare val
- vara trygg i rollen som ledare med ansvar
- inneha och kunna använda en smartphone/surfplatta och Mobilt BankID
- hantera utskrift av röstkort från valdatasystemet (manual kommer finnas digitalt)
- ansvara för inrapportering av antal mottagna förtidsröster vid varje stängning till valkansliet.

Utöver kraven ovan är språkkunskaper meriterande och som röstmottagare bör du ha en dator för att kunna ta del av utbildningsmaterial.

Röstmottagaren ska medverka till att valet genomförs korrekt, tryggt och säkert. På valdagen tjänstgör röstmottagaren från ca kl. 07.30 (ordförande och vice ordförande från 07.00) tills dess att rösterna är räknade, vilket kan bli sent på kvällen. I arbetsuppgifterna ingår bland annat att upprätthålla god ordning i vallokalen, granska förtidsröster, kontrollera valsedelstället, hantera köer, ta emot röster och pricka av i röstlängden samt efter vallokalens stängning granska och räkna rösterna.

Som ersättning får röstmottagaren ett skattepliktigt arvode, 4 500 kr för ordförande, 4 000 kr för vice ordförande, 3 500 kr för andre vice ordförande och 3 000 för röstmottagare.

Som ersättning i förtidsröstningen är timlönen för röstmottagare 220 :-/h och för teamledare 270 :-/h.

Alla röstmottagare genomgår en obligatorisk utbildning, såväl nya röstmottagare som de som arbetat i tidigare val. Utbildningen kommer vara uppdelad i två delar med en digital del som innehåller handböcker för din roll som röstmottagare och filmer. Den andra delen är en fysisk utbildning som kommer innehålla muntlig dragning om uppdraget samt en workshop i Kommunfullmäktiges sessionssal.

För posterna ordförande och vice ordförande i ett valdistrikt krävs tidigare erfarenhet med valarbete som röstmottagare. Röstmottagare delas upp i två kategorier; röstmottagare under förtidsröstningen och röstmottagare under valdagen. Röstmottagare kan arbeta under både förtidsröstningen och på

valdagen. Rekryteringen av röstmottagare sker genom en intresseanmälan på webbsidan www.boras.jobbaival.se

I första hand kommer en förfrågan skickats till röstmottagarna som tjänstgjorde vid valet 2022 där kandidaten får acceptera eller neka uppdraget så att Valkansliet får en indikation på hur många nya röstmottagare som behöver rekryteras.

Från den 15 november 2023 kan röstmottagare lämna in en intresseanmälan och när denne har blivit godkänd kan röstmottagaren logga in på webbsidan www.boras.jobbaival.se. Därefter kan röstmottagaren se var han eller hon blivit placerad och kan anmäla sig till utbildningen som alla röstmottagare måste ha genomfört. Intresseanmälan hanteras i det interna systemet Kaskelot, om intresseanmälan blir godkänd kan röstmottagaren logga in och anmäla sig till utbildningen samt se sin placering. Erfarenhet som röstmottagare i tidigare val värderas som en fördel. Denna typ av rekrytering sker generellt i alla kommuner över hela landet. I syfte att behålla en tydlig struktur och enkel kommunikation är det uppskattat att tidigare röstmottagare vill arbeta som röstmottagare igen.

Röstmottagare ska inte ha förtroendeuppdrag och denna fråga ställs i ansökningsförfarandet. Det får inte vara två från samma familj som tjänstgör som ordförande och vice ordförande.

Vid rekrytering till valdag och förtidsröstning är det av största vikt att bemanningen i valdistrikten/förtidsröstningslokalen ska spegla samhället och ha spridd ålder- och könsfördelning samt olika etniska bakgrunder. För att säkra kompetensförsörjningen inför kommande val behövs en förnyring och därmed mer blandade åldrar bland röstmottagare i distrikten.

Kansliet kommer att rekrytera röstmottagare löpande och det kommer annonseras via Borås Stads hemsida, Borås Tidning, sociala medier och med hjälp av Högskolan i Borås. Detta beroende på hur många som accepterar sina uppdrag.

Valnämnden kommer fatta beslut om godkännande av röstmottagare till förtidsröstning, valdag och ambulerande röstmottagning under förutsättning att dessa genomför utbildningen. Valkansliet förbehåller sig rätten att återkalla förordningen av röstmottagarskap om kravställningen inte efterföljs.

Beslutet expedieras till

1. Ingen expediering, texten kommer anpassas och läggas in i en separata manualer för röstmottagare som tjänstgör på valdagen eller förtidsröstningen.

Vilhelm Norén (S)
Valnämndens ordförande

Carl Morberg
Avdelningschef

Anna Enochsson
Handläggare
033 357055

Datum
2023-11-13

Instans
Valnämnden
Dnr VAL 2023-00021 1.4.3.0

Förtidsröstningslokaler vid Europaparlamentsvalet 2024

Valnämndens beslut

Godkänna förtidsröstningslokaler samt dess öppettider för Europaparlamentsvalet 2024.

Ärendet i sin helhet

Det har skett några ändringar sedan föregående nämndmöte vad gäller lokaler. Denna version har uppdaterats med öppettider för förtidsröstning på sjukhuset samt nytt förslag om två dagars förtidsröstning på Träffpunkt Simonsland. Det nya förslaget skulle innebära två dagars förtidsröstning när Träffpunkt Simonsland har aktiviteter för allmänheten, med fokus på äldre och personer med funktionsnedsättning.

Nedan förtidsröstningslokaler är föreslagna att användas i EU-valet 2024 samt med lokalernas respektive öppettider. Varje lokal kommer att skyltas med respektive öppettider och skylthänvisning för att det ska vara lätt för väljarna och hitta till våra lokaler.

Det kommer även ske marknadsföringsinsatser i Borås tidning samt sociala medier för att informera boråsarna om vilka lokaler Valnämnden erbjuder för att gå och rösta.

Förtidsröstningsperioden pågår från 22 maj till och med den 8 juni. Den 9 juni sker förtidsröstningen i stadshuset för de medborgare som har rösträtt men inte befinner sig i sin hemkommun och kan rösta där på valdagen.

Förtidsröstningslokaler EU-valet under perioden 22 maj - 9 juni 2024				
Lokaler	Adress	Postnummer	Postort	Öppettider
Boråshallen, lokal Rotundan	Bockasjögatan 2	504 30	Borås	Måndag-fredag 11:00-18:00. Stängt den 6 juni.
Dalsjöfors Scoutgård	Boråsvägen 29	516 31	Dalsjöfors	Måndag-fredag 11:00-18:00 samt lördag 11:00-16:00. Stängt den 6 juni.
Hässlehuset	Våglängdsgatan 5	507 41	Borås	Måndag-torsdag 10:00-20:00, fredag: 10:00-16:00. Lördagen den 25 maj öppet 10:00-16:00. Stängt den 6 juni.
Knallelands valstuga	Bergslenagatan	506 30	Borås	Måndag-fredag: 10:00-19:00 samt lördag-söndag: 10:00-17:00
Norrbyhuset	Västra Nygatan 52	504 38	Borås	Måndag-torsdag 10:00-20:00, fredag: 10:00-16:00. Stängt den 6 juni.
Nya Fristadhallen	Stora vägen 2	513 34	Fristad	Måndag-fredag 11:00-18:00 samt lördag 11:00-16:00. Stängt den 6 juni
Hultahuset	Hulta Torg 2	507 50	Borås	Måndag-torsdag 10:00-20:00, fredag: 10:00-16:00. Stängt den 6 juni.
Stadsbiblioteket	P.A. Halls Terrass 2	503 42	Borås	Måndag-torsdag: 9:00-20:00 fredag: 9:00-19:00 Lördag-söndag: 11:00-16:00. Stängt den 6 juni.
Stadshuset receptionen observera enbart 9 juni	Kungsgatan 55	501 80	Borås	Söndagen den 9 juni 08:00-21:00.
Sjöbohallen	Nolhagagatan 7	506 43	Borås	Måndag-fredag 11:00-18:00 samt lördag 11:00-16:00. Stängt den 6 juni.
Sjömarkenkyrkan, bottenvåningen	Göteborgsvägen 14, ingång från Moränvägen	518 40	Sjömarken	Måndag-fredag 11:00-18:00 samt lördag 11:00-16:00. Stängt den 6 juni.
Stora torgets valstuga	Stora torget 1	503 30	Borås	Måndag-fredag 10:00-18:00 samt lördag och söndag 10:00-16:00.
Södra Älvsborgs Sjukhus, lokal: Östen Engelbrektsson (i nära anslutning till sjukhusets huvudentré)	Brämhultsvägen 53	501 82	Borås	Mån-fre: 10:00-18:00, lör: 10:00-16:00, sön: stängt. Stängt den 6 juni.
Träffpunkt Simonsland	Viskastrandsgatan 5	506 30	Borås	Onsdagen den 22 maj 09.00-18.00 samt fredagen den 7 juni 09.00-15.00.
Viskafors bibliotek	Varbergsvägen 79	515 34	Viskafors	Måndag: 11:00 – 16:30, tisdag, 11:00-18:00, onsdag 11:00-16:30, torsdag 11:00-18:00, fredag, 11:00-15:00, lördag 10:00-13:00. Stängt den 6 juni.
Mobil förtidsröstningslokal valbussen	Mobil förtidsröstningslokal, se schema för respektive plats			Måndag-fredag 12:00-19:00, lördag samt söndag 10:00-17:00, se kommunens hemsida för platser (boras.se/val.)

Beslutet expedieras till

1. Lokalförsörjningsförvaltningen.
2. Fritids- och folkhälsoförvaltningen.

3. Samtliga lokaler för bokning.
4. CKS, centrum för kunskap och säkerhet för avlarmning och upplåsning.

Vilhelm Norén (S)
Valnämnden ordförande

Carl Morberg
Avdelningschef

Anna Enochsson
Handläggare
033 357055

Datum
2023-11-13

Instans
Valnämnden
Dnr VAL 2023-00020 1.4.3.0

Vallokaler för Europaparlamentsvalet 2024

Valnämndens beslut

Godkänna vallokaler för Europaparlamentsvalet 2024.

Ärendet i sin helhet

Sedan Valnämnden fattat beslut om vallokaler har det skett några förändringar som medför att ett nytt beslut krävs av nämnden.

Gällande valdistrikten på Bodaskolan föreslås nu att samtliga är i stora samt lilla matsalen då uppehållsrummet blivit för litet och har numera permanent material som inte går och flytta.

Valdistrikten Sjöbo-Almenäs har uppdaterat namn på lokalen. Sjöbo Arena Borås GIF har uppdaterat namn och i föregående handlingar hänvisades till Sjöbo GIF-klubbstuga.

Valnämnden godkänner föreslagna vallokaler att gälla i samband med Europaparlamentsvalet 2024. Samtliga vallokaler kommer att hållas öppna söndagen den 9 juni klockan 08.00-21.00.

Beslutsunderlag

1. Lista på samtliga vallokaler med tillhörande valdistrikt.

Beslutet expedieras till

1. Lokalförsörjningsförvaltningen.
2. Fritids- och folkhälsoförvaltningen.
3. Samtliga lokalkontakter för preliminär bokning.
4. CKS, Centrum för kunskap och säkerhet för avlarmning och upplåsning.

Vilhelm Norén (S)
Valnämndens ordförande

Carl Morberg
Avdelningschef

Valkrets	Valdistrikt	Vallokaler 2024	Adresser	Postnummer	Postort	
Borås 1		Aplared	Aplaredskolans idrottshall	Boråsvägen 22	516 50	Aplared
Borås 1	Hässleholmen-Tunlandsgatan	Bodaskolan, lilla matsalen	Milstensgatan 25	507 42	Borås	
Borås 1	Hässleholmen-Våglångsgatan	Bodaskolan, stora matsalen	Milstensgatan 25	507 42	Borås	
Borås 1	Hässleholmen-Brämhult	Bodaskolan, stora matsalen	Milstensgatan 25	507 42	Borås	
Borås 1	Boda-Brämhult	Brämhults fritidsgård, stora salen	Dammkullevägen 8	507 32	Brämhult	
Borås 1	Dannike-Draered	Dannikeskolans idrottshall	Stomsvägen 1, ingång från Centrumvägen	516 94	Dannike	
Borås 1	Dalsjöfors	Dalsjöfors Scoutgård	Boråsvägen 29	516 31	Dalsjöfors	
Borås 1	Dalsjöfors Västra	Dalsjöskolans klassrum 421 och 422	Dalsjövägen 16	516 34	Dalsjöfors	
Borås 1	Dalsjöfors Östra	Dalsjöskolans matsal	Dalsjövägen 16	516 34	Dalsjöfors	
Borås 1	Bergsbo-Trandared	Daltorhallen	Stora Tvärgränd 1	504 33	Borås	
Borås 1	Bergsäter-Bergsbo	Daltorhallen	Stora Tvärgränd 1	504 33	Borås	
Borås 1	Svensgårde-Sörmarken	Ekarängskolans idrottshall	Hansinggatan 121	507 53	Borås	
Borås 1	Hulta Västra	Ekarängskolans matsal	Hansinggatan 121	507 53	Borås	
Borås 1	Hulta Östra	Ekarängskolan, klassrum byggnad 6	Hansinggatan 121	507 53	Borås	
Borås 1	Hässleholmen-Distansgatan	Fjärdingskolans matsal	Kapplandsgatan 1	507 41	Borås	
Borås 1	Gånghester	Gånghesterskolans matsal	Fageråsvägen 1	507 70	Gånghester	
Borås 1	Brämhult-Ön	Myråsskolans idrottshall	Kyrkvägen 49	507 33	Brämhult	
Borås 1	Brämhult-Kärra	Myråsskolans idrottshall	Kyrkvägen 49	507 33	Brämhult	
Borås 1	Målsryd	Målsrydskolans matsal	Svenlångsvägen 1	516 77	Målsryd	
Borås 1	Trandared Södra	Daltorhallen	Stora Tvärgränd 1	504 33	Borås	
Borås 1	Trandared Östra	Trandaredskolans matsal	Trandaredsgatan 36	507 61	Borås	
Borås 1	Brotorp	Mariedals klubbstuga Kransmossen	Kransvägen 24	507 65	Borås	
Borås 1	Trandared Västra	Trandaredskolans matsal	Trandaredsgatan 36	507 61	Borås	
Borås 1	Åspered-Rängedala	Åsperedskolans idrottshall	Kobackavägen 9	516 92	Åspered	
Borås 2	Normalm-Sagavallen	Bergdalskolans gymnastiksal	Gustav Adolfsgatan 81	504 57	Borås	
Borås 2	Bergdalen-Liljeberget	Björkängsvallen (Bergdalens IK)	Backersgatan 10	504 57	Borås	
Borås 2	Normalm-Hornsgatan	Bergdalskolans matsal	Gustav Adolfsgatan 81	504 57	Borås	
Borås 2	Villastaden	Bäckängsgymnasiets centralkaprum (upphållsrummet)	P.A. Halls Terrass 7, ingång från Åsbogatan	504 56	Borås	
Borås 2	Salängen-Villastaden	Bäckängsgymnasiets matsal	Salängsgatan 6	504 56	Borås	
Borås 2	Druvefors Östra	Sven Eriksonsgymnasiets aula	Sven Eriksonsplatsen 1	503 38	Borås	
Borås 2	Lugnet	Mötesplats centrum (ingång från Duvan)	Engelbrektsgatan 2	506 36	Borås	
Borås 2	Bergdalen-Södra	Engelbrektskolans matsal	Engelbrektsgatan 14	506 36	Borås	
Borås 2	Viskafors-Kinnarumma	Viskaforsskolans stora idrottshall	Pumpkällevägen 10	515 34	Viskafors	
Borås 2	Göta-Kristineberg	Kristinebergsskolans idrottshall	Sparrfeltsgatan 5	504 44	Borås	
Borås 2	Kristineberg	Kristinebergsskolans matsal	Sparrfeltsgatan 5	504 44	Borås	
Borås 2	Kristineberg- Dammvedjan	Kristinebergsskolans idrottshall	Sparrfeltsgatan 5	504 44	Borås	
Borås 2	Druvefors Västra	Sven Eriksonsgymnasiets aula	Sven Eriksonsplatsen 1	503 38	Borås	
Borås 2	Göta	Boråshallen, Rotundan	Bockasjögatan 2	504 30	Borås	
Borås 2	Göta-Regementet	Boråshallen, a-hallen	Bockasjögatan 2	504 30	Borås	
Borås 2	Normalm-Kype	Mötesplats Normalm allrum	Margaretagatan 5	506 38	Borås	
Borås 2	Centrum Östra	Sturehallen	Sturegatan 45	503 42	Borås	
Borås 2	Östermalm	Sturehallen	Sturegatan 45	503 42	Borås	
Borås 2	Svaneholm - Seglora	Svaneholmskolans matsal	Skolgatan 3	515 61	Svaneholm	
Borås 2	Hedvigsborg	Svedjeskolan klassrum nr 7	Svedjegatan 3	504 45	Borås	
Borås 2	Dammvedjan-Gässlösa-Kräkered	Svedjeskolans matsal	Svedjegatan 3	504 45	Borås	
Borås 2	Bosnäs-Viaered	Boråshallen, a-hallen	Bockasjögatan 2	504 30	Borås	
Borås 2	Centrum Norra	Högskolan i Borås (byggnad Sandgården)	Akademiplatsen 1	503 32	Borås	
Borås 2	Centrum	Högskolan i Borås (byggnad Sandgården)	Akademiplatsen 1	503 32	Borås	
Borås 2	Normalm-Nedre	Högskolan i Borås (byggnad Sandgården)	Akademiplatsen 1	503 32	Borås	
Borås 2	Viskafors-Fagersberg	Viskaforskolans stora idrottshall	Pumpkällevägen 10	515 34	Viskafors	
Borås 2	Rydboholm	Ångsjögårdens förskola, Torget	Rydbovägen 24	515 70	Rydboholm	
Borås 3	Norrby Norra	Almäsängskolans matsalen	Alingsåsvägen 36	504 38	Borås	
Borås 3	Norrby Södra	Säraskolans idrottshall	Särлагatan 1	504 39	Borås	
Borås 3	Fristad	Nya Fristadhallen	Stora vägen 2	513 34	Fristad	
Borås 3	Fristad-Kvarbo	Nya Fristadhallen	Stora vägen 2	513 34	Fristad	
Borås 3	Fristad-Asklanda	Asklandaskolans matsal	Askvägen 14	513 32	Fristad	
Borås 3	Borgstena - Tämta-Vänga	Borgstena Allhall	Länsväg 183	513 97	Borgstena	
Borås 3	Bredared	Bredaredskolans idrottshall	Råryd 1	504 96	Bredared	
Borås 3	Hestra-Byttorp	Byttorpsklints vård-och omsorgsboende, samlingsalen	Kviberbergsgatan 17	504 67	Borås	
Borås 3	Tullen	Byttorpskolans idrottshall	Vindelgatan 4	504 65	Borås	
Borås 3	Byttorp	Byttorpskolans matsal	Vindelgatan 4	504 65	Borås	
Borås 3	Fristad-Gingri	Fristadskolans matsal (La Bamba)	Skolvägen 6	513 34	Fristad	
Borås 3	Ekås-Hestra	Hestra Midgårdskolans idrottshall	Hestra Ringväg 6	504 70	Borås	
Borås 3	Hestra Parkstad	Hestra Midgårdskolans matsal	Hestra Ringväg 6	504 70	Borås	
Borås 3	Sandared	Sandgårdskolans aula	Skolvägen 14	518 30	Sandared	
Borås 3	Sandared Östra	Sandaredskolans matsal	Skolvägen 14	518 30	Sandared	
Borås 3	Sandared Västra	Sandgårdskolans matsal	Alingsåsvägen 7	518 30	Sandared	
Borås 3	Sandhult-Hedared	Sandhultskolans idrottshall	Bredaredsvägen 10	504 78	Sandhult	
Borås 3	Knalleland-Alideberg	Sjuhäradshallen	Idrottsgatan 8	506 30	Borås	
Borås 3	Sjöbo-Almenäs	Sjöbo Arena Borås GIF	Barnhemsgatan 71	506 48	Borås	
Borås 3	Sjöbo-Längsten	Sjöbohallen	Nolhagagatan 7	506 43	Borås	
Borås 3	Sjöbo-Nolhaga	Sjöboskolans stora matsal	Nolhagagatan 7	506 43	Borås	
Borås 3	Sjöbo-Ryda	Sjöbohallen	Nolhagagatan 7	506 43	Borås	
Borås 3	Sjöbo-Johannelund	Sjuhäradshallen	Idrottsgatan 8	506 30	Borås	
Borås 3	Lundaskog-Lyckebo	Sjömarkenkyrkan bottenväningen, ingång från Moränvägen	Göteborgsvägen 14	518 40	Sjömarken	
Borås 3	Sjömarken Norra	Sjömarkenskolans matsal	Ljungvägen 14	518 41	Sjömarken	
Borås 3	Sjömarken Södra	Sjömarkenskolans matsal	Ljungvägen 14	518 41	Sjömarken	
Borås 3	Frufallan-Tosseryd	Kilskolans musiksall	Kilsvägen 21	513 50	Sparsör	
Borås 3	Sparsör	Slättängskolans matsal	Rosenvägen 6	513 50	Sparsör	
Borås 3	Parkstaden-Byttorp	Säraskolans matsal	Särлагatan 1	504 39	Borås	

Anna Enochsson
Handläggare
033 357055

Datum
2023-11-13

Instans
Valnämnden
Dnr VAL 2023-00046 1.1.3.1

Sammanträdesdagar för Valnämnden 2024

Valnämndens beslut

Godkänna föreslagna sammanträdesdagar för Valnämnden år 2024.

Ärendet i sin helhet

Valnämndens sammanträdesdagar för år 2024

- **Tisdagen den 23 januari klockan 18.00** (Behandling av årsredovisningen 2023, uppföljning intern kontroll 2023 samt beslutsärenden kopplat till EU-valet 2024)
- **Tisdagen den 5 mars klockan 18.00** (Workshop internkontroll samt övriga valärenden)
- **Tisdagen den 16 april klockan 18.00** (Inleds vid behov av kortare sammanträde därefter valutbildning för Valnämnden)
- **Onsdagen den 22 maj klockan 09.00** (Inleds med kortare sammanträde beslut om tertialrapport 1 och utbildning för nämnden därefter granskning av förtidsröstningslokaler)
- **Onsdagen den 12 juni klockan 09.00** (Inleds med kortare sammanträde med kortfattade redogörelser om valsöndagen, Preliminär rösträkning, onsdagsräkning)
- **Tisdagen den 27 augusti klockan 18.00** (Budget 2025 för Valnämnden, Intern kontrollplan 2025 samt riskanalys 2025)
- **Tisdagen den 29 oktober klockan 18.00** (Utvärdering av EU-valet, eventuellt projekt för att främja valdeltagandet samt tertialrapport 2)
- **Tisdagen den 3 december klockan 18.00** (Budget 2025:2 samt övriga ärenden)

Beslutet expedieras till

1. Valnämndens ledamöter samt ersättare för kalenderbokning
2. Stadshusets reception för salsbokning.

Borås Stad

Sida
2(2)

Vilhelm Norén (S)
Valnämndens ordförande

Carl Morberg
Avdelningschef